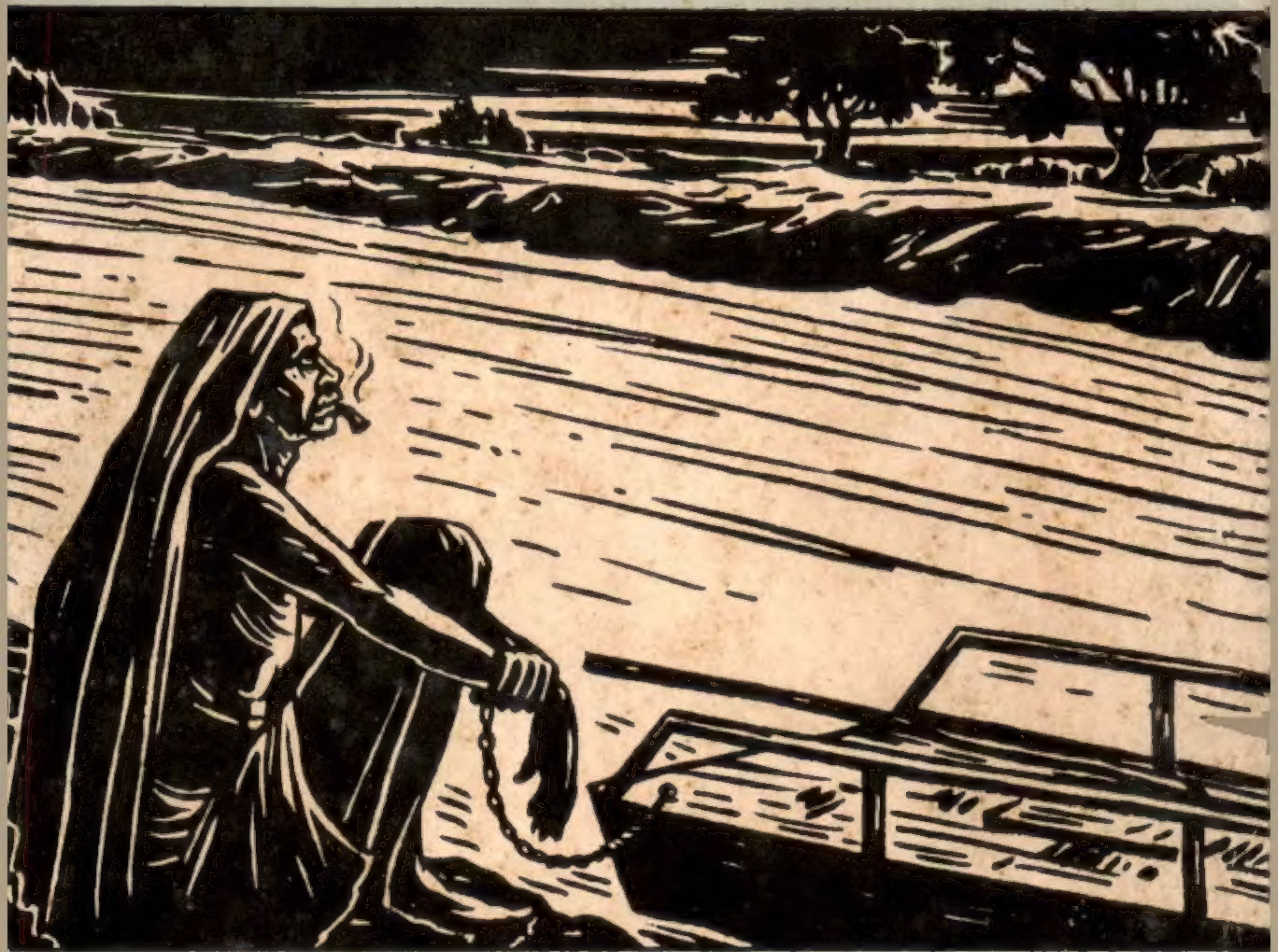

CNPR01D397

బలకర్ణు పాపము

చాచాగారి

CI

బల్లకట్టు పాపయ్య

[కథలు]

రచన :

మా గోఖలే

కృష్ణాజిల్లా పెనమలూరు గ్రామస్థులు
బిగురుపాటి బుచ్చిరామయ్య గారు
డా॥ చంద్రశేఖర్ గారు
బహుకరించిన పుస్తకం

విశాఖాంధ్ర ప్రచురణాలయం,

విజయవాడ.

2

ప్రచురణ నెం. 130

ప్రథమ ముద్రణ ఆగస్టు '55.

ప్రతి. 827 301

ముద్రణ. 1500

8685

వెల : 1-4-0.

స్వతంత్ర ఆర్టు ప్రింటర్స్,

విజయవాడ.

శివరేత్రి తిరణాళకు

“యదన ఆంబోతుమొగం యీడూ, మీనబడి
కొట్టాడు-యీఁ, -యీఁ- నేనే పెద్దోణ్ణయితే తెల్చేది, యీడి
యవారమేందో. అస లా బోడికొమ్ము ల్లుండదే — చీంబోతు
మొగంది-దా న్నెప్పుడో నారాకోడూ రెల్లదాకా బాత్తా.
అదేవోఁ వొల్లు తెగబల్చి సాయమేసులుకాణ్ణుంచీ యిరగ
బీక్కునీ, ఎల్లి అనమంతయ్య తోట పాడుసెయటం బాగుండదీ,
నేనేవోఁ వుత్తి పున్నానికి, వామికాడ సుట్ట కాలుత్తా కూకు
నుంటేనీ, వొచ్చి యీపుమీన గబాగబా బాత్తుంటాడు. సెబ
తాలే వుండు నీ పనీ. మొన్నోపాలీ యింతే. దూడ పాలు
గుచ్చుకునిపోతేనీ, సెంబు దీసుకుని అదేమయిన బాదాడు.
ఎప్పుడో ఈలు జూసుకుని నలగబొడుత్తాలే వుండు నీపనీ,”
అని చౌదరయ్యగా రింటో జీతంజేత్తుండ కోటాయి చౌదరయ్య
యింటికాడ కంపరంబుట్టి, యీపు రుద్దుకుంటా, ముక్కు ఎగ
బీల్చుకుంటా, చౌదరయ్యను అదిదనుకుంటా యింటిదార్నబడి
వొత్తా వుండాడు.

గెన గెన గెన, గల గల గల మోగినై దొజత్తంబం
మీన గెంటలు.

“ఓరి శివయ్యోవ్, ఓరి సూరాయోవ్ ! కిందటేడు
మోకులూ, ప్గూలూ రాంకిట్టమ్మగా రింటో పెడై యింకా

అడీడ దేవులాస్తుండాడేందిరా, దొబ్బున ఎల్లి ఎత్తకరాకా? దురగయ్యా, రాంలింగయ్యా మీ రెల్లి పెబగుడ్డలు దుమ్ము దులిపి ఆటి చంగతేందో సూడండీ-ఓరి మీ పిల్లలు పడిసావా, యాడికిరా అట్ట దోసుకుంటానూ-వూఁ వూఁ అడ్డం తెగవాల-మండిగ, బొంగులూ వొత్తుండయి. ఏడి - యీ కమ్మరి బెమ్మానందం మొదలు మాటినిపిచ్చుకోడే - నీ ముక్కు పొడుం బాగారంగాను; ఎహ, దొబ్బునా యాల మిగిలి పోతుంటే." అనావజాన శివుడిగుడికాడ లచ్చిన్నరసయ్యగారి యారయ్య కంటం బాకామోగేతలికి - కోటాయి ఆటనే కటి క్కిన ఆగిపోయి - తలెత్తి ఒక్కపాలి సుట్టూతా జూచి, సప్పన గెహించాడు శివరేత్తి దెగ్గిరికి రానేబచ్చిందని.

యిహ, బోడికొమ్ముల పాడి బ్రరె, తంబంలాంటి చౌదరయ్య, సురసురమంటుండ యీపుశరమ, అయన్నీ యాడో సముంద్రాల కెనకమా తుండయి - 'బుర్' మంటా ఎల్లి ఎగ్గిరి శివుడిగోడక్కి కూకుండాడు కోటాయి.

"ఓ రేయ్ - బూసాయ్ - యీడర్తా, యీడా-యిదిగో - బలేవోడివిరా నువ్వా! నాకు సెప్పలేమగదంట్రా మీరంతా యీడుండారనీ? చరేలే వూడా నీ చంగడ్డెల్పిందీ! ఏరా, మనూరి పెబ కడ్డండారంట్రా?" అని దొజ్జ తంబంకాడ నిక్కి నిక్కి సూత్తావుండ సేవితుడు బూసాయిని బిలిసి యిశారించాడు కోటాయి.

"వారె పోరా నీ దసలు కలకటేరు పనయిపోయిందిగానీ! యియాల మద్దానంమించి పెబ గడ్డారనీ వూరంతా దెలిత్తే యింగా యిదేంది, అదేందని అడుగుతాడేందిరా యీడూ?"

యిదిగో కోటాయోన్, తల్ముడమోయ, యీవడు మనూరి
పెబ మేగాల్మీనకి లెగసుద్దంట సూసోకరా!" అన్నాడు
బూసాయి.

"అరే నాయనా దుమ్ము లెగవాల-అరహారా!" అనరి
శాడు కోటాయి.

"అరహారా!" అనరిశాడు బూసాయి.

"బూసాయ్!"

"ఏందిరా కోటాయ్?"

"ఈ ఏడు పెచ్చుంద్రరామయ్య గిత్తల్ని కడ్డాడంట్రా
పెబకూ?" అనడిగాడు కోటాయి.

"ఒక పెచ్చుంద్రరామయ్య గిత్తలేందీ! అంకమ్మ
కుమ్మరోళ్ళ కోడెగిత్తలూ, అయ్యన్నగారి బసవమ్మ బుడంపాడు
గిత్తలూ- మొత్తం యాభై జతలంట్రా యీ ఏడూ!" అన్నాడు
బూసాయి.

"ఆ! మరి జవ్వాది సెంచయ్య వొత్తుండాడంట్రా?"
అనడిగాడు కోటాయి.

"పళ్ళూడగొట్టించి, బెల్లు బెట్టించి దశ్వరబా - వొత్తా
డంట్రా!" అన్నాడు బూసాయి.

"అసలు సెంచయ్య లేంది ఆడేంపుండదిలేరా! నీకాడ
గులాం పుండదంట్రా బూసాయ్?"

"అర్జోలెడు పుండదిరా కోటాయ్."

"బూసాయిపనే రొక్కంగా పుండది, కొండ కెల్తా
పుండాడు" అని యిశారబడ్డాడు కోటాయి.

“ఎవరు నేనా? సాల్లేరా కోటాయ్! మా సిన్నాయిన పేసీఏసి పడదోశాడుగదంట్రా! “కోరీ తిరనాలకాడ యాడ వోయ్ సాటూ” అన్నాడ్రా-తూత్ - తుబుక్కన వ్రమ్మా శాడు బూసాయి.

“యీడికి అదీ లేదుగదంట్రా!” అన్నాడు కోటాయి.

“అదేందిరా! మనవంతా ఒక మటాగా ఎత్తాంఅను కంటుంటే ఏందిరా కోటాయ్? మీ అయ్యనడిగితే పంపియ డంట్రా?”

“నీకు తెలవదులేరా బూసాయ్? అసలు మనకి మీన కట్టించిందంటే యీళ్ళపని ఏంవున్నా వుంటదిలేరా...యిదుగో బూసాయ్, నే యింటి కెల్లి యిప్పుడే తిరిగొత్తాగానీ యీడే వుంటావుగదంట్రా-సూత్తాగా యవారమేందో-” అంటా గోడ దూకి యింటేపులకి గబాగబా బయల్గెల్లాడు కోటాయి.

“అచలు తేల్చేత్తాలే ఎల్లి అయ్యనడిగి. అ దేం జబ్బో ఎప్పుడన్నా ఏవన్నా అడుగుదామంటే మీనమీనకొత్తా దేం మడిసీ? ఎటనబ్బా సావొచ్చిపడిందీ? తను పెండెలకి పెండెలు పుగాకు తాగిబారెయ్యొచ్చుగానీ, కాత్తై కోరీ తిరనాలకన్నా పంపితే ఏవో? ఎల్లి అడక్కుండా వూరుకుంటాగా? అమ్మ సెబుతే యింటాడంటా? ఏవో. ఆమాత్రానికే యినే మడ్చయితే యిగనేం? మరి తను కిందటేడు చిలుక్కండవా ఏసుకుని కొండకి ఎల్లాచ్చేం? యీపాలి నన్నూ పంపియమంటా ఏమంటాడో సూద్దాం. పంపియనంటేనా- నే బువ దిన్నేదినను. ఆమయిన ఏడుత్తా; దేశాలమీనకి లెగిసిపోతానంటా. అమ్మ ఏడ్చుద్ది. ఆమయిన అయ్యకి గుబుర్దిరిగి “ఎల్లి ఆడే సావు”

అనంటాడు, కోరీతిరనాల కెల్లమని. ఏడుకోసులుండ కోటయ కొండకు ఎటూ ప. పియ్యళ్లే!” అనుకుంటా ఆలోసెనల్లోబడి కూర్చై లెక్కవొచ్చిన కోటాయికి సెవికాడ ఏందో తుగ్రు పిట్టకిమల్లే ‘కుగ్రు’ మంది, మడ్చిని వుక్కిరి బిక్కిరి జేత్తా.

“ఏందిరా అట్ట వులిక్కిబడ్డావు కోటిగా-యిహిహిహిహి!” అంటా పకపక పగలబడ్డది, కోటాయికోసం దాన్లో కనిపెట్టు కూకకునుండ కోటాయి పొరిగింటి సేవితురాం. కొండమ్మ.

“ఎవురూ—కొండమ్మా!—ఎందుకమ్మా నా సెవులో అట్టరిశావ్?” అన్నాడు కోటాయి సెవిలో ఏలుబెట్టి తిప్పుకంటా.

“యిహిహిహి—అట్ట సూత్తావేందిరా కుక్కపిల్లకి మల్లే!” అంది కొండమ్మ నవ్వాగక.

“నువుండలా గంగానమ్మకిమల్లే తేలుకొండీజడేసుకునీ,” అన్నాడు కోటాయి.

“కోతి కోతి!” అంది కొండమ్మ, కోటాయి ఏనకమాల సూత్తా.

“ఆ, యాడా—యిదిగో కొండమోవ్, నా చంగ తెరగవు, నేనసలే మంచోణ్ణిగాదు, తెచ్చిందా?” అన్నాడు కోటాయి.

“మరి నన్నెందు కనాలేం?” అంది కొండమ్మ.

“ఎవురు నేనా ముంగలందీ—అందుకే కొండెగురు ద్దనేది” అన్నాడు కోటాయి.

“అహా!” అంది కొండమ్మ మెరిక లిరుత్తా.

“యిహిహి!” అన్నాడు కోటాయి.

“నేను—కోటయ్య కొండకూ—” అని ఆపింది కొండమ్మ.

“ఆ!” అన్నాడు కోటాయి.

“ఓం వుండదీ?” అంది కొండమ్మ.

“అంతేగందా? ఏదో అన్నావనుకుండాలే” అన్నాడు కోటాయి.

“మా బావొచ్చాడుగా!” అంది కొండమ్మ.

“అబ్బో ఏవో మా వొత్తే!” అన్నాడు కోటాయి.

“మరే మా అప్ప అందిగందా బావతో—”

“వూత్!” అన్నాడు కోటాయి.

“యీ ఏడు కోటయ్యకొండ తిరనాలకి ఎల్లాం అంది. చరేనన్నాడు బావ” అంది కొండమ్మ.

“అట్టనా?” అన్నాడు కోటాయి.

“ఎక్కిరిద్దువులే వుండూ. మా అప్ప నన్నుగూడా తీసి కెల్తానంటే, బావ చరేనన్నాడుగా — మా అమ్మగూడా ఎల్లమంద” అనేసింది కొండమ్మ.

కోటాయికి గుండెకాయికాడ ఏ దో కటిక్కిన వాటేను కని గుంపింది.

“అన్నీ వుత్తదేలే!” అన్నాడు కోటాయి.

“పాపం, ఎగతాలనుకుండాడయ్య! కావాలంటే ఎల్లి మా అప్ప నడుగు తెచ్చుద్ది” అంది కొండమ్మ.

“అమ్మకోడంటే!” అనడిగాడు కోటాయి.

“అమ్మతోడు” అంది కొండమ్మ.

నేలమీనకి నూశాడు కోటాయి - ఆడ పంచాలేసిన నత్త గవ్వలు నోళ్ళు దెరుసుకునుండై.

“నువుగూడా రావంట్రా కోటిగా?” అంది కొండమ్మ. కోటాయి యవారం జూసి.

“నే రాను-నువ్వే ఎల్లు మీ అప్పోళ్ళో-” అన్నాడు కోటాయి.

“ఎందుకురా అం తుడుకూ?” అంది కొండమ్మ.

“బూసాయాళ్ళందర్నో నే కోరీతిరనాల కెత్తుండా లే! హే! యీపాలి ఏంవున్నా వుంటదిలే ఆడ!” అన్నాడు కోటాయి.

“కోరీ తిరనాలకంట్రా నువు బోయేదీ? హే! కోటయ కొండ తిరనాల జూత్తే నీ జనమలో మరిసిబోతా? ఆడికి లచ్చలు, ఏలు పెబ లొత్తయంట్రా! అబ్బ - నా జనమలో జూళ్ళో అన్ని పెబలు! యాడ జూసినా రంకులాటాలేనంటా! చినిమా లొత్తయ్యంటా, కాఫీ ఓటళ్ళొత్తయ్యంటా, లాట్రీ లుంటయంట్రా - మరి - మరి బొంబాయిమజా వొచ్చుద్దంట్రా - ఒరేయ్, యీ ఏడు కాంగిరేసోరి, కెమ్మూస్తోరి పెబలుగూడా వొత్తయ్యంట్రా - అబ్బ అబ్బ!” అంటా సంబరంలో బడ్డది కొండమ్మ.

“నా చంగతి ఎవరికీ అక్కర్లా - నే దేశాంతరా త్రెగిసి పోతాలే—” అన్నాడు కోటాయి గబిక్కన.

“అదేందిరా కోటిగా! కోరీతిరనాలకి ఎల్లిపోతుండా నంటివిగదంట్రా!” అంది కొండమ్మ.

“ఏమ్మా పూరకనే అంటే? అందులో మా అయ్యేనా నన్ను పంపిచ్చేదీ? పద్దాకా ఆ సాదరయ్యగారంటోనే పడి సావమంటాడు. నీకు యాహో చుడివుండదిలేయే కొండమ్మా!” అన్నాడు కోటాయి.

“ఓరి యదవా! అపద్దాలంట్రా సెప్పేదీ? పోనీలేరా నీ చంగద్దెల్పిందీ!”

“మరి నువు పూరితావుంటే యటనమ్మా? యిగ సెప్ప నుగా” అన్నాడు కోటాయి.

“పోనీలేరా! అయితే కోటయకొండకి నువుగూడా రావంట్రా?” అంది కొండమ్మ.

“అయ్య సంపడూ?” అన్నాడు కోటాయి.

“అసలు అడిగిసూశావంట్రా?”

“అహో. ఇప్పుడే గామ్మా అసలు నాకు చివరేత్రి చంగద్దెల్పిందీ,” అన్నాడు కోటాయి.

“అయితే దొబ్బునెల్లి అడిగిరారా ఎటనైనా.”

“అడగమంటా?” అన్నాడు కోటాయి.

“మరి మనిద్దరం కల్పి ఎల్లక్కర్లేదంట్రా?”

“ఎటనే కొండమ్మా!” అన్నాడు కోటాయి జప్తుకుతా.

“వారి పోరా నీ కసలు దైర్ఘ్యంలేదూ.”

“నీకు దెల్పా?” అన్నాడు కోటాయి.

“ఒరేయ్? ఆ కోజున ఎంకడు నన్ను ఎక్కిరిస్తే ఎల్లి ఆణ్ణి సావదన్న లేదంట్రా నువ్వా?”

“సజ్జలు గార్నయి ఎదవకు!” అన్నాడు కోటాయి.

“మరి యిగనేరా? నాకు దెబ్బలేరా నీకు బల్ దైర్ఘ్యం వుండదనీ! ఎల్లి దొబ్బిన అడిగేసేయరా?” అంది కొండమ్మ కోటాయి సెయి గట్టిగా వొత్తుతా.

“ఇంటికాడే వుంటాడేవో—” అంటున్నాడు కోటాయి.

“అయితే మా అప్పోళ్ళతో నే నొక్కర్తినే కోటయ కొండ కెళ్ళిపోతాలే. ఎల్లి పోతుండాలే—” అంది కొండమ్మ కోటాయి సెయి యిసిరిగొట్టి.

“ఇదిగో కొండమ్మావ్-యిటిను. బెమ్మదేవుడుగాదు, రావనాబ్బెమ్మ అడ్డంవొచ్చినా చరే, యీ సక్కా కోటిగాడు బలానా కొండమ్మతో, పెదపాలెం పెబింట కోటయసావి కొండెక్కాల్చిందే అరహారా—” అనకుత్తా బంయిప యింటి ముంగలకి లగెత్తాడు కోటాయి.

యింటిలోన—కోటాయి నాయన రంగయ్య అప్పుడే వూళ్ళో యవారాలన్నీ సూసుకుని వొచ్చి, బువదిని, యింటి మయాన తంబంకాడ కూకుని సుట్టపాయ చుట్టుకుంటా, కాత్తె అవకాడ బువదినవోతుండ పెల్లాం రవనమ్మతో అదిది మాట్లాడుతూడు.

“కోటిగా?” అని పిలిశాడు రంగయ్య కోటాయి సల్లగా లోన అడుగెయటం ఓ కంట కనబెట్టి.

“ఏందయ్యా?” అనడిగాడు కోటాయి మంత్రకట్టు తగి లోడ్డికిమల్ల ఆడే ఆగిపోతా.

“యాణ్ణుంచిరా ను వొచ్చేదీ?” అనడిగాడు రంగయ్య అడగాల్సిన పక్కాగా.

“మరేనో - నేనేనో - ఆణ్ణించేనయ్యా,” అన్నాడు కోటాయి గుటకేత్తా.

“చా యదవా నాసిమాటలు రానిత్తావ్ ? సాదరయ్య గారింటో పని జెయనన్నావంట దేనికిరా?” అనడిగాడు రంగయ్య.

“నన్ను సావదన్నాడయ్యా,” అన్నాడు కోటాయి.

“ఈడి మొరులారా, సిన్న పిగ్గోణ్ణి కొద్దాడేందీ?” అంది రమనమ్మ సప్పున.

“ఎహె వుండాతలా. మాటమద్దెన నువేందీ - అయితే బ్రెగొడ్డు అనమంతయ్యగారి తోట్లోబడి మొక్క-లన్నీ పాడు జేత్తుంటే, నువు యాడా వుందీ?” అన్నాడు రంగయ్య.

“మరేనో-మాటకి ముంగ లే కొట్టాడయ్యా సాదరయ్య గోరూ,” అన్నాడు కోటాయి కల్లు నలుసుకుంటా.

“అదేం సెయ్యో ఆ సవదరయ్యవీ!” అంటున్నది రమనమ్మ పూకుకో బుద్దిపుట్టక.

“మద్దెన బాస మాట్టాడొద్దని నీకు సెప్పలేదంటే? నువుండాడ-అయితే సుట్టగాలుత్తా వామికాడ కూకుండా వంటా, మరి అవకాడ బ్రెగొడ్డు యిడిపిచ్చుకుబోతే, ఆడ నీ పనేందిరా పొట్లాడదన్నే నోళ్లు లేకా?” అనరిశాడు రంగయ్య.

ఎంటనే కోటాయి ఆవజాన కుప్పున బూమ్మిన కూలి పోయి ‘బ్యాప్’ మంటా నేల రుద్దిరుద్ది ఏడుత్తావుంటం, ఎంటనే రమనమ్మ లగెత్తుకుంటా వొచ్చి ‘మాయ్యో, మాసిన్ని నాయినే’ అనంటా కోటాయిని కాగలించుకుని బుజ్జగియటం, నిమిట్లమీన చినిమాకిమల్లే జరిగిపోయిందన్నమాట.

ఈ యవారమంతా వయినంగా సూత్రావుండ రంగయ్య కూసేపు నోరుదెరిసి, కాసేపుటికి 'కిహ్ కిహ్' మఱి సలిదగ్గు దగ్గి, సుట్ట ముట్టిచ్చుకుని అటనే తంబానికి జారగిలబడి, కల్లు మూసుకుని మైకంలోపడిపోయ్యాడు ఏదేం సంబందించనట్లు.

“మా అయ్యగా బువదందువు దా,” అంది రమనమ్మ. సల్లగా కోటాయిని బువమూకుళ్ళకాడికి లాగుతా.

“నా కొద్దే బువ్వా - నే దిననే - యిహిఁ యిహిఁ.”

“త్రినాదూ?” అన్నాడు రంగయ కళ్ళు దెరవకండా.

“ఎహే తాలుఁడు నువ్వు, ఆణ్ణసలు బెదరగొట్టి — దాయ్యా యీడ కూకో యిద్దరం బువదందాం,” అంది రమనమ్మ కంచంలోకి బువ తోడ్చా.

“నా కొద్దే —” అంటన్నాడు కోటాయి, యవారం దారికిరావాలని రమనమ్మ కోక గుంజుతా.

“అదిగో అందికే — యింద నోరు బట్టు-మరే, నీకు కోటయకొండ యాడుండదో తెల్చుంట్రా కోటిగా?” అంది రమనమ్మ కోటాయి నోట్లో పొప్పుకూర ముద్ద పెట్టా.

“క్వా?” అన్నాడు ముద్దనోట్లో కోటాయి.

“చివరేత్రికి కోటయసావీఁ తిరనాల బలే సంబరంగా వుంటదంట్రా కోటిగా,” అంది రమనమ్మ రంగయ్యకల్లి ఒక్కం టికో ఒక సూపు సూత్తా.

“ఏందమ్మా?” అనడిగాడు కోటాయి. రమనమ్మకల్లి, రంగయ్యకల్లి అనుమానంగా సూత్తా.

“ఈ ఏడు మీ అయ్య నన్ను కోటయకొండ తిరనా లకి తీసుకెల్తాడంట్రా,” అంది రమనమ్మ నవ్వుతా.

“కక్-కక్” ముద్ద కొరబోతావుండా సగం తెగిశాడు, కోటాయి.

“లేదులేరా నిన్ను కూడా తీసుకెళ్తాడంటలే కూకో-”

“ఏం య్యా!” అనరిశాడు కోటాయి.

“అటనేలే బువడిను,” అన్నాడు రంగయ్య, కల్లుదెరిసి పక్కనవు నవుతా.

‘అరహారా’ అంటూ ఎగిరే ఎగర్బం పక్కింట్లో కొండమ్మ ముంగల కెల్లిపడ్డాడు కోటాయి.

“అమ్మ బుల్లో-ఏందిరా ఏందిరా కోటిగా!” అనంది కొండమ్మ బిత్తరబోయి.

“కోటయకొండ-మా అయ్య-మా అమ్మ-అరహారా-” అంటూ గబిక్కిన కొండమ్మ సెయిబట్టుకొని ఎగర్బం మొదలు పెట్టాడు కోటాయి.

కొండమ్మ అప్ప సెండ్రమ్మా, బావ సూరయ్యా డిమ్మర బోయి లోన తడికసందుల్లోంచి ఏం దిదని యింతగా చూశారు.

తెల్లార్లే చివరేత్రనంగా యాభై జతలెద్దుల్లో ముంగల మేలాల్, తాలాల్లో జవ్వాది సెంచయ్య పరవళ్ళు దొక్కుతా వుంటే, గులాం గొట్టకుంటూ పెదపాలెం పెబా, ఎనకమాలే సెయిసెయి గలిపి ‘అరహారా’ అనరుత్తా ఆరోరి సుట్టాల్లో కోటాయి కొండమ్మలూ, కోటయసావిఁ కొండకి పయాన మయ్యాకు.

అ భి మా నం

బ్రజాస్థానంబి వీధితలపుగుండా తన్నిన బంతికిమట్లే
గెంతుకుంటూ పుస్తకాలసంచీతో వరండాలోకి వచ్చి దూకాడు
చంద్రుడు.

రోజూ సాయంత్రం చంద్రుడు బడినుంచి యింటికివచ్చి,
పుస్తకాలసంచీ యింట్లోపా రేసి, ఆటలకు వెళ్ళేసమయానికి
వరండాలో అమ్మ సీతకు జడవేస్తూండేది. తన కింకా బడి
యోగ్యత పట్టలేదుగనుక చంద్రుణ్ణి చూడంగానే జడ
వేయించుకుంటున్న సీత, చంద్రుడు బడికి వెళ్ళినప్పటినుండి
జరిగిన సంఘటనలు జడ కుదరనీయకుండా తలా. చేతులూ
తిప్పుతూ గుక్కతిరక్కుండా ఏకరువుపెట్టాటే, అమ్మ ఆ వొక్క-
నిమిషంలో కొంపలంటుకుని కప్పులు మీదపడ్డంత గొడవచేసే
సమయంలో - సీతను బుగ్గలు గిల్లుతూ పరామర్శించి, పుస్త-
కాల సంచీని వదలించుకుని చంద్రుడు బయటపడేవాడు యీలలు
కొట్టుకుంటూ.

“సీతా!” అంత దూకుడుమీద వచ్చిన చంద్రుడు
వూపు ఆపుకుంటూ అట్లాగే నిల్చునిపోయాడు వరండామూల
నక్కుకుని కూచున్న సీతను చూసి.

“ఎందుకే అట్లా కళ్లు రుద్దుకుంటున్నావ్ -” చప్పున
వచ్చి సీతపక్కన కూచున్నాడు చంద్రుడు.

“హూ-హూ-”

“ఎందుకే, ఎందుకే- చెప్పవుకాదూ-ఎందుకే ఏడుస్తున్నావు?”

“హూ-, హూ-,” ఎక్కసాగింది సీతకు.

“అదుగో అందుకే-మా అమ్మగదూ-ఏమే, వాళ్ల కిష్టాయ్ కొట్టాడా?”

“అమ్మ-అమ్మకొట్టింది-హూ-హూ-”

“అమ్మేగదా-యింకా కిష్టాయ్ గాడ్డేమోననుకున్నా.”

“హూ-హూ- — ఎందుగొట్టాలేం వుత్తపున్నానికే- వుహూ-వుహూ-” తగిన సానుభూతి పొందని సీత ఒక్కసారి బావురుమంటూ కాళ్ళతో చంద్రుణ్ణి తన్నటం మొదలు పెట్టింది.

“ఎందుకే — ఎందుకమ్మా నన్ను తంతావూ-నీకు బిళ్ళలు కొనిపెట్టాగా - అమ్మను కొడ్డాలే - ఎందుగొట్టింది అమ్మ సీతా?” బుజ్జగిస్తూ సీతను దగ్గికి లాక్కున్నాడు చంద్రుడు.

“వుత్తపున్నానికి కొట్టింది పాపం హూ-హూ-”

మరి నువు అల్లరిచేశావా?”

“ఎప్పుడూ అల్లరేనమ్మా పాపం-”

“మరేంజేస్తే కొట్టించే?”

“మరె నేనేమో-యిందాకేమో- ఆ పొయిదగ్గర అమ్మ వీపుమీద ఆనుకుంటేనూ-చూడమ్మా ఎట్టా కొట్టించో నెత్తు కొచ్చేట్టా-”వొంగి వీపుమీద గొనులాగి చూపింది.

ఒక్క-క్షణం తల దిమ్మరపోయింది చంద్రుడికి నీత వీపు మీద కమిలిపోయిన అయిదువేళ్ళూ చూసేసరికి. అమ్మ యింత దెబ్బకొడుతుందని చంద్రుడికి మొదటిసారి తెలిసింది.

“అమ్మా ! ఎందుకొట్టిందే యిట్లా!”

“చెప్ప లేదయ్యా— పుత్తినే—పూ—పూ—” ఒక్కసారి కొత్తబాధ ముంచుకొచ్చింది నీతకు.

“అమ్మేదే—?”

“నొడ్డోవుంది-పాపం—”

“ఈ అమ్మ యిట్లా కొడుందేం—!” అనుకున్నాడు చంద్రుడు పెద్దగా.

*

*

*

*

రాత్రి పదింటికి యింటికినచ్చి నాన్న అన్నం పెట్టు కుంటున్నాడు. అమ్మ దొడ్డిగుమ్మంలో కూచుని చీకట్లోకి చూస్తున్నది. రోజూ అమ్మా నాన్నా, యిద్దరూ కలిసి అన్నం తినేవాళ్ళు...

“అమ్మ అన్నం తింటం లేదెందుకో!” అనుకున్నాడు చంద్రుడు.

“నాన్న అమ్మను కొట్టాడా” అన్నది చంద్రుడిపక్కలో నీత. వెంటనే చంద్రుడు తెలుసుకున్నాడు, నీత యివాళ తొందరగా నిద్రపోవటానికి అవకాశం లేదని.

“పెద్దగా అరవబోకే—యింకా నీవు నిద్రపోయినా వనుకున్నా—”

“నిజంగారా, నాన్న అమ్మను కొట్టాడు - నే
చూశారా—అబ్బ—అమ్మ ఎట్టా ఏడ్చిందనుకున్నా—”
చప్పన సీత నోరు మూశాడు చంద్రుడు వొక్కక్షణం.

వంటింట్లో అన్నపు గరిటే గిన్నెకుతగిలి ఖంగ్ మంది.
అమ్మ అట్లాగే కూచుంది.

“ఎందుకొట్టాడే?” అన్నాడు చంద్రుడు, యింకొంచెం
సీతదగ్గరకు జరిగి, గొంతు వెలుగురాచుకుపోయిన స్థాయిలో
సంభాషణ సాగిస్తూ.

“మరే, అమ్మే, చీరే తీసుకురమ్మంది నాన్నని.”

“ఏం చీరే?”

“కొట్టోంచి కొత్తచీరెరా!”

“ఈ అమ్మకు ఎప్పుడూ చీరెలుండవు!”

“అమ్మకు కారురా అన్నాయ్, చీరే.”

“మరి ఎవరికే?”

“మన తతయ్య వొస్తుందిట్రా!”

“ఎవరూ—కనకమ్మ తతయ్యా?”

“ఆఁ.”

“ఒస్తే—?”

“అమ్మ అతతయ్యకు చీరె కొంటుందిట!”

“అమ్మా! ఆ అతతయ్యకు చీరెలు కావాలిందే!
మరి కారున్నదిగా ఆ అతతయ్యకూ—”

“మనం ఎక్కొద్దుట్రా అన్నాయ్ కారు-మరే-నేనే-
చక్రం తిప్పి పుయ్ మనిపిస్తా—” ఒక్క క్షణం సీత నోటిమీద
చంద్రుడి అరచెయి ఆగింది.

“దాని కారెక్కావంటే నీ చెవులు పిండుతా నీతాం.”

“ఏంటా అన్నయా-మన తైయ్యది కాదమ్మా కాయా?”

“ఉన్నదిలే బొంబోడికారు దీనికే! నేను పెద్దవాణ్ణయితే స్త్రీమరంత కారు కొంటా!”

“స్త్రీమరంటే ఏంటా అన్నాయ్?”

“అబ్బో అది కొండంత వుంటుంది!”

“అబ్బ!”

“మహా గొప్ప-టుప్పాయి కారు!”

“అన్నాయ్?”

“ఏంటే?”

“మరి నువు తెల్లవారి పెద్దవాడి వవుతా?”

“ఛా-తెల్లవారంటే రేప్పొద్దున్నే గాదుటే?”

“మరి ఎన్ని తెల్లవార్లకు పెద్దవాడి వవుతా?”

“పోవే నీకేం తెలియదూ-మరి నాన్నంత పెద్దవాణ్ణయితే, అప్పుడూ.”

“నాన్నంత పెద్దవాడి వవుతే-అప్పుడు అమ్మను కొట్టవుటా?”

“ఛీ అట్లా అంటే కళ్ళుపోతయ్యేవ్ నీతాం. మనమ్మ మంచిది!”

“మరి నన్నెందు కొట్టిందమ్మా?”

“మంచమ్మ కొత్తే ఏమ్మా!” నీతాంవీపు ఎందుకు వాత తేలిందీ తెలుసుకుంటానికి ఆటేసేపు పట్టలేదు చంద్రుడికి.

“ఆఁ!”

“మరి కనకమ్మ తయ్యకు చీరె తెమ్మంటే నాన్న అమ్మచు కొట్టాటే?”

“అహ-అప్పుడే కొట్టలా!”

“మరెప్పుడూ?”

“చాలా సేపయినాక కొట్టాడు.”

“ఎందుకనే చాలా సేపయినాక కొట్టిందీ?”

“మరే, నాన్న డబ్బు లేదంటుంటే అమ్మ చీరె తెమ్మంటున్నదీ-మరెట్లా?”

“ఈ అమ్మ ఎప్పుడూ యింతే - అసలే నాన్నదగ్గర డబ్బు లేదంటుంటే.”

“మరే - ‘నే దరిద్రుణ్ణి’ అని యిట్లా తలకాయ వట్టుకుని అన్నాడ్రా నాన్నా!”

“అస లెందుకో యీ కనకంకు చీరే!”

“మరి నాన్నదగ్గర చాలా కాన్లున్నయి గదూట్రా?”

“ఎక్కడయినా కానీలకు కొత్త చీరె వొస్తుందిటే సీతాం?”

“రాదుట్రా?”

“అస్సలాదు.”

“మరి నా దగ్గర రెండు-మూడు కాన్లున్నయ్యే-”

“బిళ్ళయి కొనుక్కుందాంలే.”

“అమ్మ నీకుమల్లే పుత్తకాలు కొనుక్కోమందిరా ఇన్ని పదికాన్లున్నయినాకా! మరే, నేనే, పరికిణీ కొనుక్కుంటానంటే సరే దాచుకోమందిరా. అన్ని కాన్లుంటే పరికిణీ వస్తుందిట్రా అన్నాయ్?”

“స రే లే నేను కొట్లో కనుక్కుంటాలే.”

“అన్నయ్యా-మన కనకమ్మత్తయ్య గొప్పదిట్రా?”

“ఎవరన్నారే?”

“మరే, అమ్మేమన్నదంటే నాన్నతో ‘మీ చెల్లెలు
వాళ్లు గొప్పవాళ్ళు-సిగ్గేస్తుంది’ అన్నదిరా!”

“అస లీ కనకమ్మత్తను పంగలకర్రతో కొట్టాలి!”

“కనకమ్మత్తను చూస్తే సిగ్గేస్తుందట్రా అన్నాయ్?”

“అమ్మకు సిగ్గేస్తుంది!”

“నీకో?”

“చచ్చినా నెయదు.”

“మరి అమ్మకు ఎందుకేస్తుందిరా సిగ్గూ?”

“వూరుకో లే నీకు తెలియదుగానీ—”

“ఎందుకు తెలియదమ్మా—”

“సీతాం?”

“ఏంట్రా అన్నాయ్?”

“కనకమ్మత్తయ్య ఎప్పుడొస్తుందే?”

“పుత్తరం రాసిందట్రా చెన్నపట్టంపోతూ యిక్కడదిగి
పోతానని.”

“అది మంచిదికాదే.”

“ఏదిరా?”

“కనకమ్మత్త.”

“ఎందుకనా?”

“పిళినారి.”

“అంటే ఏంట్రా అన్నాయ్?”

“నీకు బిళ్లలు కావాలని ఏడుస్తుంటే ఒక్క కానన్నా యియ్యదు.”

“కనకమ్మత్తయ్య దగ్గర చాలా కాన్లున్నయ్యా?”

“అబ్బో వాళ్లింట్లో గోతాల్నిండా వున్నాయి.”

“మరి ఒక్క కానన్నా యియ్యదుట్రా బిళ్లలు కొనుక్కొంటానికీ?”

“యియ్యదు.”

“ఆ! మరి అమ్మ కనకమ్మత్తయ్యకు ఎందుకు చీరె కొనాలమ్మా?”

“కనకమ్మత్తయ్యకు చాలా డబ్బుందిగా! మరి మనమ్మ కూడా చాలా డబ్బుందని చూపించి గొప్ప చెప్పుకుందామని.”

“అట్లా ఎందుకురా అమ్మ అంటుంది అన్నాయ్! మరి నాన్న డబ్బు లేవన్నాడుగా!”

“నా పుస్తకాలకే డబ్బులేవు నాన్నదగ్గర.”

“నా పరికిణీకొమ్మా?”

“లేవమ్మా.”

“అయితే కనకమ్మత్తయ్య మనింటికొద్దు.”

“ఒస్తే రానీ-”

“చీరె కొనిపెట్టొద్దు.”

“ఎవడు కొనిపెట్టాడో-అసలే కనకమ్మత్తయ్యబోలెడన్ని సార్లు కాఫీలు తాగుతుంది అసలే నాన్నదగ్గర డబ్బులేకపోతే!”

“అన్నయ్యా, మరే, పొద్దున అమ్మే, నాచేత రంగయ్య కొట్టోనించి అన్ని కాన్లుపెట్టి-అంత కాఫీపాడి తెప్పించిందిరా-ఎవ్వరో చెప్పిందని.”

“ఎక్కడివే అమ్మకు అన్ని కాన్లు సీతా!”

“కిష్టాయిగారమ్మదగ్గర తెచ్చిందిరా! మళ్ళీ నాన్నదగ్గర తీసుకు నిస్తాననీ.”

“నాన్నకు తెలుస్తే చంపడూ!”

“మళ్ళీ గొడ్డాడా నాన్న అమ్మనూ!”

“ఈ అమ్మకేం తెలియదు-”

“ఎట్లా-!”

“సే-అరవకే నాన్న చెయి కడుక్కుంటున్నాడూ-”

“అమ్మ అన్నం దిస్తేదురా అన్నాయ్.”

“తిన్నేదే సీతాం- అరవకు-”

ఒక అర్థరాత్రి అమ్మ వంటింటోనించి మూతి తుడుచు కుంటూ నాన్నగదిలోకి పోవటంచూసింది సీత.

మార్పు

ఉన్నట్టుండి నాన్న పెద్దవాడై కూచుంటాడని వుద్యోగంలోబడ్డ సత్యానికి పూహించడానికైనా అవకాశం లేక పోయింది. యిన్నాళ్ళనుంచీ యింటిపెత్తనం చేస్తున్న నాన్నకు అకస్మాత్తుగా రెండుమోకాళ్ళూ పట్టుకుపోయి గడప దిగటం లేదు. తాలూకాఫీసులో గుమాస్తాగిరి చేస్తున్న సత్యంమీద మరికొన్ని పైళ్ళుపడ్డాయి యింటి వుద్యోగంకూడా కలిసి వొచ్చే సరికి.

ఏనెలా సత్యంసంపాదించే ఆ నాలుగురాళ్ళతో ఎప్పుడూ యిల్లుగడవదుగనుక, అమ్మచేతులు అడ్డాలుపెట్టున్నా అటుండ మంటూ స్వగ్రామంలో - పోయిందిపోగా మిగిలివుంటూ వొచ్చిన - రెండూ ముప్పాతిక ఎకరంలో రెండెకరాలమాగాణి భూమిని లోగడే యోగ్యత గలవారికి సద్విక్రయం చేశాడు నాన్న.

ఏపని మొదలుబెట్టినా ఆసాంతం చూడంది విడిచేమనిషి కాదు నాన్న. వున్న ముప్పాతిగా వుండి వుద్ధరించే దేవిషి సిస్తు కూలీలు దండగ కాకపోతే - అని మరీ దరిమిలానుంచి ఆలోచనలు పీడగా నెత్తాంటంవల్ల - మోకాళ్ళుపడ్డ మర్నాడే మందులన్నా తిని బతుకుతానంటూ, ఆ ముప్పాతిక ఎకరం విక్రయం సత్యంచేతులకు వొప్పగించాడు నాన్న.

దివాళా వ్యవహారంలో మొహం చూపించేందుకు మనస్సు కంగళీగావున్నా ఫడేశ్కు మళ్ళీ స్వగ్రామాన్ని చూసే అవకాశం దొరికినందుకు సత్యానికి యింకొకవయిపు ఆనందం కలగకపోలేదు.

స్తేషన్నుంచి అన్ని మైళ్ళూ ఆలోచనల్లోబడి నడుస్తూ వచ్చిన సత్యం స్వగ్రామం పరిసరాల పిల్లకాలవల దగ్గరకొచ్చి వెనకటి ఆనీటివాసన తగిలేసరికి ఒక్క శ్వాస విడిచి తలెత్తి చూశాడు తన చుట్టుపక్కలా.

ఆ పిల్లకాలవలు మెలికలుమెలికలు తిరుగుతూ దూరపు చేల్లోకి మాయమవటం, వాటి నీటిపారుదలవై నం, అంచుల్నే మెత్తగా పేరుకున్న ఒండ్రునూ ఒకక్షణం - ఆవిధంగా - చూసి చప్పున రోడ్డుమీద కంకరాయి నొకటి దీసి ఒండ్రులోకి “రాప్పన” విసిరేసి, అది మాయంకాగానే చేతులు దులుపు కుంటూ గబగబ పని అడుగులు ముందుకువేసి - టఫీమని బ్రేకువేసినట్టు ఆగిపోయి వెనక్కు తిరిగిచూశాడు సత్యం. మూడడుగులవెనుక ఆమూల తిరుగుడులోనే వుంది ఆ గానుగ చెట్టు. ఆశ్చర్యం, తను దాన్ని గమనించకుండానే ముందుకు పోటం! ఆ గానుగచెట్టుమీద తను కొన్ని జీవితాలకి సరి పోయ్యే కొలి కొమ్మంచులాట లాడాడు.

వెంకయ్య ఏమయినాడో! ఒకరోజు వెంకయ్య కాక మీద తనను కూతతో తాకి బెటు చేస్తానని శపథంచేసి “కోతికోజ్జిల్లా” రంటూ కూత పెత్తూ వచ్చి చెట్టు గజం ఎక్కేసరికి కట్టుకున్న పంచ వూడి కిందపడ్డది. నిమిషంలో వెయ్యోవంతులో వెంకయ్య నిర్ణయించుకోనాలి. శపథం

ప్రకారం తనను బొటుచేయటమో, గుక్క అయిపోయ్యేటట్టు పంచ కట్టుకుంటూ పంతం చెల్లించుకో లేకపోవటమో. వెంకయ్య మొండిమొలతో, గుక్క ఆపకుండా చెట్టకైటం చూసి తనకు గుండె దిగజారి వట్టుదప్పి కిందపడి పరుగెత్తటానికి ప్రయత్నించేలోపల - గభాల్ను బొటుచేసి పంచగట్టుకున్నాడు. మిగతా ఆటగాళ్ళు నోళ్ళుదెరిచి చూస్తుంటే, పక్కనవ్వు నవ్వుతూ.

ఆ దృశ్యాన్ని చెట్టుమీద పోల్చుకుంటానికి అది అంగ వికలంగా బోడిదై బీటలుచీసి నుంచునివుంది. ఆ గానుగుచెట్టుకు తను దూరమయిందీ, తను గానుగుచెట్టుకు దూరమయిందీ బోధపడలేదు సత్యానికి.

అక్కణ్ణంచే వుత్తరంగా చేలల్లోగుండా స్వగ్రామం కను పిస్తూంది. పూర్వం తను పరాయివూరు వెళ్ళి తిరిగివస్తూ యీ మూలనుండే చూసేవాడు. రామయ్యగారి ఎర్రబంగాళా పెంకుల డాబాకు వెనుకగా వంటపోగతెరల్లోంచి తొంగి చూస్తుండే స్వగ్రామాన్ని, ఆ ఎర్రడాబా కనిపించంగానే ఎంత ఆనందంగా వుండేది వూరు సమీపాన్ననుభవిస్తూ! చెట్లు చుట్టూతా దట్టంగా పెరిగి యిప్పు డా ఎర్రడాబా, ఆ దృశ్యం కనుపించకపోయ్యేసరికి ఒక్క క్షణంపాటు సత్యంగుండే బీటు ఆగింది.

ఏమయినా తన కీ గ్రామంమీద ఏమధికారం వుంది? భూమి మిగల్లేదు. పడేశ్యనుంచి శూన్యంగా వున్నయిల్లు - అది ముందు ఏక్షణాన్నయినా యితర్లకు చేస్తుంది. డొబ్బో చుట్టూలుపక్కాల్తో సానుభూతి సంపర్కాలు పంచుకొనే అవ

కాశం అంతకన్నా లేదు. తనలాగా యిలాంటి స్వగ్రామాలున్న అభాగ్యులు చాలా మంది హోడున్నా రనుకొన్నాడు సత్యం. అయినా వూరి పొలిమేరలోకి అడుగుపెట్టినప్పుడుంచీ తన ఒళ్ళు అర్థంగాని వుత్సాహంతో చువ్వు వొంగినట్టు వొంగు తున్నది.

గనువులవెంట గొడ్లమొదల్ని చూసి నవ్వుకున్నాడు సత్యం, “ఖడే బర్ఫడే” అంటూ కొండెజడ సుబ్బం పరిణేణి ఎగురుకుంటూ పరుగెత్తటం జ్ఞాపకం వచ్చి.

ఆ వొస్తున్నది పాపయ్యే. తమాషాగా పెద్దవా డయినాడు. దూరాన్నుంచే కళ్ళకు చెయ్యి అడ్డంపెట్టుకుని చూస్తూ వచ్చి, “అంతా బాగుండాదుగా?” మాటవరసకు అడిగినట్లు అడిగి దాటిపోయినాడు పాపయ్య. గొడ్లసిల్ల కాయల్ని కూడా దాటినాక సత్యానికి అనుమానం కలిగింది యీ మనుష్యులకూ తనకూ దూరం ఏర్పడిందని.

వూళ్ళోకి ప్రవేశిస్తూనే భావయ్యగారింటి ముందరదృష్టి ఆగింది సత్యానికి. ఆ పొడుగుపాటి అరుగుమీద భావయ్యగారు కనుపించకపోవడం శుభశకునం కాదు. వూళ్ళోకి ఎవరు ప్రవేశిస్తున్నా ఆయన్ని తప్పించుకోవటం కష్టం.

“ఏవ్రూ?”

“భలానివ్రూ?”

“ఏం పనిమీద వచ్చారు?”

“ఇదిగో వెంకటప్పయ్యగారి పొలం బేరాని కుందని తెలిసింది - ధరెంతో కనుక్కుపోదామనీ—”

“చాలా ప్రయాసపడి వచ్చానుగాని మాఫ్తాల్లో చెడిపోయిన వాళ్ళేం వున్నట్టు లేదే! మీరు పొరపాట్లు దారితప్పి వచ్చినట్టుంది. అబ్బే! యిక్కడ అల్లాంటి వేంలేవు గానీ తమకు వెంటనే తిరిగి నెత్తే పదకొండుగంటలబండి అందుతుంది. దీనిచేయ్యండి.”

ఆయన భావయ్యగారు! మసిసిసింహా లుంటాయని ఎవరికయినా నమ్మకం కుదరకబోతే ఆ ఎత్తాటి గోడలముందర పొడుగాంటి అరుగుమీద కూచున్న భావయ్యగార్ని చూచిన మరుక్షణం నరసింహావతారం భావనలోకివచ్చి భక్తితో అడుగు నెనక్క- వెయ్యటం కద్దు.

“యాయీంట్లో ఎవరూ లేరేం?” చెరువులాంటి భావయ్యగారిల్లు ఎండినట్లుంటుంది చూసి సక్కగా బెల్లం నాక్కుంటూ తన నోకంట కనిపెట్టున్న ఒడ్డెపిల్లవాణ్ణిచూసి అడిగాడు సత్యం.

“ఓరూ లేరుగా.” అన్న డాపిల్లవాడు సత్యాన్ని యింకొంచెం ఓరచూపు చూస్తూ.

“అదే అడుగుతున్నా - ఏమయినారు?”

“బాగాలు పంచుకుని బత్తీలమీనకు బొయ్యారు భావయ్యగారు సావంగానే -” అని తుర్రున పరుగెత్తాడు ఒడ్డెపిల్లవాడు, గభాల్ను బెల్లంగడ్డ నోట్లోవేసుకొని ఎగురుకుంటూ.

భావయ్యగారు చచ్చిపోయినట్లు ఎప్పుడో ఎవరో తనతో చెప్పినట్లు చప్పున సత్యానికి స్ఫురణ కొచ్చింది. అప్పుడు తనా మాట సమ్మినట్లులేదు.

ఊళ్ళోకి పోతూ జరిగిన ఒక్కొక్క మార్పు సత్యం గమనించాడు. ఇన్నాళ్ళూ పొలం అమ్మకంలో నాన్నకు

సాయపత్తా వొస్తున్న వెంకటప్పయ్యగారికి కనుపించి మాట్లాడి రంగమ్మగారింట్లో భోజనంచేసి యింకో రెండురోజులకు వారం చెప్పకున్నాడు. ఇల్లు మొహం ఒక్కసారి తొంగిచూసి కొంచెంసేపు ప్రయాణపు బజలిక దీర్చుకొని తిరిగి వూళ్ళోకి వద్దామని బయలుదేరేసరికి సుబ్బులు ఎదురుగా వచ్చాడు.

తనని చూడంగానే సుబ్బులు కావలించుకుని ఏడ్చినంత వనై, చిన్ననాటి స్నేహాన్ని ప్రకటించినందుకు స్వేచ్ఛగా శ్వాసాట్టం మొదలుపెట్టినా, తనతో చదువుకున్న భావ న్నారాయణా, వెంకట్రత్నం, వెంకట్రామయ్యలు తనను చూసి చూడనట్టు పోవటంకూడా సత్యం గమనించకపోలేదు. సత్యంవెంట పోవటానికి సుబ్బులు సందేహించలేదు.

తాళందీసి యింటి బాహ్యస్వరూపం చూడంగానే కాళ్ల కీళ్ళు ఒక్కసారి నూచొచ్చినట్లయింది సత్యానికి. అక్కడంతా పచ్చపచ్చటి రంగులు తనని ఆహ్వానిస్తాయని సత్యం భావించక పోయినా గోడల్ని నెరైలుచేసుకుని పిల్లమర్రివృక్షాలూ, నేలంతా బీటలు తీసివుండడం - ఎదురొమ్ములో ముల్లుకర్ర పొడిచినట్లయింది సత్యం హృదయానికి.

మూడుగదులూ, ఒక హాల్, వంటిల్లు చూసేలోపల ఒక గుమ్మడిగింజల త్రాచుపామునూ, బారన్నర జెరిపోతు పిల్లనూ, రెండు తండ్రీకొడుకుల మండ్రగబ్బల్నీ, మూడు ముచ్చతేళ్ళనూ పారలు పలుగుల్తో గోడవతలవేసి, యీతా కుల చాపలో పరధ్యాన్నంగా ఉన్న పండ్లకొక్కలు, ఎలకల్ని కూములగుండా అదిలించి, సాలీడు వ్యాహల్నుంచి మెల్లిగా

- ఆవిరిగక్కుతూ - పంచలో గచ్చరుగుమీదకి వచ్చిచేరారు సత్యం సుబ్బలు.

“మీయిల్లు ఓ చిన్న చరిత్రను నిర్మించిది” అన్నాడు సుబ్బలు.

“సిగరెట్టు యింద కొంచెం మనసు తేరుకుంటుంది.”

సిజదు పెట్టి బయటకు తీసి, రెండు సిగరెట్లకు నిప్పు ముట్టించాడు సత్యం.

“ఇంతకూ యీవూరు నువ్వు ఎందుకువచ్చినట్టూ? పోయినవాళ్ళు ఎందుకురా మళ్ళీ యిట్లా వొస్తుంటారు మధ్య మధ్యా?”

“నాన్న పొలం వ్యవహారాలు తగిలించాడు” అని దాటేసి మనవూరు యింత మారిపోయిందేంరా సుబ్బలూ?” అనడిగాడు సత్యం.

“మనుషులు మార్పుంటే వూళ్ళూ మార్తాయి.”

“ఏదో పురాతన శిథిలాల్ని చూస్తున్నట్టుంది.”

“నువ్వేదో గ్రాంథికంలో మాట్లాడున్నా వేమిటి — గొరిగించిన మొహంలాగా వుందను!”

“ఏం జరిగింది యీ ఫడేశ్లో! ఏ గడపలోనూ జీవం కనుపించటంలేదు; లేక గడిచిన చోజులు గొప్పవని వూహ మలుకేనా?”

“నేను వూళ్ళో వుండేవాణ్ణి గనక నీ మనస్సులో ఎట్లా అనిపిస్తున్నదీ తెలుసుకోవటం కష్టంగాని - మార్పు లున్నయితే.”

“బహుశ చిన్నతనపు స్వేచ్ఛ - ఏయావలు లేకుండా ఆటల్లో గడిపినట్టు వయసు ముదుర్తున్న కొద్దీ ఏర్పడే జంకుతనం కూడా యిట్లా భావించటానికి కారణమై వుండొచ్చు. సంప. ర్కాల విషయంలో యావలు ఎక్కువై మనుష్యుల్లో మార్పు వొచ్చిందనుకున్నా యిళ్ళ మొహాల సంగతేమిటి? పూర్వం దిష్టి గుమ్మడికాయలున్నా అందంగా వుండేవి.”

“అంతదాకా దేసికి, మీ యింటి సంగతేమిటో చెప్ప వోయ్?”

“వారేయ్ సుబ్బలూ, స్వగ్రామంలోకన్న పరాయి గ్రామంలో ముష్టైత్తుకున్నదానికి తేడా వుందిలేరా. మాకంటే సరే ముద్రపడింది. కాస్త పచ్చపచ్చగా పాడి, పంటా వుండే యిక్కడేం చీడపట్టింది అంతా బూజువాసన కొట్టుకుంటూ? కనకయ్య వీధిలో ఒక్క వురుగులేదు. ఆశ్చర్యంగా వుంది! మన చిన్నతనంలో ఆ వీధిలో యిరవైనాలుగు గంటలూ వెలుగులేని వ్యవధి నెరుగుదువా నువ్వా?”

“ఒరే తండ్రీ, నీ కిక్కడి సంగతులు కొన్ని తెలియవు. వెంకటేశ్వర్లుగారు పోయినాడు. వెంకటసుబ్బయ్య పొలం అప్పుల పాలైనాక పిచ్చెత్తి ఆ గనువుల వెంటే తిరుగుతుంటాడు. బ్రహ్మయ్య కూతురు లేచిపోతే మొహంచెల్లక బయటికిరాడు. వెంకయ్యమామ మర్రెచ్చెట్టుకింద సోడాకొట్టు పెట్టుకుని అక్కడే నిద్రపోతుంటాడు. ఇహ మిగిల్చివాళ్ళకు యీ గాలి సోకిందో ఏమో, ఎప్పుడూ బయటికి లోపలికి తిరుగుతుంటారు. మరి ఎప్పుడు చూసినా ఆ అరుగులమీద కుక్కలు పడుకుని పిచ్చా పాడి మాట్లాడుకుంటుంటాయి. ఒకనాడు నేను స్వయంగా

చూశాను, ఒక కుక్క ఆ వీధి చివరికి తొందరగా వెళ్ళాల్సి వచ్చి ఒక్కొక్క అరుగూ ఎక్కి దిగుతూగాని ఆ వీధి చివరికి చేరలేదు. అసలుసంగతి ఆ దరిద్రపు సూచనలకు మీ కుటుంబం యిక్కడ నుంచి లేవటం ఒక వృధాహరణేమో!”

నాన్న అప్పుడప్పుడు యిక్కడి సంగతులు టూకీగా చెవిన వేసినా - మనిషిని మనిషి తాకి స్పర్శననుభవించినట్టు స్వయంగా చూసి కలుగుతున్న అనుభవంలాగా లేదప్పుడు.

“వెంకయ్యమామకేం - కాస్త బాగా వున్నవాడుగా? సోడాషాపు గతేబట్టింది?”

“ఒరే, దౌర్భాగ్యానికేంరా? వాతావరణంతో కొట్టుకు వొస్తుందీ! ఈ కొంపలన్నిటికీ ఏదో గాకుండా యిట్లా ఏడు స్తుంటయ్యా! యిదుగో, పుటిక్కిన ఎవర్తోనన్నా అనేవు నే చెప్పినట్టు. ఈ వెంకయ్యమామ మూడోపెళ్ళికి దిగొద్దంటే విన్నాడూ? వున్నట్టుండి అమ్మగారికి ఆ బ్రహ్మచారిలో బ్రహ్మ త్వం కనుపించింది. పోనీ, యీ వెంకయ్యమామ ఆ వున్న దేమో వస్తురూపంలోనన్నా వుంచుకున్నాడా? ఆ గదిలో పాతిపెట్టిన సొమ్మంతా పరబ్రహ్మకు నైవేద్యం చేస్తూ రోజూ యిల్లలికి ముగ్గులు పెట్టేది, వెంకయ్యమామ పసిగట్టటానికి వీల్లేకుండా. ఒకనాడు మంచినక్షత్రం చూసుకుని ఆత్మసంతృప్తికి వెంకయ్య మామ యిట్టే బిందెరు జూసి - మరుఘడియలో సోడా షాపు పెట్టుకుని - అక్కడే నిద్రపోతున్నాడన్నమాట మృచ్ఛకటి కంలో మాదిరి.”

“ఛా!”

“యిహ నీవొంతు. యిప్పుడు చెప్పిందంతా మరిచి పోవటం”

“ఆ, ఎవరికి తెలియకుండా వుంటయి యివన్నీ?”

“తెలుస్తే బ్రహ్మచారి రోజూ మర్రిచెట్టు కింద కెళ్ళి సోడా తాగొస్తాటా?”

“అదొక సరసమేమో?”

“చచ్చుపీనుగ లాకాలనా - గడపన్నా తొక్కనిచ్చే వాడుగాదు యీ వెంకయ్య”.

“అంతమటుకు అదృష్టమేలే వూరికి. అన్నట్టు పెద నాన్న - ఆంజనేయులు పెదనాన్న ఎట్లా వున్నాడు?”

“యిల్లెక్కో కూస్తున్నాడు.”

“ఆ - ?”

“కనకయ్య వీధిసామ్మంతా ఆంజనేయం అయిందంటే నమ్ము; మరి ఎప్పుడు జూచినా రామాలయంలోగాని కని పించడు. వేలిముద్గర్లమీద వ్యవహారం నడిపాడనుకో.”

“అంటే?”

“అంటే ఏముంది? అప్పుగా నెళ్ళిన సామ్మ రిస్ట్రా రాఫీసులో వేలిముద్గర్లతో భూమి అవతారం దాల్చి తిరిగి వస్తుందన్నమాట.”

“మళ్ళీ అంతా దగ్గర బంధువులే!”

“ఘట్టిసామ్మ గనుక పరాయివాళ్ళకు దక్కలేదు. ఇహ నువ్వు, నేనూ విచారించటం దేనికి?”

“అంతా మాయగా వుండ్లి! ఇందాక రంగమ్మత్తయ్య గారింట్లో భోంచేసేటప్పుడు నీళ్ళమజ్జిగ పోస్తుంటే పల్లెటూర్లో -

అందుట్లో రంగమ్మ తయగారింట్లో ఎన్నాళ్ళకు గడ్డపెరుగు తింటున్నామా అని ముందుగానే వూహాలు - జెరం తగిల్చుట్టయి నేనుంటే - ఆ నీళ్ళ చుక్కలకే జనం ఎగబడున్నారని ఆవిడ చీమ కుట్టకట్టు అంటుంటే ఎంతాశ్చర్యం వేసిందో నువ్వే ఆలోచించు.”

“ఆలోచించే దేమిటి, మనం యిందులో పండినామే. ఇంకా నయం! నువ్వు అసలు గ్రామరాజకీయాల సంగతే తెలియకుండా పైపైవాట్ని గురించి స్థూలాభిప్రాయాలిస్తున్నావ్. మొన్నీమధ్య మన రత్తయ్య పెద్దమనిషి తరహాకు వుంచుకుంటున్న రంగయ్య భార్య నాగరత్తమ్మ యింతోనుంచి అర్ధరాత్రి బ్రాహ్మణయ్య నెత్తిన ముసుగుతో తలుపు తెరుచుకుని బయటికి రాబాయ్యే గమయంలో - అదే విధానంలో తలుపుగొట్టే ప్రయత్నంలో గుమ్మంలోనేవున్న రత్తయ్య తారసిల్లాట్ట. మర్నాడు బ్రాహ్మణయ్య ఏడి ఏడని వూరంతా గాలించి, యిట్లా జూస్తే వూరిబయట బందల దొడ్లో రెండు చాకలివాళ్ల గాడిదెలచాటున దిశ మొలతో ధ్యాననిద్రలో కూచుని వున్నట్ట. తెలిసిందా?”

“నువ్వు చెప్పింది జీర్ణించుకుంటానికి కొంత వ్యవధి పడుందిరా సుబ్బులు తండ్రీ!”

“నాకు కామయ్యతో తొందరపనివుంది. మళ్ళీ ఆనక్క కలుసుకుందాంలే. పోయి వస్తా”నంటూ వెళ్లాడు సుబ్బులు.

తన వూరును గురించి ఒక అభిప్రాయానికి వచ్చేసరికి సత్యానికి కునుకుపట్టింది చాణి అలిసివుంటుందల్లా.

ఆ విధంగా తను ఎంతసేపు పడుకొన్నాడో - ఎక్కడో లాకులు తెరుచుకుని నీరు ప్రవహిస్తున్నట్టు - “ఏమండోయ్

సత్తిమియ్యగోమా!” అని ఎవరో తనను పిలుస్తున్నట్టనిపించింది సత్యానికి. కలలో గొంతులు లాశల్లోంచి తప్పించుకున్న నీటి లాగా వుంటయి గావాల్సి అనుకుంటూన్న సత్యానికి మళ్ళీ “యిదేంది యాలగానియాల నిదరబోతుండాడూ?” అన్నట్టయి, గభాల్ని కళ్ళు తెరిచి చూశాడు - ఆ మనిషి ఎదూరుగా నుంచుని వుంది:

“నేను మాలచ్చిని -” అన్నదా మనిషి కడియాల చప్పుళ్తో. సగం నోరు తెరిచి మూసుకున్నాడు సత్యం.

“కొండడు మిమ్ముల సెపటాకాడ సూశాడంటా — సెప్పాడు” అన్నది.

పదేళ్ళకిందట మా యింట్లో పనిజేసేది మహాలక్ష్మి. ఎట్లా పెరిగింది?

“అంతా బాగుండారా—అమ్మా, నానా—యింకా నిదరమైకం వొదలే దెట్టా?”

“సం మహాలక్ష్మి—” నిద్రపోయేవాణ్ణి గబగబ లేపి నీళ్ళు పాస్తన్న నారుమళ్ళ మధ్యన కూచోబెట్టినట్టయింది సత్యానికి.

“గురు తుండదా!”

“వుండు. నిద్రపట్టింది—”

“యిదేంది, లెగిసి కూకుని మల్లీ అట్టంటాడూ!”

“అదికాదు. నిన్ను చప్పున గుత్తుపట్టలేకపోయినా—”

అంత పెద్దదయినా మహాలక్ష్మిలో మార్పు లేకుండా అదే విధంగా మాట్లాట్టం చూసి సత్యం కాస్త తికమకలో పడ్డాడు.

“బలే వోరండి!”

“నుంచున్నా వేం కూచో.”

“అబ్బో, ఎల్లాలండీ, ఆయన నొచ్చే యూలయిందీ. అమ్మోళ్ళంతా బాగుండాగుగా?”

“ఆ, వున్నా రట్లా—నీకు పెళ్ళయిందా?”

“అప్పుడే అయిందిగా!”

“పిల్లలా?”

“ఆ, ఆళ్లుకూడా దేనికి లెండి, మొదలులే కూటికి కనా కష్టంగా వుంటే!”

“అదేమిటి - నీ మొగు డేం పని చేయడా!”

“మొగు డొక్కడే ఏం కర్మ! యిద్దరం జీత్రుండా అంతంత మాత్రంగానే వుంది. యిదుగో, ఏపంకోయ్, ఎనక మీయింటో పనిజేసే దినాల్లోనే బాగుండదండీ! యిప్పు డంతా బాహు దరిద్రం గుండది.”

“మరి పెళ్ళంటే ఏ మనుకున్నావ్?” అని చూశాడు సత్యం.

“ఆయన కేవంకోవ్, సానా మంచోడయితే - మీకు తెలవదు గావాల్సు? - కూలిగింజ లీయక పానా న్దీసుకు తింటున్నారండీ.”

“ఎవరూ?” డబ్బులకుకాదుగదా అనుకున్నాడు సత్యం.

“ఎవరేంది, ఆసాములు కాక యిం కెవరుంటారూ? యిదేందండీ, నా ప్లేసినా, కోతగోసి కుప్పలునూర్చినా, గింజలు కొలవక డబ్బితా నంటా రేందండీ! ఆ డబ్బులు కాత్తా కోమిటాయన దగ్గిరికి తీసికెళ్ళి గింజలు కొలవమంటే నాలుగు గుప్పళ్ళు వొళ్లో దులిపి పోమంటున్నాడు. ఇదేం అన్నాయ

మండీ, యిన్నాళ్లు మా గూడెం మడుసులు యిట్టాటివి ఏమన్నా ఎరుగుదురా?”

“అదే నాకు బోధపడకుండా వుంది !”

“శాకిరి సేసేదంతా మేమూ — గోతాల్లో పోసేసి, పోయ్యక తలికే గింజలు కానాకుండా సేసి ఏడిచిచ్చుకుతింటుం డారు. మా కూలోళ్ళను పస్తుపొడుకోబెట్టే ఆళ్ళ కేం లాబం వొచ్చుద్ది మీరే సెప్పండి? మా గూడెంలో మడుసులు ఎట్టొం డారో ఓపాలి వొచ్చి చూడండి మీకే తెలుసుద్ది!”

“అన్యాయం!”

“అన్నయ మేందీ, మొన్నామదై మా లచ్చయ్య ముటా గింజలుకొలుస్తేగాని యీలులేదనిపేసీపెట్టే, లచ్చయ్య, లచ్చయ్యకొడుకుని యీపులు పగలగొట్టిచ్చారు — సూశా రంటండీ?”

“మరి ఎవరన్నా పెద్దమనుష్యుల్లో చెప్పలా మీరూ !”

“ఆ మడ్సు తెవరో ఎవరూ కానారు!”

“ఏదో సద్దుకుని పోవటం వుండాలిగా మరి.”

“యింకా సద్దుకునే దేం వుండది, పానం నీలుగారి పోతుంటే ! సచ్చేది గూడెంలోనే కూకుని సద్దామని ఏ పనికి పోకుండా అంతా అటవేగూడెంలో కూకుండారు—కడుపు కాలి పోతుండది.”

ఇంతలో ఓ పొడుగాంటి చువ్వలాంటి మనిషి కళ్ళు మెరిపిస్తూ, తుబుక్కున వుమ్మేసుకుంటూ వొచ్చి మహాలక్ష్మి పక్కన నుంచున్నాడు.

ఆ వొచ్చిన మనిషెవరో తననూ, మహాలక్ష్మినీ ఎత్తి నేలకేసి కొద్దా డనుకున్నాడు సత్యం..

“నేను సుబ్బణ్ణి లెండి” అన్నా డా మనిషి ఒక్కసారిగా నవ్వుతూ.

మహాలక్ష్మి మొహం ఓరగా పెట్టుకుని సుబ్బణ్ణి వెనకకు జరుగుతూ నవ్వింది.

“మిమ్మలగురించి సెప్టాపుంటది లెండి — యిహీ!” అని నవ్వాడు సుబ్బణ్ణు గిరజాలు వెనక్కి ఎగరేసుకుంటూ.

“ఊంచెం పని వుండి వొచ్చా—” యీ మనిషి నవ్వుంది గాని మాట్లాడుగావాల్న అనుకుంటున్నాడు సత్యం.

“గూడెంలో కాత్తె పని వుండది. దొబ్బన ఎల్లాల. రాయే, దొబ్బు నెల్లాం—” అంటూ గబగబ యిద్దరూ చేతులు పట్టుకుని వెళ్ళి పోయినారు.

ఒక్కసారి ఫిలింతే! లైట్లు వెలిగినట్టయింది సత్యానికి. మహాలక్ష్మి ఎంత మారింది! ఎంత మార్పు యీ మనుషుల్లో!

తన ఆప్తవర్గంలోని పతనాన్ని వెళ్ళబోసిన సుబ్బణ్ణు, తమ గూడెంలోని మనుషుల్లో సమభాగంగా నిలబడి పరుగెత్తుకు వెళ్ళిన ఆ దంపతులూ — ఆ శూన్యంలో తనముందు నృత్యం చేస్తున్నట్టనిపించింది సత్యానికి.

‘మిల్లులో ముసలాయ్’

శెశిరేఖ : అబ్బ ఇంక నేను నడవలేనయ్యా. నాకడుపులో ఏందో సెయిపెట్టి తిప్పుతున్నట్టుంది. ఆ మిల్లు ఇంకెంత దూరంవుందో ?

ముసలాయ్ : నాకు మటుకేం తెలుసుద్దించెప్పు. దెగ్గిరకి ఒచ్చే వుంటాం అని అనుకుంటున్నా. కాస్తై అటనే ఓపికబట్టి నడిస్తేవా దబ్బున మిల్లుకాడికి సేరుకుంటాం. అదుగో పొద్దు పొడుస్తున్నది.

శెశి : ఆడదానకష్టం మీ మొగాళ్లకేం తెలవదు. చీ. దరిద్రానికి తగినట్టు నాకీ కడుపు బరువుకూడా. అయిదుకోసుల దూరం వుంటుందని సెప్పాడా పెద్దమడిసి. తొత్కోడి కూయంగానే బెయ్యదేరినోళ్ళం ఇప్పుటికి ఆరుకోసుల పైసిల్కున్నా నడిసుంటాం. ఏదీ ? యాడా కానాదేం మిల్లు ?

ముస : ఆరుకోసులు యాడ నడిశాం ? నువసలే కడు బ్బారంతో కాల్దీసి కాలు పెడుంటివి. అబద్ధం సెప్పటానికి ఆ ఎంకటప్పయ్యకేం బట్టిందీ ?

శెశి : ఏం ఎంకటప్పయ్యో. ముక్క మొగం తెలవని ఈకొత్త సోటుకు ఆశపెట్టి పోమన్నాడు. నాకు తెల్పు. మన అంతు కనుక్కంటానికే ఈ ఎంకటప్పయ్య జత

పడ్డాడని. అందుట్టో నువు మాటకు ముంగల పెత్తి మడిసి నీ నమ్మి కూక్షంటావు. అసలా పంచదారమిల్లు ఈసుట్టు పక్కల పొరపాట్నన్నా వుండదు.

ముస : అది గందుకే మీ ఆడోళ్ళను సూత్రే మండేది. ఏపని సేద్దా మనుకున్నా ముంగలగానే నన మొదలుపెడ్తారు. మన ఊళ్ళన్నీ ముదనప్టకమైపోతే దేవుడల్లే ఈ ఎంకట ప్పయ్య అగుపించి, బలాన మిల్లుకాడికి పొండి పనిచూరుకు తుందని కాత్తె ఊపిరిపోతే, చరేనంటే చరే ననుకొని బయిల్దేరొచ్చాం. అయిదారు కోసులదూరం నడవనూ నడిత్తిమి. మరి యాల మిగిలిపోయినాక ఇప్పుడేందంట నీనన. నాలు గడుగులు గబగబా ఏశామంటే ఆ మిల్లు వుండేదీ లేందీ తేలేపోతుందాయె. పైగా పంచదారమిల్లూ మిల్లుకు ముందు రాత్తా, పక్కన కిల్లీ దుకానం, ఆ కిల్లీ దుకానంలో రంగయ్యనే ఓ మడిను టాడనీ, ఆ రంగయ్య నడిగితే మిల్లు యవారాలు తెలుతయ్యనీ - ఇంతవైనంగా సెప్పె ఆ పెద్దమడిసి.

శెలి : ఆ సెప్పిందంతా బూటకమని నేను మట్టుకు అనుకున్నా నెట్టా? నడిసినడిసి తెల్లారిపోయె. మరి తెల్లారకతలికే మిల్లు కాడికి సేరుకుంటామని ఆ పెద్దమడిసి సెప్పె. ఓ పక్కన ఈ కడుపుమోత. ఇంకోపక్కన ఎనుబోతులల్లే ఈకొండలూ బండలు దారిపొడుగుతా ఎంట పడ్తావుండే. అయినా యాడన్నా పంచదార మిల్లులు, కిల్లీ దుకానాలు కొండలు బండల మయాన వుంటాయ్యా?

ముస : ఏ పుట్టలో ఏం పామో, ఏగుల్లో ఏం మాతైంపుంటదో
నీకూ నాకూ తెల్చుద్దా ?

శెశి : మాతైం సంగతి దేవుడికరుక ! వొచ్చొచ్చి అడివిలో
పడ్డాం. యాడసూసినా మడిసి పురుగు కనిపించటంలా.
నాకేదో అనుమానంగానే వుంది. ముక్కు సూటిగా అదే
పనిగా నడిసిపోతున్నాం. దారి తప్పలేదుగందా ?

ముస : అదే నాకు తెలవటంలా. అంతా సిత్రంగా వుంది.
ఇందాకణ్ణించి నేను నీకుమల్లే కల్లు పొడుసుకుసూత్రావుండా
ఏమడిసి బొమ్మన్నా కనుపిచ్చుదేమో నని. నువన్నట్టు
నిజంగా ఎవరూ కానారేం ?

శెశి : ఇంతపని ఐదని నాకు ముంగలే తెల్చు. సచ్చిసెడి నీకట్టో
పడి అసలు దేనికయ్యా మనం బయల్దేరొచ్చిందీ ? మనల్ని
సెప్పతీసుకు తన్నాలి ఈ సేసిన పనికి. మనం ఈడ నాలిక
పీక్కు సచ్చినా సూసే దిక్కులేదు. నానోరు పొడారుకు
పోతుండది !

ముస : పానం తీస్తివిగదంటే ! సచ్చివోణ్ణి నేనన్నా ఒంటరిగా
రాక నిన్నుగూడా లేవదీస్తిని గదంటే. ఎట్టనబ్బ ఇప్పుడు?
కాత్తై గబగబ నాలుగడుగు లెయవే ఎటోకలు సేరుకుంటాం.

శెశి : కడుపు కాల్తున్నా మన ఊళ్ళకుపక్కన వుంటుంటే అదో
మాదిరిగాన్నా వుండేది. అడివిలో యింకేంటి దిక్కు ?

ముస : అవును. ఎంత ఎట్టిశాకిరి సేయించుకుండా ఇంత సింత
కాయ పచ్చో, సద్దణ్ణమో, పులిమజ్జిగో పోసేనోరు
మనూరి మారాజులు. ఆశపీకుతావుంటుంది గనక బయల్దే

రొచ్చాం. అయినా ఎప్పటికైనా మంచిరోజు లొత్తయ్యని మద్దెమద్దె మనుసులాగుతానే వుంటది..

శెశి : అదే మనకి తెలవదు. మనకి ముందు రోజుల్లో కడుపు నిండా తిండిదొరుకుద్దని తెలుస్తే, నెలరోజులు ఉపాసం వుండ మన్నా వుంటా. చీ. ఇంక మనూరిపేరే ఎత్తోద్దు. పానం ఇసిగి పోయింది. అంతకన్న ఈ అడవే నయం. ఏమో. ఈ వజాన పోంగాపోంగా మనకి మంచిరోజులుకలిసి రాగూడ్డా. నా కడుపులో బిడ్డపుట్టంగానే మనకు శెని ఇరగడై పోద్దని నా కెందుకో అనిపిస్తావుంటది.

ముస : ఇరగడైపోక ఇంకెన్నాలే ? మనకు పంచదార మిల్లులో పనైతే మనబుడ్డోడు గుప్పిళ్లు గుప్పిళ్ళకో పంచదార తింటా వుంటాడు - ఇహి.

శెశి : అంత ఆశ మనకెందుకులేయ్యా. ఆమాటకొస్తే మనూరి పొలాల్నిండా బంగారం పంటలు పండవూ ? ఏం సారదకం? నిన్న నన్ను ఒక్కగింజ ముట్టకోనిచ్చారా ?

ముస : బాగా సెప్పావు. అవును. మరి ఇది మడుసుల యవా రంతో కూడిన పనాయెను.

శెశి : అబ్బ! నా కడుపులో తిప్పతుండదయ్యా, కాత్తై ఆగు. వుండు. ఎవరో నవుతుండారు. దుమ్మలగుండ కాదుగందా? అయి అడవుల్లో వుంటయ్యంట. ఎప్పురైనా మడుసులు ఒంటరిగా ఒత్తుంటే నవుకుంటూ ఒచ్చి మీద పడ్డయ్యంట!

ముస : సచ్చానా బగమంతుడా. వుండు - వుండు - అరుగో. ఎవరో ఇద్దరు గొల్లమడుసులు పెరుగుతట్టల్లో ఇటుగా ఒస్తుండారు.

శెలి : ఓరీ - ఏరీ! అమ్మ బతికాం. ఈ బండలసాట్ను ఎవురుండదీ తెలవాలంటే బెమ్మదేవుడు దిగి రావాల్సిందే.

ముస : ఓగొల్ల తట్టమ్మావో! ఓ మిమ్మల్నేనమ్మావో! మిల్లు ఈడకి ఎంత దూరం వుంటదీ?

1 గొల్ల : తట్టమ్మా! ఎవరమ్మావో నువ్వు? తట్టమ్మ బుట్టమ్మంటున్నావే? కళ్ళు కానాటల్లేదమ్మా?

2 గొల్ల : నెత్తిన తట్టవుంటే ఎవరికైనా అలుసే ఈ రొజుల్లో. మనేపు మొగాలు కాదల్లేవుండే?

ముస : తెలవక నోరు బారించిలే. పేరు తెలవదు గందాలని...

1 గొల్ల : దారేపోయ్యే ఆడగూతున్న మర్రావగా పలకరిచ్చటానికి పేరూ ఊరూ తెలవాలెట్టా? ఏ వూరు నాయనా మందీ?

శెలి : మాది పరాయి ఊర్లోమ్మా. ఎగతాళిగా పలకరిస్తే మాకేం ఒరుగుద్దీ. మీకు పున్నెం వుంటది పంచదార మిల్లుకు ఎటుగా పోవాలో కాస్తా సెప్పండమ్మా.

2 గొల్ల : మాకెందుకులేమ్మా మీ పున్నెం. దేనికీ పంచదార మిల్లూ? ఆడ మీ కెవరన్నా వుండారా?

శెలి : అబ్బే ఎవరూ లేరు - ఊరకనే -

ముస : ఊరకనే దేనికీ? పనేవన్నా దొరుకుద్దేమోనని ఎత్తుండాం.

1 గొల్ల : ఓ యబ్బో సానాదాకా వుండే యవారం?

2 గొల్ల : ఆడ పనిజేసే మడుసులు సానామంది వుండారే. ఆళ్ళు సాలక ఇంకా మీరు గూడా దేనికీ? మీరేమన్నా ఇంజన్లు నడిపిత్తారా?

1 గొల్ల : ఆ. నేనూ నడిపిస్తా పింజను ! ఓ అక్కోవ్. ఈ జనమంతా ఎల్లి వంజేత్తానో తెలుసా ! ఆడ మిల్లులో పనోళ్ళు రూపాయి పానలాకే, రూపాయి కూలికి పనిచేస్తుంటే ఈ రెల్లి-బద్దరూపాయికి, ముప్పవలాకి చేస్తామని ఆళ్ళనోట మట్టిగొడ్తారు.

ముస : అదేమో మాకు తెలవదు. నాయంగా పనిసేసుకు బతకటానికొచ్చాం.

శెశి : మాతిప్పలు మేం పడ్డాంలేమ్మా. మీమేలు మరిచిపోం, మిల్లు ఎటుగా వుందో సూపించి ఎల్లండి.

2 గొల్ల : అదిగేం - ఆ తాటితోపు ఎనకమూలగా కనిపించేదేగా మిల్లు. గొట్టంలోంచి పొగరాటం కనుపించటంలా ? పొద్దెక్కింది రావే ఎల్లిపోదాం.

శెశి : అబ్బ ! ఎంతపెద్ద పొగ్గొట్టం !

ముస : అబ్బో. తాడిసెట్టు తలదన్నిందే !

... ..

మిల్లుకూర - చప్పుడు

సింహ : రంగయ్యావ్ ? మిల్లుకూతేసింది దబ్బున నాకోఅర్థణా బీడీలివ్వు - జల్దీ.

తిరపతి : ఆసేస్తోనే నాకో చార్ మినార్ పెట్టోటి పారెయ్ రంగయ్యా ?

సింహ : ముందర నాకు.

తిరపతి : అంతకన్నా ముందరనాకు.

రంగయ్య : ఏదీ డబ్బు రానీండి.

సింహ : ఇనాశేం కొత్తగా మాట్లాడున్నాడే రంగయ్య ?

తిరపతి : నీ డబ్బులుకోసం ఈ మిల్లులోంచి మేమేం పర్కారై పోలే రంగయ్యోవ్. అప్పుపెట్టటా, బట్వాడా రాంగానే తీర్చుకోటం మనలో మనకు వాల్తీవుందిగా ? ఇచ్చేయ్.

రంగయ్య : ఈమాటలకేంలే. బట్వాడా ఇచ్చిన రెండు రోజుల్లాకా మొహం తప్పించి మళ్ళీ అప్పులకు ఎగబడ్డారు.

సింహ : మేం ఎప్పుడై నా నీకట్టా చేశాంటయ్యా రంగయ్యా ?

రంగయ్య : మీరంటే మీరుకాదనుకో. ఆ పానకాలు ఏం చేశావో తెలుసా ? బట్వాడా ఇచ్చిన మూడు రోజులు పిలుస్తున్నా మొహం తప్పించాడు. నాలుగో రోజున ఆ ఫోరుమన్తో జగడం పెట్టుకుంటే పనిలోంచి తీసేశా రంట - ఇహ మొహమన్నా చూపించకుండా అదే పోత పోయినాడు. రూపాయిన్నర సుప్తా.

తిరపతి : మరింకేం ? ఆ పాపం మేంగాదుగాచేసిందీ ? ఇచ్చేయ్ టైమెపొతున్నది.

ముస : రంగయ్య కిల్లీ దుకానం ఇదేనంటండీ ?

శైలి : మాది పొరుగుగూర్లే బాబూ. ఓ పెద్దమడిసి ఈ దుకానం కాడికెల్లి మిల్లు చంగతులు ఇశారిచ్చమంటేనూ అదుగు తున్నాం.

రంగయ్య : ఏం ? ఏంపనిమీద ఒచ్చారూ ?

ముస : మిల్లులో పనేదన్నా దొరుకుతుందేమోనని పదికోసుల దూరాన్నుంచి గంపడాశతో ఒచ్చాంబాబూ.

సింహా : ఇంకేం. రైటయిన పనిచేశారూ ! ఏం పీక్కుతిందా
మనయ్యా. ఇంతదూరం పడొచ్చాగూ ? ఇన్నాళ్ళనుంచి
మేం పీక్కుదింటున్నాంగా.

తిరపతి : కొత్తవాళ్లను హడలగొట్టబోకురా సింహాచలం.
ఇదిగో నీపేరేంటి.

ముస : నాపేరు ముసలాయండీ.

శెశి : నాపేరు చెశి రేకండీ.

సింహా : పోనీలే. మిల్లులో ఏంపని చేద్దామనొచ్చారూ ?

ముస : కడుపు నిండటానికి ఏపన్నెత్తే ఏం బాబూ - పనే
దొరకాలగానీ.

శెశి : తిండిలేక అల్లాడిపోతున్నాంబాబూ. ఏ కూలిపనో ఇప్పిస్తే
మీ పేరు సెచ్చకు బతుకుతాం.

సింహా : ఇదిగో, ఈ మిల్లుకు నేనే మేనేజర్నయితే మీకు
రోజుకు చెరో రెండు రూపాయలు కూలిప్పిస్తా.

తిరపతి : నోరు ముయరా సింహాచలం. వాళ్లూ మనలాగే
కడుపు చేతప్పకొచ్చారు. వాళ్లతోనాట్రా నీ ఎగతాళి ?

రంగయ్య : ఇదిగో ముసలయ్యోవ్ ! వీళ్లిద్దరివీ పోచికోలు
కబుర్లు. మీమాదిరే మిల్లులో కూలిపని చేసుకుంటున్నారు.
మిల్లులో మేనేజరుగారున్నారు. ఆయన్ని కలుసుకుంటే,
మీ అవృష్టం బాగుంటే ఏదన్నా కూలిపని దొరుకుతుంది.

సింహా : రంగయ్యా ? నీ తలకాయ కాస్తా చిన్నదని మిల్లులో
అనుకుంటుంటే ఇన్నాళ్లు మేం నమ్మలా. ప్రతిరోజూ
నన్నూ, ఈ తిరపతిని మిల్లు దగ్గర చూస్తున్నావు. ఎవరు
ఎవరయిందీ ఇంకా నీకు తెలవకబోయి. ఇదిగో మల్లీ

చెబుతున్నా ఈ తిరపతి గాన్ వెల్లర్, నేను మిషన్ క్లీనర్ ని - తెల్సిందా?

రంగయ్య : ఆ, నిక్షేపంగా తెల్సింది. మీ రేమన్నా ఇంజనీర్లా - ముందు చెప్పండి? మరింకేం. నెల జీతగాళ్ళా? కాదుగదా. రోజుకూలి వారానికోసారి తీసుకుంటారు - అంతేనా? కాకపోతే బస్తాలు మోసే కూలివాడికన్న ఇంకో అడ్డో, ముప్పావలో ఎక్కువ సంపాదిస్తారు-అంతేగా తేడా?

సింహా : రంగయ్యంటే ఏమో అనుకున్నాం గదరా తిరపతి. పెద్ద యవహక్తే! ఇదిగో రంగయ్యో? మమ్మల్ని పని తనం వున్న పనివాళ్ళని పెద్ద పెద్ద వాళ్ళుంటారు గానీ నీవు గూడా మమ్మల్నోకంట చూస్తూవుడు. ఏమైనా నిన్ను మా మిల్లులో ఎడ్గుమస్తాపనికి సిపార్సు చెయ్యాలిదే.

తిరపతి : ఎడ్గుమస్తాగూడా మన రంగయ్యముందర బలాదూరే. ఈ మధ్యనుంచి రంగయ్యచూపు మన జనరల్ మేనేజర్లు, ఇంజనీర్లగారి మీద తప్ప వాలటంలా. మన ఇంజనీరుగారబ్బాయి రోజూ రంగయ్య కొట్టుకాడికే ఒచ్చి లెమ్మేడు త్తాగి, గోల్డుస్టేక్ సిగరెట్లు జోబితో వేసుకు పోతున్నాడంట. కాదంటయ్యా రంగయ్యా?

సింహా : ఒరేయి, ఇంజనీరుగారబ్బాయి గేటుద్దగర తచ్చాడున్నాడు. ఇటుగా వస్తాడల్లేవుంది మనకెందుకొచ్చింది పద పోదాం - తాజిమాల్ బీక్టీలేవయ్యా రంగయ్యా?

తిరపతి : చార్మినార్ పెట్టె అట్టాగే చేతిలో పట్టుకుంటివీ? ఏదో మాటమీద మాట తమాషాకు అనుకుంటాం పోతాం—రానీ రానీ.

సింహా : మరి ఈ ముసలయ్య సంగతి ఎమంటావురా తిరపతి ?
 తిండి తిన్నేదు గావాల్సు చూడు మొహాలు ఎట్ట పీక్కు
 బోయినయ్యో ?

తిరపతి : కూలిపనేమన్నా . దొరకవచ్చనుకుంటా ? రత్నం
 మేస్త్రీని అడిగి చూద్దామా ?

సింహా : వాడుత్త దిబ్బెం రకమే ! నువు మాట్టాడేది మాట్టా
 డుంటే వాడు అరచెయి ఆడిచ్చేదీ ఆడిస్తానేవుంటాడు,
 తైలంకోసం.

తిరపతి : అబ్బో అట్టాటిరకం తరుగైతే మిల్లులు నడవకేం ?
 కానీ అడిగిచూద్దాం. మనమంటే కొంచెం గురేలే. ఇంజ
 నీరు గారబ్బాయి ఇటే వస్తున్నాడోయ్. పదహోదాం.
 ఇదిగో ముసలయ్యోవ్ మధ్యాహ్నండాకా యిక్కడే
 వుండండి. ఇంటర్వల్ గంట కొట్టంగానే బయటికివస్తాం.
 వస్తాం రంగయ్యా - వాళ్లకి కాస్తేమన్నా పెట్టవయ్యోవ్ -
 పదరా సింహాచలం.

ముస : ఇసిత్రమైన మడుసులు!

శైలి : మిల్లుకాడ ఇసువంటి మడుసులుంటారని నేను కళ్లొ
 గూడా అనుకోలా ! ఆ మాత్రం మాటమంచుంటే అంతే
 సాలు.

రంగయ్య : కొంపదీసి వాళ్ళమాటలు నమ్మేరు ! నేను
 ముందర చెప్పిందేరైట్. ఎప్పటికైనా మేనేజరంటే మేనే
 జరే ! అయినా మీ అదృష్టం ఎట్టావుంటుందో నేనేం
 చెప్పగల్గు ?

.....

మేస్త్రీరత్నం : ఏయ్ ఒంకరకాళ్ళా? ఇట్రా?

ముస : నన్నేనండి పిల్చిందీ? నా పేరు ముసలాయండి మేస్త్రీ
గోరూ.

రత్నం : నిన్ను కాకబోతే ఎందుకుపలికా? నీవి ఒంకరకాళ్ళేనా?

ముస : అయితే ఏంటే మేస్త్రీగోరూ, మడిసి కోలోంటుంది.

అట్టా అని ఎవురన్నా అంటే కష్టంగుంటది.

రత్నం : నవీ మధ్యబాగానే మాట్లాడున్నావే! ఒచ్చిన

మొదట్లో నీకు మాటలు రావచుకున్నా. అయినా నీకీమధ్య

ఒళ్లు బల్చిందటగా? లాస్ట్లోకి బస్తాలు సరిగా మొయటం

లేదని నీమీద కంప్లయింటొచ్చింది. ఏమంటా? ఆ మనిషి నీ

పెళ్లాంకాదూ? ఏయ్ ఇట్రా?

శెశి : దణ్ణాలండి మేస్త్రీగోరూ.

రత్నం : నిన్న ఆ పైపులు స్టోరురూములో పడేసి రమ్మంటే

గోడవున్నో పడేశావుట. కళ్లేం నెత్తికెక్కినయ్యా?

శెశి : ఏది యిస్టోర్సు, ఏది గోడవునయిందీ తెలవక తికమ

కైంది దొరా. ఈ సారి ఇంకెప్పుడూ సెయ్యనుగా.

రత్నం : ఏరా నీ పెళ్ళాన్ని పొద్దునే ఓ అరగంట పాచిపనికి

పంపించమంటే పంపటంలేదే?

ముస : తమకు సెప్పలేదుగాని మా ఆడమడిసికి ఎనిమిదో

నెలండి దొరా. కడుపులో తిప్పుతావుంటుందట.

రత్నం : ఏడ్చావు. ఇక్కడ పనికేం తిప్పటంలా? సరే

చూస్తాను మీ సంగతి. మీ మీద ఇంకా చాలా కంప్ల

యింట్లు వున్నయ్. నిన్న బట్వాడా తీసుకున్నారా?

ముస : చిత్తం, తీసుకున్నాం.

రత్నం : మరిచి పోయినా రనుకున్నా లే. మీ రిద్దరూ ప్రతి బట్టాడ్రాలో నాకు రెండు రూపాయలు ఇవ్వాలింటుందని మీ కెవరూ చెప్పలా?

ముస : బీదోళ్ళం, మన్నించాలి దొరా. కొత్తోళ్ళమని నాకు పద్దాలుగణాలు, మా ఆడమనిషికి ముప్పావలా ఇస్తుం డారు దొరా.

రత్నం : సరే నాకెందుకొచ్చింది. మీ మీద కంప్లయింట్లు మేనేజరుగార్కి రిపోర్టుచేసి ఈ గొడవంతా వారే చూసు కోమంటా.

ముస : మీ కాళ్ళకు మొక్కుతాం, రచ్చించండి.

తిరపతి : ఏం రత్నంమేస్త్రీగారూ, బాగున్నారా? అరే! ఈ ముసలాయి దంపతులు యిక్కడే వున్నారే! ఏం అట్టా మొహాలు వేల్చాడేశారు. మేస్త్రీగారు ఏదో కేకలేస్తున్న ట్టుందే?

సింహా : మన మేస్త్రీగార్కి ఈ దంపతులమీద ఇంకా దయ కలగలేదని కూలిజనంలో అనుకుంటున్నారట తిరపతి.

తిరపతి : నిజంగారా సింహాచలం? పాపం వీళ్లు చాలామంచి వాళ్లండి మేస్త్రీగారూ. అయినా మన మేస్త్రీగారే స్వయంగా తెలుసుకుంటారు మనకెందుకు.

రత్నం : ఆ మెళుకువలన్నీ నాకు బాగా తెలుసు. మరి ఇన్నాళ్లు ఈ ముఠాతో పని చేయిస్తున్నాను. అయినా ఈ గొడవలన్నీ మీ కెందుకు లే? పోరేంరా ముసలాయ్? మీకేంపన్లు లేవూ? కాస్త ఒళ్లుదగ్గిరపెట్టుకు బతకండి.

తిరపతి : ఇంతకుముందరే ఇంటకువల్ గంట కొట్టారండి మేస్త్రీ గారూ, టిఫెన్ తినాలి. మనంకూడా పోదాం రారా సింహాచలం.

.....

మిల్లు స్ట్రయిక్ - సూచనగా దూరంగా కోలాహలం

ముస : ఈ గడబిడంతా ఏంటి తిరపతయ్యా ?

తిరపతి : స్ట్రయిక్ చేస్తున్నారు.

సింహా : నువ్వు గమ్మునుండరా ముసలాయ్.

ముస : స్ట్రయిక్ కా ? అంటే ఏంటన్నమాటా ?

తిరపతి : అంటే, పనివాళ్లు మిల్లులో పన్నుమానేసి బయటి కొస్తారన్నమాట.

ముస : అదేందయ్యావ్ ! పన్నుమానేసి బయటికొత్తే, మరి పొట్టగడవటం ఎట్టా ? వుత్తపున్నానికి నన్ను బయటికి లాక్కొత్తిరీ ? ఇదంతా నాకు తెలవదే ?

సింహా : నిన్నేవరేం బలవంతాన లాక్కురాలా. పనివాళ్లంతా బయటికొచ్చేశారు, నువ్వు ఒస్తావా అంటే ఒచ్చేస్తావి. నీకు ఇష్టంలేకపోతే తిరిగి మిల్లులోకి వెళ్లచ్చు.

తిరపతి : మా పనివాళ్లమంతా ఒకటి, ను ఒకడివీ ఒకటి కాదుగదా ముసలాయ్ ?

ముస : ఆ మాట నేనన్నానంటయ్యా తిరపతయ్యా ? అంటే నానోట పురుగులు పడిపోవాల్సిందే. మీరు మా కీపని ఇప్పియ్యక పోయివుంటే మేమిద్దరం ఏమయి పోయే వాళ్లమో.

తిరపతి : అట్లాగే మేమూ మీమాదిరి కడుపు కక్కుర్తితో బతికే వాళ్లమే. ఇవాళ మమ్మల్ని పనిలోంచి తీసేస్తే మీరొచ్చిన దారినే పడి మేమూ వెళ్లిపోతాం.

ముస : అంతమాట అనగూడదులే తిరపతయ్యా. ఎంతసెడ్డా మీరు పనివాళ్లు. మా ఏనాదోళ్ల సంగతే వేరు. ఎందుకూ పనికిరానోళ్లం? మాబతుకే బజారు బతుకు. ఈ మిల్లులో మాకు ఎట్టా కడుపుకు ఇంతదొరుకుతుండడా అని మాలో మాకే అచ్చెర్రాంగా వుంటది.

తిరపతి : మా బతుకూ మీ కంటే తేడాగా లేదనీ, మేమూ మనసులో కుళ్ళుతుంటామనీ చెబుతే నమ్ముతావా ముస లాయ్. ఆ ఆబాయిలర్ దగ్గరుండే చలాన్ని ఎరుగుదువా?

ముస : ఎవరూ? ఈ మద్దె కాలుజారి పడిన మడిసేనా?

తిరపతి : అవును, అతనే. ఆ బాయిలర్ చుట్టూవున్న చక్క కూర్పు నూనె కాత్తుంటుంది తెలుసా? చలం కాలుజారి ఆ పక్క రైలింగులోంచి కిందపడ్డాడు. మొన్న ఆస్పత్రిలో విరిగిన ఆ కుడికాలు తీసేశారు. నిన్న మూణ్ణెల్ల జీతం ఇచ్చి మిల్లులోంచి తీసేశారు చలాన్ని. ఆ బాయిలర్ దగ్గర సరైన కట్టుదిట్టాలువుంటే, చలానికి ఈ విధంగా అన్యాయం జరిగేదికాదు. ఈ అన్యాయం వల్లనే పని వాళ్ళంతా స్త్రీయికు చేస్తున్నారు.

ముస : అరుగో పోలీసులొచ్చారు! కొంపమునిగింది!

తిరపతి : ఎందుకూ కొంపముణగటం? పనివాళ్ళంతా కలిసి కొందరు పెద్దల్ని కలెక్టరుగారి దగ్గరకు పంపించారుగా?

సింహా : అదుగో గేటు దగ్గర ఏదో గొడవ జరుగుతున్నది !

రారా తిరపతి పోయిచూద్దాం.

ముస : నామాటినండి. మీరెల్లద్దు.

తిరపతి : నువు ఇక్కడే వుండు మేం వెళ్లొస్తాం - అదేంటి కిల్లి
కొట్టు రంగయ్య ఇటుగా పరుగెత్తు కొస్తున్నాడూ ? ఏంది
రంగయ్యా ? ఎందుకు హడావిడిగా పరుగెత్తుకొస్తున్నావు ?

రంగయ్య : ఇదిగో ముసలాయ్ ? నీ పెళ్ళాం ఏదీ !

ముస : ఆఁ ! ఏదీ ? మిల్లులో వుండిగావాల్సు !

రంగయ్య : బలేపనిచేశావు ! మిల్లులోంచి ఓ పిల్లోడు పరు
గెత్తుకుంటావచ్చి నీ కోసం అడిగాడు. ఈ జాతరంతా
చూసి నీ పెళ్ళాం నీ కోసం ఆదరా బాదరా వెతుకుతూ
పోలీసులు రావటంచూసి లోపల ఆ గోడవును దగ్గర పిల్లాణి
కన్నదంట ! అబ్బ ! - నీకు తెలవదా ?

తిరపతి : పరుగెత్తరా ముసలాయ్. - రారా సింహాచలం.

సింహా : పదండి జనాన్ని తోసుకుని.

రంగయ్య : ఎక్కడికీ పోయ్యేది - వుండండి. గేటు మూసేసి
పోలీసులు కాపలా కాస్తున్నారు.

కిష్టమ్మ గారి పెద్దజీతగాడు

శ్రీ వటి పంటకుప్పలు దొబు దొబున నూర్చెయ్యాలి. అదే కిష్టమ్మగారన్నాడు. మడిసి అన్నాడంటే నూర్చెయ్యాలిందే! లేకపోతే ఒసికరదీసుకు తల పగల్పాకుతాడు - అట్టాటి మడిసే కిష్టమ్మగారు. సెయి బహు సుకుకు యీ కిష్టమ్మగార్ది. మడిసికి ఏ నిమిసాన గుబులుమల్లుద్దో, ఎప్పుడు యీపుమీన సెయిపడుద్దో తెలవదుగందా! కాత్తె పెద్దజీతగాణ్ణిగందా - అప్పుడప్పుడు మడిసిని నమ్మగూడదా అనిపించుచుంది. పెల్లి జేసుకున్నా - పెల్లాం కాపరాని కొచ్చిందీ - అయినా మడిసిని కనిపెట్టి చూడేం యీ కిష్టమ్మ దొంగడ్డోలా! అల్లప్పుడు పుటిక్కిన నోరు జారన్నా సుబ్బాంతో “కిష్టమ్మగారు పాలుపుదీసుకుని బాదా”డని. ఇరగబడి నవ్వింది. నడ్డి యిరగదన్నాల్చిందప్పుడే. ఉత్త కొక్కిరాయిముండ! అయినా కొత్తగా పెల్లి జేసుకున్నోణ్ణి పెల్లాంతో యిట్టాటియ్యన్నీ - అసలెవరన్నా సెప్పుకంటారా అంట! అసలు పుత్త ఎదవనుగానూ నేనూ? ఇట్టా వొచ్చుద్దనే ఆ మద్దె తొలేకాసినాడు, కిష్టమ్మకు గుబుల్దిరిగి, ఒసికర దీసుకుని తల పగల్పాకుతే, కిక్కుడు మనకుండా ఎల్లి వాములదొడ్డో పండుకున్నా. పోనీ పనిమానుకుందామా అంటే మాటలా? ఆనాడు గురవాయొళ్లు యేమన్నారూ? “నీకు ఏనాడో సుడివుండది లేరా, కిష్టమ్మ

గారి పెద్దజీతగాడి పయినావా!” అన్నారు, ఆళ్ళకేం దెల్పింది అస్సల్సంగతి? అయినా యింకోసోట యాడన్నా కాస్తే సుమారయిన పని దొరకాలగందా! ఏడా? యీ సన్నాసూర్లోనేనా మడుసులు కాస్తే సుమారుగా బతికేదీ? ఎదవ మొగాలుగాదూ యీడంతా! అంతాదివాలా ఎత్తారుగందా, కేసులు బోసుల్తో తలకాయలు పగల్పూక్కునీ! అందుకే దీన్ని బొంబోడూ రంటారు. ఎవరో ఒకరిద్దరు కిష్టమ్మగారంటి వారయితే అట్టటట మద్దైన బాగుపడ్డారు గాని— మిగతాదంతా వుత్తశతతగాదూ? పొలం అంటే కిష్టమ్మగారి పొలం అనాల ఎప్పటికయినా! రతనాలు కక్కుతయ్యంటే ఇంకా ఆడ సచ్చేంవుంటదీ? ఈ సేతుల్తో యిన్నేళ్ళమించి ఎట్టాటి కుప్పల్పూర్చానూ? హీ, కోటయకొండ పెబల్లాంటి కుప్పలు! “ఒలియ ఒలియో” అంటా తొలికోడి కూసినప్పట్నుంచీ కొట్టుకుంటా పోయిన పోటం — జల్జలా జల్జలా రాసుల్రాసులు అంతరిచ్చానికి లెగిసి పోతా వుండాల్సిందే — కిష్టమ్మగారు అవకాడ నిలబడి ఇనంతా చూస్తూ నవుతా వుంటాడు. నాకే గనక అట్టాటి కుప్పలుంటేనా! సుబ్బాన్ని సికరంమీన కూకోబెడ్తా! నవ్వుద్ది సుబ్బాం! ఆ గింజనంతా మీనబోసుకుంటూ తరంబరాలకుమల్లే! కుప్పగొట్టే ఎంకాయ్, యీరాయ్, పోలాయ్, పెంటాయ్, దిబ్బాయ్, గుంటాయ్, మట్టాయ్, చక్కాయ్, పుల్లాం, పోలాం, ఎర్రారం, ఎంకాం యీళ్ళందరికీ బత్తాలకి బత్తాలు—”

“సూరాయ్” అన్నది కిష్టమ్మగొంతు.

“ఏంది కిష్టమ్మగారూ—” దున్నకుర్రకు గాబుకాడ నీలు పెడ్తా సుట్ట మైకంలో కూకునుండ పెద్ద జీతగాడు — కండబల్సిన

కోడెదూడ కుమ్మిన కుమ్మటం అట్ట ట ట ట ట లెగిసి పోయి
నట్ట - పట్టివేసి నిలబడ్డాడు సూరాయ్, కిష్టమ్మనీడ అట్టగుపించే
తలికి.

“సుట్ట గీటుమీనుండ దేరా సూరాయ్?”

“అబ్బె యాడ్డండి - వుత్త శత్త పుగాకయితే!”

“చా యదవా పొట్ల రాన్నా కే నోట్లలేకా ! దున్న
కర్రకు అంతసేపంట్రా నీలుతాపేదీ!”

“సప్పరిచ్చుకుంటా తాగుద్దండి-”

“ఇగ ఆడకి సాల్లేవోయ్ ముండా ”

“అంతే లెండి.”

“ఇదుగో సూరాయ్ ?”

“ఏంది కిష్టమ్మగారూ ?”

“ఈ ఏడు మనపంట ఎట్టాపండిందనుకుంటున్నారా ?”

“ఇరగబడి పండిందంటున్నారండి ?”

“నిజంగా నంట్రా !”

“నిజంగా ! పూరంతా యిదేమాటయితే !”

“బలేపంట పండిందటావ్ ?”

“బలేగితే ఎరగమే !”

“సూరాయ్ ?”

“ఏంది కిష్టమ్మగారూ ?”

“కొత్తకోడెగిత్తి లొస్తున్నయి తెలుసునంట్రా ?”

“యాడ ? - ఎవరికీ-!”

“మనకేరా యెదవా !”

“ఏం దీ-నిజంగానంటండి- చా- ! అరె-అరె హి-హి-హి
సెప్పలేదేంటండి కిష్టమ్మగారూ?”

“మొన్న ఏటవతలకు ఎల్లినప్పుడు బేరం జేసాచ్చాలే.
యీ పాటికి రెడ్డెమ్మ తోలుకొస్తావుడాని.”

“చా !”

“చా ఏందిరా ముండా. బల్ మనగాడి గిత్తలయితే !”

“ఆరె-యిహి - :”

“ఈ ఏడు కుప్పల్నూర్పిడతా మన కొత్తగిత్తల
మీనగా పోవాల్సిందే !”

“దుమ్ము లేపనండి !”

“పదిహేనొంద లిచ్చికొన్నా ?”

కిష్టమ్మగారు తల్చుకుంటే పదే నొందొక లెక్కేం
దంటా !”

“మంచి ఏపుమీనుండయితే !”

“యింకా ఏపుమీనమేపుతా !”

“సూరాయ్ ?”

“ఏంది కిష్టమ్మగారూ ?”

“రేపు తొలికోడి కూసే యాలకు నూర్పిడి మొదలు
పెట్టాల - చెప్పానుగా ?”

“మరి అంతేగదండి.”

“మాలపల్లిలో అందర్నీ కేకేశావంట్రా ?”

“ఎప్పుడో అయిపోతే.”

“గొబ్బిరికాయలు తెచ్చావంట్రా ?”

“అప్పుడే తెత్తిని గదంటండి.”

“రాత్రికి యింకోసారి ఎల్లి వాళ్ళందర్నీ రెడీ గుండమను.”

“ఎళ్ళు మరీ!”

“నువ్వు పెదలకాడ లెగవకపోయినావంటే మెషిరగ నూకుతా - తెల్పిందా?”

“మొదలు నాకు నిదరేడ పట్టదండీ!”

“కోడిగిత్త లొస్తావుంటాయి. గాబునో కుడితి గలిపి రెడీగుండు - ఆ?”

“క్లే! కోడిగిత్తలు తల్కుండమొయ!” అనుకున్నాడు సూరాయ్.

“పంటకుప్పలు! కోటయకొండ పెబలకుమల్లే-ఎంకాయ్, యిరాయ్, పెటాయ్, పోలాయ్, మట్టాయ్, చక్కాయ్, దిబ్బాయ్, పుల్లాయ్, పోలాయ్, ఎంకాయ్, ఎర్రాయ్ - లెగిసిపోవా ల్సిందే - నూర్పిడి తల్కుండమొయ...”

నిశి రేతే లెగిసి కూకుండాడు తను. నయం! యింకానా తను పండుకునేసీ! పంటకుప్పలు నూర్చుకోనక్కర్లే? తొలి కోడి ఎప్పుడుకూసినా కూసుద్ది.....

పంట యిరగపడి పండింది! పంటకుప్పల్ని సూత్తుంటే ఒల్లు యాడికో లెగిసిపోతుండది! ముంగలగా ఎల్లి తను ఒక్కో పంటకుప్ప సికరమ్మిన కూకోవాలి - సుబ్బాం అంత దొబ్బున ఎక్కలేదు - ఆ, దాన్ని నమ్మించెవరు - తల్కుకుంటే ఎంత పనయినా సేసుద్ది, పిరలెగ రేసుకుంటా. బల్ ముద్దొచ్చుద్ది ఎదవముడ! నూర్పిడి అవుతావుంటే చూడాలి ఎదవను -

యియ్యాల ఒడ్డగింజనంతా దాన్నెత్తినే పోశాననుకో - యిద్దరం పోసుకుంటాం.

అరె నాయనా ఎట్టాటి కోడెగిత్తులు ! సూరాయ్ కోడె గిత్తులు ! గిత్తలమీన కిష్టమ్మ సెయివేశాడంటే ఒసికరతో తల ఏటుకు పసిలిందన్నమాట ! ఇంకా నెమరేత్తా పండుకున్నా రేందే, లెగవండి లెగవండి ఏలయిపోతుండది - దూరపయానం జేశారుగావాల్ను కూసేపు జనపకట్టల్ని తినండి - యియ్యోని తినండి. ఎందుకే అట్టజూత్తారూ ? సూరాయంటే వాడు వీడనుకుండాకో ఏమో, మీమీన యీగవాలిందంటే యీ సూరాయి పానం ఆవజాన అడ్డంగా పడిపోవల్సిందేననుకోండి - గెనగెన గంటలు, గెజ్జెలు, మువ్వలు, కూచ్చులు, గులాం కొట్టుకుంటా - దుమ్ములైగుపుతాపోవాలి యాడకి పోయినా - తల్కుండమొయ సూరాయిగిత్తులు - యీ సుబ్బా యింకా పండుకుందే యాల మిగిలిపోతుంటే -

“సుబ్బా ?”

“సాల్లే వూర్కో -”

“లెగవ్వే నా సిలకా -”

“అదేందమ్మా కోక గుంజుతాడూ - నా చంగ తెరగవు - నదరాత్తుండది -”

“నిదరా ? యిదేం సుబ్బారా యిదీ - గెంటలు గెనగెన మోగిపోతావుంటే, లెకులెకూ -”

“అబ్బబ్బబ్బబ్బ యిదేం మొగుడో నాయనా - నా సెవులో మోగియ్యమాక - బుడ్డపుంజుకుమల్లే - అబ్బో - ఎహలెకూ నిశిరేత్రి యిదేందంటా - మాయదారి సచ్చిదా -”

“అరహారా ! ఒలియ ఒలియో - ఇదిగో సుబ్బమోవ్, ఎర్రకోక, నల్ల రెయిక కట్టుకు రావాల్సిందే యియ్యాలె - ఓరి ఎంకాయ్, యారాయ్, పోలాయ్, పెంటాయ్, మట్టాయ్, చక్కాయ్, దిబ్బాయ్, గుంటాయ్ - వాసి పుల్లాం, పోలాం, ఎర్రాం, ఎంకాం యాడవుండ్రా మీ మడుసులు బంగారం గానూ - తెగవండ్రా, తెగవండ్రా తెల్లారిపోతుండదీ - సుబ్బం గొబ్బిరికాయలెత్తుకురా - ఎర్రకోక, ఎర్రకోక - పదండి పదండి, తెగవండి తెగవండి - సూరాయ్ కోడగిత్తలు - ఎల్లిపోతుండయి మేగాల్మీన—

“ఎందుకే సుబ్బం సిగ్గుపడుతావ్ ?”

“బలేబండి - బలేగిత్తలు !”

“సూరాయ్ బండి, సూరాయ్ గిత్తలు—

‘ఒరి ఒరి బండీనోడా, ఒగలమారి బండీనోడా’ - ఓ హెయ్—”

“బండిమీనా నాసోకూ నిలవరా బండీనోడా - ఏ హేయ్—”

“ఒహో సిత రేఖా ?”

“ఏమి అనిరుద్ధణా ?”

“ఎహో అనిరుద్ధడసే—”

“ఏం సచ్చాహో యదవ - ఒగలమారి బండీనోడా !”

“బండిమీనా నీ సోగనూ - ఓరి రండిరా, రండిరా మూర్తం మిగిలిపోతుండదీ - గొబ్బిరికాయలు కొట్టవేందే సుబ్బం—”

“కై ! మడిసంటే సూరాయ్ కిమల్లే అట్టుండాలి !”
అంటుండారు కుప్పగొట్టే ఎంకాయ్, యారాయోళ్ళు - తనకి
దెల్చు ఎంకాయోళ్ళసంగతి - “ఒలియ ఒలియో - ఎత్తరేందిరా
కట్టయూ -”

కై ! రతనాలకి మల్లే రాల్తుండయి గింజలు ! సూరాయ్,
సుబ్బాం, ఎంకాయ్, యారాయ్, పోలాయ్, పెంటాయ్,
మట్టాయ్, చెక్కాయ్, దిబ్బాయ్, గుంటాయ్, పుల్లాయ్,
పోలాయ్, ఎర్రాయ్, ఎంకాయ్ - యోళ్ళందరి సేతుల్లోంచి
రాల్తుండయి గింజలు - తళతళ, బగబగ మెరుత్తా రాల్తుండయి -
అందరి మొగాలు మెరుత్తుండయి - ఎంకాయోళ్ళ ఒళ్ళు
సెమటలు కారి పోతుండయి - ఎర్రాయోళ్ళ కళ్ళు రఖితం
గక్కతుండయి - ఒలియ ఒలియో—

“సుబ్బాం, నీకళ్ళు నీలుగార్తుండయ్యేందే !”

“నీ మొగం ఎర్రగావుండదేరా !”

“దువ్వ లెగిసిపోతుండది - కుప్పలు కరిగిపోతుండయి -
నొక్కండి తొక్కండి కళ్ళా, ఎయ్యండి, ఎయ్యండి కళ్ళాం -
సుబ్బాం, తూర్పార, తూర్పారపట్టు, పట్టు-తరంబరాలు—”

“ఓ హేయ్ !”

“ఓ హేయ్ !”

“ఆర్నాయినా జిలేబి సెంచయ్య ఒచ్చాడా నాయనా -
ఓతాళాసెవుల గుత్తి సెంచయ్యోన్ - జిలేబి, సెక్కి-రాలు,
పకోడీలు, పొప్పండలు, ముంతకజ్జాయం - ఓర్నీ రావయ్యా

నీయిల్లు ఒంగారంగానూ. వారె గోతాం దెచ్చాడ్రా యీ సెంచయ్య కడుపాత్రంపాడుగానూ - ముంగల కాత్తె జితేబీ పెట్టె. ఆనకసూద్దాం గోతారి సంగతి - ఏదదీ-ఏది సన్నాయి కర్ర యినిపిచ్చుద్దేం - గంగిరెద్దోళ్ళు ఒచ్చారా నాయనా - పెల్లి జేత్తాగుగావాల్ను - ఎహె పదండాతలికి సెవులో వూత్తారూ-ఎహె ఎహె, యిదేంది గంగిరెద్దు వడ్లకు పెక్కదీ-ఓ గంగిరెద్దాయనోవ్, కాత్తె దాన్ని నిలవవయ్యా సికరమ్మిన కెల్లి కూకుంటదేమో - వుండండి, కాత్తె వుండండి-వూదమాక అదుగో ఆడ నిలబడి ఆడండి గంగిరెద్దాట - ఇదుగో సీతారాము లోరి పెల్లి-కెల్లి ఆడిచ్చాల తెల్పిందా ?”

ఏనాది సెంచాం కూతురు బుడ్డది ఒడిగట్టుకొచ్చి మొగమాటంగా నిలబడ్డది - సుబ్బాం నేటలో శాపెడు గింజలు బుడ్డదానొళ్లో వాసింది-

“సుబ్బాం” అన్నాడు తను ఎర్రకోక సుబ్బాన్ని వడ్లరాసి సికరం మీసకు లాగుతా.

“ఏదయ్యా !-” అంటున్నది సుబ్బాం సిగ్గుతో తలొంచు కుంటా.

ఎర్రగా నల్లగా మెరిసిపోతుండది సుబ్బాం - పెద్దకాలన గట్టిన సూగుడు ఎర్రబడిపోతుండాడు రఖతానికిమల్లే - రత నాలకిమల్లే - అదేంది ! - ఎంకాయ్-యారాయ్ - పోలాయ్ - హేటాయ్ - మట్టాయ్, చక్కాయ్, దిబ్బాయ్, గుంటాయ్, పుల్లాం, పోలాం, ఎర్రాం, ఎంకాం రాసి సుట్టూతాజేరి ఎగుర్తుండారు - ఓహేయ్ -

“ఓరి సూరాయోన్ -”

మంచమ్మిన్నుంచి ఎగ్గిరి కిందపడ్డాడు పెద్దజీతగాడు సూరాయ్... అది కిష్టమ్మ గొంతు.

“య్యాయ్ల కుప్పలు కొట్టక్కర్లేదంట్రా సూరాయ్ ? యింకా లెగిశావా లేదురా - తన్నండ్రా నిదరమొగం నాయాల్నీ - ఎల్లి ఎంకాయ్, యారాయోళ్లను కేకేసిరావేం.” దబదబ దబదబ కిష్టమ్మ గొంతు, సెయ్యి సూరాయ్ గుడిసె మీన, గుండెమీన మోగిపోయినై దద్దరిల్లగొట్టా...

విష్పదంట్లు

ఓంటిపూట కూడు తింటావున్నా సీతాం నేను యింత మటుకు ఎటనోగట్ట పోతావుండాంగందా, తనకు యిరోశనాలు బట్టుకుని రోజురోజుకు మనిషి ఆవజాన దిగజారిపోతావుండది, నే నేంజేసి చచ్చేటట్టు? కూలినొరక్కా, కూలినొరుకుతే గింజదొరక్కా యీవజాన అడకపైర్నోబడి కొట్టుకుంటుండ నాబోటోడికి బగమంతుడుమటు కేం జేస్తాడు?”

“తిండికి కరువొచ్చిందని రేసను పెట్టారు. నిజమే - పెట్టాల్సిందే నన్నడిగితే - మరి పెట్టినాక ఆ కూసిన్నోనయినా - నాయం జరగాల్సిందేగా? సేతిలో దమ్మిడంటే దమ్మిళ్ళేక కిందటివారం రేసను తియ్యకపోతే యీవారం అయి ఆవ జాన నీలుగారిపోవల్సిందేనా? నాయం సూడమన్నా. పోనీ గూల్చుండయ్యంటే గూల్చుండయ్యనుకుదాం. రేసను ఎంకయ్య వమన్నాడూ? “మీ కేంరా నలుగురిచేలో కూలిచేస్తేసరి, గాదెలిండా పోసుకుని ఏడాదిపొడుగుతా కాలుమీద కాలేసు కుని తినొచ్చా! మీకు కరువొచ్చిందంటే రాజాధి రాజులకు గూడా వొచ్చిందన్నమాటే!” అన్నాడు. ఆ మాట సన్నేనా అనాల్సిందీ! పూల్లోవుండ నలుగురు పెద్దమనుషుల్ని పిలుసుకొచ్చి యిల్లంతా తక్కించేయించిగందా ఆమాటనాల్సిందీ! ఆ పెద్దమను షులికి మటుకు తెలవదూ మనూల్లో ఎవరింటో ఎంతెంత వుండదీ?

నా పెళ్ళానికి తిండి తక్కువయి ఏడిజేసి యిరోశనాలుపట్టు
కుంది సానామందికి తెల్చే? రంగయ్య రూపాయికి తవ్వెణ్ణ
గోల్సుడు బియ్యంకాడికి పబిల్గ్ గల్లా కొద్దుండాడే, యీ
ఎంకయ్య ఆళ్ళసంగతి ఎత్తడేం? ఎంకయ్యా! అబ్బో యీన
మంత్రిపని జెయ్యాలిచ్చోనోడుగాదూ? ఆ మద్దె యిట్టాగే ఓ
సోమారంనాడు సేతిలో డబ్బుసాలక అద్దరూపాయి బియ్యమే
కొలిపించుకెళ్ళి, యిట్ట మూడోరోజు నొద్దునూ, యిగనేం
వుంటయ్యాడా? ఓరి నీ యిల్లు బంగారంగను యిదేందియ్యా
అనడుగుతే “యిదొకటా పైగా! అప్పుడే తీసుకెళ్ళివిగా అన్నీ?
కావాలంటే ఎవరికన్నా కాద్దుచూపించుకో వాళ్ళే చెప్తుతారు
గీత ఎక్కడిదాకా వుందో! చస్తున్నాం యీ చదువురాని
ముఠానో!” అన్నాడే ఎంకయ్యా! ఆ గీతేదో, అదెక్కడ
కొచ్చి నిలుసుద్దో నా కెట్ట తెలుసుద్దీ! మనిషి మాట నావజాన
ఎత్తాతలపారేస్తే అట్టిటు సూడకండా నెత్తిన గుడ్డేసుకుని
యింటికిపోలా నేనూ? అసలు యీ రేసనాయన్నో పేసీపడేగతే
బట్టించంటా. బసవయ్యగారు నాయంగల మనిషయితే, కూలీకి
ముంగల దాన్యం కొలుత్తానని హాప్పందజేసుకునీ, తీరా
నాల్లయినాక మా ముగ్గురీ కలిసి దగ్గిర దగ్గిర రెండుబత్తాల
దాన్యం గింజలు ఎగ్గొట్టి డబ్బు సేతిలో పెట్టెనుగా? రేసను
కొట్టో బియ్యం సాలకా, రంగయ్యకాడికెత్తే ఆ వుండది నీలు
గారిసోయీ - సివరికి ఏం దక్కినట్టయిందీ? ఆ దాన్యంగింజలే
వుంటే ఆడది ఆవజాన మంచానపడేవా, ఇన్ని పేసీలుండేయా?’
అనుకుంటూ రేషనుషాపుదగ్గిర కొచ్చి తలెత్తి చూశాడు
పాపయ్య.

‘అబ్బో ఏందీ జనం ! కాడ్డండ పెళ్ళోగూ యివాళె
వొచ్చా రేందబ్బా ! ఏందో అరుసుకుంటున్నారే - తెలవదేం -
ఏందబ్బా’ జనాన్ని తోసుకుంటూ పాపుముందర కెళ్ళి
నుంచున్నాడు పాపయ్య.

పాపు తాళంవేసి తాళం చేత్తో వెంకయ్య అక్కడ
నుంచుని వున్నాడు.

“యిప్పటికి పదకొండుసార్లు చెప్పాను, మళ్ళీ పన్నెండో
సారి చెపుతున్నా, బియ్యం రాలేదు” అన్నాడు వెంకయ్య.

“ఎప్పుడొత్తయ్” అన్నారు జనం.

“ఎప్పుడొచ్చేదీ నేనేం కలగన్నానా?” అన్నాడు
వెంకయ్య.

“మరి మే మేం గావాలి?” అన్నారు జనం.

చేతులెత్తి జనానికి దండంపెట్టాడు వెంకయ్య.

గుటకమింగుతున్న పాపయ్యను జనం అటికితూ తోళారు.

*

*

*

పన్నెండు గంటల రాత్రయిందేమో ననుకున్నాడు
- పాపయ్య. ‘యిగ తనకు నిద్రపట్టదు. పట్టటం సాలా అనుమానం.
పడ్డే బాగుండు. కడుపులో ఏంటేంది నిద్రపట్టేదీ లేందీ తనకు
బాగా గాపకంరావటంలా. మరి తన పెళ్ళామూ, కూతురూ
నిద్రపోతుండా రే సిత్రంగావుంది ? యివాళ్ళికి నాలుగు రోజులు
కాలా రేసనుసాపు మూసీ ? అయింది. . . అటుమొన్నేమో,
ఆవుండ కాసిని అటుకులు తిన్నాం. మొన్నా, నిన్న పెరర
గొగ్గిల్లా-రూపాయికి తవ్వెణ్ణిరోస్సెడు పెసలా ! . . . అటు మొన్న

శేషయ్యగారి కూలి గూపాయిపావలాబెట్టి తవ్వెడు సోలెణ్ణర
గిద్దెడు పెరలుదెచ్చి, మొన్న సోలెడూ, నిన్న సోలెడూ పోతే
యింకా ఎన్ని వుండయి? సోలెణ్ణరగిద్ద డుండయి. అయి
రెణ్ణళ్ళు వుండం ఎందుకయినా మంచిదిలే. ఇవాళే గజ్జేరాకు
పులుసుతాగితే కడుపంతా తొలసినట్టయింది ఎందుకనబ్బా?
కాత్తె గెట్టిగా ఏమన్నా పడకబోతే అట్టయిందా? ఏమయితే
మటుకు గూపాయికి తవ్వెణ్ణళ్ళోలెడు పెరల్లెక్కన ఎన్నాళ్ళు
దింటా? ఇనాళ్ళు రంగయ్య గూపాయికి తవ్వెణ్ణరబియ్యమన్నా
యిచ్చేనోడు. ఇప్పుడు మనిషి ఎందుకనో మాట్లాటంలేదే?
దాన్యం అయిపోయినయ్యో ఏమో? లేకుంటే వున్నట్టుండి
ఏ తవ్వెడో, మూడోళ్ళకాడికో బరాటు తీస్తాడెట్టా?
ఆయనకేం మారాజా, అనుబవం వుండనిగనక ఏంజేసినా
జేత్తాడు. కాదుగూడదంటే తింటానన్నా కూకుంటాడు గాన
మాకుమల్లె యీవజాన కడుపులు కాల్చుకోడుగా! అసలు
సుడిగల మనుషులే వేరు.

“ఆవజాన అయిపోతుండది తన పెళ్ళాం, బామికలు
మిగిల్చి యి. జావపోయమంటాడు బెమ్మానందం. రెండుపూటలా
వరన్నం తింటున్నంతకాలం గెడకర్రలాగావుండే మనిషికి జావ
పోస్తే నయంగుంటదా యిది కూడుచాలక వొచ్చిన జబ్బయితే?
అసలు ఏ మాత్రం ఒంటో సుమాకుగావున్నా వొచ్చి
మీద వాలేసిగాదూ! ఎనక ఓ పూట తిన్నా, తినకపోయినా
యితన్నాయం ఎప్పుడన్నా వుందా? ఎంత ముదనప్టబ్బుకు
కయింది మాదీ!... రేసనుకొట్టోక బియ్యం ఎప్పు
డొస్తయ్యో?... ఎందుకో అనిపిచ్చుద్ది తన పెళ్ళాం దక్క

దేమోనని - చా, ఎదవను గాకపోతే యిట్టనుకుంటానంట !
 రేపు నాకూ యిరోశనాలు పట్టుకుంటేనో! అసలు వాసన
 జూస్తే రోజులు అట్టాగే వుండయితే! పోనీ సత్తే అందరం
 జస్తాం - యింతకన్న సచ్చేదేది! తెల్లారి లెగుస్తే కూడో
 కూడో అంటా దేవులాటయిపోయింది. ఎహ ముదనప్టబ్బతు
 కయినాక యిగ దేసికీ!”

“గజ్జేరాకు పుటుసు . పా య స ం గా తాగాల
 సాచ్చిందే? పెసర గుగ్గిళ్ళు సానానయం! సీతా గూడా
 అట్టనే అంది. పిచ్చిమురడ అదే కాస్త నయం. ఇట్టాటి
 సిక్కులు ఎన్నొచ్చినా - మొదులు పిల్ల నోరెత్తుతేగందా
 అనుకోవల్సింది. పోనీతే గుడ్డిలో మెల్ల ... యింకా సోలెణ్ణర
 గిద్దెడుండయి! ఎటనయినా పెసర గుగ్గిళ్ళు బాగానే వుంటాయి.
 చనగలుగాని, కందులుగాని - యింకేవీ వుండవు యిటుత
 రుసిగా! రూపాయికి తవ్వెణ్ణోస్తేడు...సానా కష్టం...”

ఏంటో చప్పుడయిందనుకున్నాడు పాపయ్య. చీకట్లో
 ఏం కనుపించటంలేదు. ఎలేకయివుంటుంది. ‘అదేం పీక్కు
 తిందామనొచ్చిందో’ అనుకున్నాడు పాపయ్య.

“యివాళ తనకు నిద్రరాదు. ఎవరన్నా నాలుగు వొడ్ల
 బస్తాలు తన యీపుమీన పడేస్తే బాగుండు - ఏంటో.”

ఏంటో బ్రరెగొడ్డు జనపకట్టె తింటున్నట్టు పరుక్కు....
 పరుక్కు మంటున్నది. సీతాం నిద్దల్లో కలవరిస్తున్నదనుకున్నాడు
 పాపయ్య. పిచ్చిముండ నిద్దల్లో ఏంటో నముల్తుండది....పరుక్
 పరుక్పరుక్ - పాపయ్య గభాల్ను లేచి సీతాం పక్క

తవిడాడు. పక్క భాళీగా వుంది - ఒక్క వూపులో గుడిశ బయటకొచ్చి పడ్డాడు పాపయ్య.

ఆ నక్షత్రాల కాంతిలో సీతాం మట్టి అరుగుమీద కూచుని - ఆ చప్పుడు చెయ్యడం స్పష్టంగా చూశాడు పాపయ్య.

“సందే నువు జేసేదీ!” అన్నాడు పాపయ్య.

“వూరకనే—” అన్నది సీతాం గొంతులో గుడ్డ దూరి నట్టయి.

“మాట సరీగా రానీ?” అన్నాడు గలబరించినట్టు.

“పెప్—” అంది సీతాం.

పెటీమంది సీతాం వీపుమీద - మెరుపు మెరిసి థాం మ్మన్నట్టు. నేలకరుచుకున్న సీతామురు గూడుపట్టుకు యీడ్చు కుంటూ గుడిశెలో కొచ్చి దీపబుడ్డి ముట్టించాడు పాపయ్య.

“అయ్యో - ఏండిదంతా—” అన్నది మంచంలోవున్న పాపయ్య పెళ్ళాం సుబ్బమ్మ, ఆతంకో వొణుకుతూ.

“మాట్లాడవేందే?” పాపయ్య కాలులేచింది.

“అయ్యో కొట్టమాకయ్యా సచ్చానూ -” అనరచింది సీతాం బాధకో ముడుచుకుపడిపోతూ.

బుసలిడుస్తున్న పాపయ్య కాలు అట్లాగే ఆగిపోయింది, గోడదగ్గర కదలకుండా చుట్టగా పడివున్న సీతాన్ని చూసి.

“బాబో—” అన్నది సుబ్బమ్మ జుట్టు పీక్కుంటూ.

బిత్తరపోయి నుంచున్నాడు పాపయ్య గుడిశ కూలి నెత్తిన పడ్డాడు.

“ఓ దేవుడా -” అన్నది సుబ్బమ్మ హీనస్వరం.

ఆ నిమిషాన ఎవరన్నా తన నెత్తిన పలుగు దిగేస్తే బాగుండు ననుకున్నాడు పాపయ్య.

మెల్లిగా - వొళ్ళోనుంచి కింద పడిపోయిన పెసల్ని పోగుచెయ్యటం మొదలు పెట్టింది సీతాం.

ఒక్కసారి వొళ్ళు వొణికినట్టయింది పక్క-దగ్గర స్తంభానికి జారగిల పడ్తున్న పాపయ్యకు.

“నిలువున పోవాల్సింది పిల్లపానం!” అన్నది సుబ్బమ్మ శ్వాస తిప్పుకుంటూ.

“నాకేబట్టలా అంతకర్మ!” అన్నాడు పాపయ్య గుమ్మంలోంచి చీకట్లోకి చూస్తూ.

“నిశిశ్రేతి నీకేంబుట్టిందే నీ పిల్ల సావా! దొంగగెడ్డి తింటే పానం నిలుసుద్దంటే, నాయంగా తింటే తినాలగానీ?” అన్నది సుబ్బమ్మ.

“అసలాడ వుండదే సోలెణ్ణర గిద్దెడు! ఓక్కరేగిందంటే రేగదూ?” అన్నాడు పాపయ్య.

ఎత్తిన పెసల్ని మిగతావాటితో మూకుట్లోపోసి, కిక్కురుమనకుండా పడుకుంది సీతాం.

“రేపో ఎల్లుండో ఆ సోలెణ్ణర గిద్దెమా అయిపోయినాక ఏమవుదీ? దినమే గండంగా వుంటే ఒకప్పుడుమరిగకు సావు తప్పదా!” అన్నది సుబ్బమ్మ.

“అయితే యివాళే సావమనా నువనే?”

“సచ్చివోళ్ళేవురూ చెప్పిసావలా!”

“అసలు మనం ఎందుకు సావాలంటా?”

“నే బతుకుతానని నీకేమన్నా ఆసుండదా?”

అట్టసమోకే నీకు పున్నెముంటుందీ! అసలు యిరోశ నాల్తో పేగు దిగజారి ఆకలి తెలవక నీ కట్టుండదిగాని కడుపు మంటతో పానం ఎట్టుడికిపోతుండదీ నీకేం తెచ్చుద్దిలేవే! యిట్ట చావటం ఎవరిపానం వొప్పుద్దిలేవే!”

“అందుకేనంటయ్యా సిన్నముండను అంతలావు తన్ను దండ్రివీ?”

“తనొక్కతేనా యీడుండదీ?”

“ఎంతకాడికి దిగజారిపోయ్యావ్! యింతకు ముంగల నీ నోటెంట యిట్టాటి మాటలురాలా!”

“నేనా? అదిగందుకే అంది పేగు దిగజారింది నీకని.”

“నాకూ దిగజారింది పూళ్ళోవుండ నాబోటి ఆడ గూతుర్లకూ దిగజారింది మొగళ్ళో ముండమోసికూకుంటే!”

“ఏదో కొత్తపదాలు రానిత్తుండవే?”

“అంతగాక మరేంది? ఒకపక్క బియ్యం లేవు రేసను మూసేశామంటుండిరీ యిటుపక్క రంగయ్య గంగయ్యలు రూపాయికి తవ్వెడు బియ్యం పబిల్గ్గా అమ్ముకుంటుండిరి! ఎవరూ మొగోడు పూళ్ళోవుండ పెద్దమనుషున్నీ నిలేసి అడిగిందీ? నువ్వేందో సావకుండా కూకుంటానంటుంటేవే - సచ్చినా శృంతా యిట్టా అంటానే సచ్చారు!”

“అయితే ఏం దే నువనేదీ?”

“అనేదేంవుందీ. బతకాలనుకునేవాళ్ళు యింట్లో గుప్పిడు గింజల్లే కబోతే సూర్లు సూస్తా కూకోరు?”

“ఎవరూ కూకుదీ?”

“ఎవరు కూకున్నారో - నాకీ గతిపట్టింది - రేపు దానికి నీకూ పట్టుద్ది!”

“అయితే నువనేది యాడన్నా కన్నం ఎయమనా?”

“అంత దైర్ఘ్యం వుంటే రంగయని బయటికే లాగే వాడివి!”

“కోర్కో ఏపిస్తాడు నీకు తెలవదు గామాల ఆయన సంగతి!”

“ఎవరు రంగయ్యా?”

“రంగయ్య కాకపోతే రామయ్య. మొన్న ఎవరో అన్నారంటా రామయ్యగారెంటో సానా దాన్యబస్తాలుండ య్యనీ - ఆయన్ని కాస్తా పోలీస్‌ఘృ పట్టుకుబాయ్యాకు - మరి అదెందుకో!”

“మనకెందుకొచ్చింది అరవమాక!”

“మరిగనేంది?”

“ఆయన కూలీకి ఎక్కువగా పోతావుగందా అటనే బసవయ్యగారి కాళ్ళు పట్టుకుందూ ఏమంటావో?”

“అది తప్ప యింకేమన్నా మాట్లాడమంటాడు”

“ఎటనయినా తిప్పలు పడయ్యా పానం పోతుండది.”

“గోజులు బెజిసికొట్టినయి యిగనేందే చేసేదీ ! అప్పుడే
యిస్తేవి నీ కడియాలు - నల్సుకుపోయినై - యిదిగో - యాడవ
మాకే నీకు పున్నెం పుంటుందీ - అయ్యోబగమంతుడా—”

“యింకా దగ్గిర కూకో—”

“కూకుంటాలే - అది గందుకే —”

తెల్ల వాస్తే బాగుండుననుకున్నాడు పాపయ్య.

దొంగమొహం

కుంటికాలు దొంగపాపడు వొంటి పక్షి. పాపడి మొగం దొంగమొగానికిమల్లే వుంటదని సానామంది పాపణ్ణి దొంగపాపడంటారు. దొంగమొగాలకి పెళ్ళిళ్ళు కావు; పెళ్ళే గాంది పిల్లలునుటుకు యాణ్ణుంచి వొస్తారా? మొదలు పాపడికి నా అనేవోళ్ళుంటమే పెద్ద అనుమానమైన యిసయం. అసలు పాపడు ఏ జనమలోనో బహుష్కాపం చేసుకునుంటాడు. అందుకే వాణ్ణి దొంగమొగం.

కుంటికాలు పాపడి కడుపు కొట్టింది. మరి ఎప్పుడో పాపకరమం జేసుకుంటే ఏ దేవుడో ఆ కాలుకాత్తా అట్టా జేసి పొయ్యారో - మొత్తానికి అదేదో జబ్బులో తన కాలుకాత్తా కాటికి కూటికి కాకుండా పడిపోయిందని సెప్పుకుంటాడు పాపడు.

ఆ వూరి బహర్లో తింటానికి కాత్తేవన్నా దొరుకుద్దేమో నని కుంటికాలు యీడ్చుకుంటా వద్దాకా మలుపులన్నీ తిరుగుతూ వుంటాడు పాపడు. తనది దొంగ మొగమని ఆరీరు సెప్పుకుంటుంటే సానాసాన్లు యిన్న పాపడు ఎందుకయినా మంచిదని పై కండవాతో మొగం సానామటుకు సాబుసేసుకుని తిరుగుతూ వుంటాడు అటిటు బిత్తరసూపులు సూసుకుంటా.

ఓనాడు సందేశీకట్లా ఎంకటసుబ్బయ్యగోరి యింటి ముంగలగా కాలు యీడ్చుకుంటూ ఎత్తుండాడు పాపడు. అప్పటిదాకా మూసుకునుండ తలుపు పెటీమని తెరిసి తున్న బుస్సు మంటా గుమ్మంలోంచి తల బయటికిబెట్టి ఒక శేమయిన నీదరించుకుంటుండది ఎంకటసుబ్బయ్యగోరి పెల్లాం నీతా మాలచ్చమమ్మగోరు.

ఈపుమీద సరిచి లేపినట్టు నీతామాలచ్చమమ్మ దూకుడుకు ముంగల కాత్తె అదిరిపడ్డా ఎంటనే తెప్పరిల్లుకుండ పాపడు 'పొండంటి కాపరానికి ఏం సిక్కులొచ్చిపడ్డయ్యో' అనుకుండాడు మాలచ్చమమ్మను కాత్తె నిదానంగా సూసి.

“ఎవరా పొయ్యేదీ!” అంది మాలచ్చమమ్మ బరిసె యిసిరేసినట్టు.

“నేనేలే దొర్సానమ్మగోరూ, పాపణ్ణి” అన్నాడు పాపడు కాత్తె అరుగుదెగ్గిరకొస్తా.

“మీద కొస్తావేం, కాస్త దూరాన చావు - అయినా అస లీ మనిషికో ఎట్టా కాపరంచేయటం? రామరామరామ ఓ పెళ్ళాం, పిల్లలూ, కొంపా గోమా - అసలు ఏదీ పట్టించు కోకుండా తుడిచేసుకుపోతుంటే, నా బొంద నే నేం వెలగబెట్టనూ యీ కొంపలో? వుద్యోగం సద్యోగం లేకబోయినా వూహ ఆ వీధులన్నీ ఆ పొడుంముక్కేసుకుని బలాదూరు చుట్టి రామంశేసరి అదే మనకు యిహం, పరం! వూళ్ళోవా శేంకాపరాలు చేసుకోటంలా? వాళ్ళకూ పెళ్ళాం బిడ్డలేరూ? అవ్వ, ఎవళ్ళన్నా వింటే ఇట్టేనవ్విపోతారు! యింటికొచ్చేసరికి, అన్నీ అమరిగ్గావార్చి సిద్ధంచేస్తే బ్రతునచీది, బ్రేవుమని త్రేణ్చి

శతకాలు వర్ణించుకుంటూ, పవళించేసరికి జన్మలుతరించిపోతుండే!
 వూ, వారుస్తారు సిద్ధంగా! ఒక్కటంటే ఒక్క పదార్థం
 యింటో మంటబెట్టరు, తింటానికి అన్నీ వ్రగ్గావుండాలి!
 బొందమీద ఇంత బెల్లంగడ్డ పారేసిపోమ్మని వారంరోజు
 ల్నంచి కోడై కూస్తున్నా, ఎదీ?” ఆవజాన మంగలంబో
 పేలాయి ఏపినట్టు పెటపెటలాడిస్తుండది మాలచ్చుమమ్మ.

“పుల్చులో బెల్లం పడకబోతే దాని రుసే పోయె!”
 అన్నాడు పాపడు బెల్లంమాట యినేతలికి.

“ఎవర్రా నువ్వు, చుంచుకుమల్లే అక్కణ్ణించున్నావూ,
 చీకట్టో కనపడకుండా?” అన్నది మాలచ్చుమమ్మ పాపణ్ణి
 అప్పుడి కప్పుడు సూసినట్టు.

“నేను పాపణ్ణి గదటండి దొర్సానమ్మగోరూ” అన్నాడు
 పాపడు.

“పాపం బద్దలయినట్టే వుంది - ఒరేయ్ పాపడూ?”
 అన్నది మాలచ్చుమమ్మ పాపణ్ణి నిలువునా చూస్తూ.

“యీడే వుండా దొర్సానమ్మగోరూ” అన్నాడు,
 పాపడు మనిషి నిలదొక్కకుంటా.

“యీయ నేమన్నా కనుపించారుట్రా నీకూ?”

“యీయ నెవురండి దొర్సానమ్మగోరూ” అన్నాడు,
 పాపడు.

“నా బొందా, నీ బొందా - మా వారు ఎక్కడన్నా
 కనుపించారుట్రా?”

“అబ్బే, అగుపిస్తే సెప్పునంటండి దొర్సానమ్మగోరూ?”
 అన్నాడు పాపడు.

“ఎక్కడన్నా పూలేగనీ - యిదిగో పాపదూ, నీకు పుణ్యముంటుంది, కాస్త ఆ వెంకటస్వామి కొట్టుకు వెళ్ళి ఓ సవాపావుబెల్లం మీ అయ్యగారిపేరు చెప్పి తెచ్చిపెద్దావుట్రా!”

“అబ్బే, అదెంత పనండి దొర్నానమ్మగోరూ, యిమానం ఎల్లి నట్టు ఎల్లి రానూ!”

సీతామాలచ్చమమ్మ బెల్లంకోసం గుమ్మంలో అటనే కూకుండది.

“ఈ శూద్రసుభన్నా సివాశ్చనంతా బలిమలాడాల్సిన ఖర్చేంపట్టిందంటా? పులుసులోకే బెల్లంలేకబోతే యీ అడ్డమైన అంటపక్షులా యిహాదిక్కూ - అవ్వ, వెంకటసుబ్బయ్య తండ్రి -” అంటూ తపనపడ్తుండ మాళచ్చమమ్మ యింకూ సేపిట్టో పాపణ్ణి సూసింది.

“ఏమిరా యిచ్చిచచ్చారుట్రా బెల్లం- ఏదీ చూద్దాం- అదేమిటి మీద పడ్డాడాయేం ఖర్మా - అక్కడ కిందపెట్టిచావు- యిదేమిటీ, బరువేలేదేం! ఎంతదిరా యీ బెల్లం!” అంది సీతామాలచ్చమమ్మ పాపడు తెచ్చిన బెల్లం చేతికి తగిలి తగలంగానే అటనే దిగజారిపోతూ.

“ఎంకటశావిః యిచ్చింది అటనే తెత్తినిగా!” అన్నాడు పాపడు సేతులు మెలికలేసుకుంటూ.

“ఎంతని చెప్పి యిచ్చాడ్రా వెంకటస్వామీ” అంది సీతామాలచ్చమమ్మ పూపిరి బిగబట్టి.

“తవురు చవాపావు తెమ్మంటిరీ, ఆయన చవాపావు తూసియిచ్చే, యింతలో ఏమయిందీ?” అన్నాడు పాపడు.

“అయ్యో, యిక నే నేం జేతునూ - యిది సవాపావు బెల్లంట్లా దొంగపక్షి! అసలు పొట్లం అట్టాకట్టివుంటేనే అనుకున్నా ఖర్మకాలిందని! ఎంత తిన్నాడో ఏమో! కొరికి తిన్నాడా ఏమిటి ఖర్మా! ఎంగిలిమంగలం - అయ్యో నే నేం జేతునూ! పుణ్యానికిపోతే పాపమెదురై నట్టు వీధిలోకొరాంగానే యీ దొంగ మొహంపక్షి ఎదురై నాడు! అయ్యో భగవంతుడా - యిదిగో వారు రానే వచ్చారు సమయానికి - ఏం వస్తే, ఏం లాభం, అంతా భగ్గునమండిపోయినాక? అసలు యింతోనే వుంటే నా కీఖర్మ ఎందుకు పడుందీ, ఏమండీ చూశారా యీ అన్యాయం? పులుసులోకి యింతంటే యింత బెల్లమ్ముక్క లేకబోతే, యీ దరిద్రపక్షి యిట్లా వీధి గుమ్మందగ్గర కనుపిస్తే పోనీగదా అని కొట్టుకువెళ్లి మీ పేరు చెప్పి సవాపావు బెల్లం తెచ్చి పెట్టిపోమ్మన్నా - ఆ తెచ్చిం దెంతో మీరే విచారించి యీ కాపరం యీదుకోండి, నా దార్మ నేను నెత్తిన కొంగేసుకుని ఏ కాశో, రామేశ్వరమో వెళ్ళిపోతా-” అన్నది సీతామాలచ్చు మమ్మ ఎంకటసుబ్బయ్యగోరు లోనకి వచ్చిరాకతలికే.

లోన కొచ్చిన ఎంకటసుబ్బయ్యగోరు అటనే కూసేపు కళ్లు మూసుకు నిలబడి - ఎల్లి నడవ తంబానికి చారగిలబడ్డ మాలచ్చుమమ్మనూ, బిత్తరసూపులు సూత్తుండ పాపణ్ణి ఒక్క క్షణం పరకాయించి సూశాడు.

“యిదుగో నువు కాశీ రామేశ్వరాలుగనక . వెళ్లదల్చుకుంటే మంచి రోజుచూసీ అట్లాగే రై లెక్కించి వస్తాగానీ - అయినా ఎప్పుడు చూసినా యీ పులుసులోకి బెల్లాలు లేక పోవట మేమిటి మరీ యిదిగా వుంది నీతో? యిహా ఎన్నాళ్ళు

పోయినా కాపరం యిట్లాగే సాగించదల్చుకున్నావా ఏమిటి? ఎప్పుడు చూసినా ఏ మెరపకాయో డిమో తక్కువయిందని నడిబజార్లోకొచ్చి గంట మోగించందిగాని, నువ్వు నంట చెయ్యవా ఏమిటి ఖర్మా?” అన్నాడు వెంకట సుబ్బయ్యగోరు సిరాగ్గా.

“నన్ను రై లెక్కిచ్చి వీధులన్ని తిరిగి, మీరే గంట మోయించిరండి-అవ్వ! ఎవరన్నావంటే ఇట్టే నవ్విపోతాడు-ముం దాసవాపావు బెల్లంసంగ తేమిటో విచారించండి. తరవాత లోపల కొచ్చి వాలకపోద్దురుగాని” అంది మాలచ్చమమ్మ తంబంకాణ్ణుంచి.

“ఆ బెల్లం ఎంతరా పాపడూ?” అడిగాడు ఎంకట సుబ్బయ్యగోరు.

“చవాపావు యిచ్చారని యిందాకనే దొర్సానమ్మ గోర్తో సెప్పానండి దొరా-”

“నిజం చెప్ప.”

“తూకం ఏపియ్యండి, దొరా.”

“పొట్లం సహం విప్పివుంటే యింకా తూకమేమిటి నా బొందా-” అంది మాలచ్చమమ్మ తంబంకాణ్ణుంచి.

“అదెందుకయిందో దొరా-” అంటున్నాడు పాపడు-ఎంటనే పాపడి యీపుమీన పెటీ పెటీమని వరసవరసన ఎంకటసుబ్బయ్యగోరి సెయి.

మరసనాటన్నుంచి పూళ్ళో సానామంది జనానికి పాపడి మొగం అచ్చంగా దొంగమొగానికిమల్లే అగుపించింది.

కొన్నాళ్ళకి అనుకుండాడు పాపడు తన మొగం దొంగమొగా
నికిమల్లే వుంటుందని.

*

*

*

1 ఓనాడు కాలు లాక్కుంటా వూరు సివర్నండ లంబాడి
కొట్టుదెగ్గిరికి సేర్తుండాడు పాపడు.

“ఒరేయ్, ఒరేయ్ రాములూ, దొంగపాపడు వస్తున్నా
డ్రోయ్” అంది సుబ్బలు. రాములకు కన్ను మలుపుతూ, తన
సేతిలో బెల్లపులడ్డు వెనక్కి దాసుకుంటూ.

“పసిపట్టిన బొచ్చాడే వీడ్డుంపతెగా!” అన్నాడు
రాములు తన లడ్డును రెండు చేతుల్లో కప్పిపెట్టా.

కొట్టుమీన తంబాలసాటున కూకుని, నిక్కినిక్కి
సూత్తుండ పిల్లకాయ రాముల్ని, సుబ్బల్ని సల్లగా ఓసూపు
సూసి, వొచ్చి ఆళ్ళకి కాత్తె అసంటగా కూకుండాడు పాపడు
మొగమ్మీనకి కండవా లాక్కుంటా.

సుబ్బలు, రాములకళ్ళి సూసింది. రాములు ఓరగా
పాపణ్ణి సూసీ, సుబ్బలుకు కన్నుమలిపాడు, తన లడ్డు తీసి
తింటూ. కాత్తె రాములకు దెగ్గిరగా జరిగి, పాపణ్ణి సూసీ,
సూడనట్టు లడ్డుతీసి పంటికాడికి పోనిచ్చింది సుబ్బలు.

“ఒరేయ్, నీకు డబ్బు లెక్క డివిరా రాములూ.” అంది
సుబ్బలు మెల్లిగా.

“మా నాన్నకు తెలియకుండా తెచ్చా, అణా” అన్నాడు
రాములు మెల్లిగా.

“తెలుస్తే చంపట్రా మీ నాన్నా?” అంది సుబ్బలు.

“బలపం కొనుక్కున్నానంటా” అన్నాడు రాములు.

“ఒరేయ్, కానీకి ఒక్క బలపంగదా, యింకా ముక్కాణే ఏంచేశావని మీ నాన్న అడుగుతే?” అంది సుబ్బలు.

“నాలుగు బలపాలు కొనుక్కున్నానంటా” అన్నాడు రాములు.

“బలపాలు ఏవంటే?”

“అనడుగా.”

“అంటే?”

“అంటే, బళ్ళోదస్తరంలో పెట్టుకుంటే ఎవరో ఎత్తుకు పోయినారంటా.”

“అంటే వీపు చళిమంటుంది.”

“ఏమందులే. అంటే మా అమ్మ వుందిగా. హూ మా అమ్మ లేకబోతే నే అణా తీసుకురాకేం!”

“ఒరేయ్, తెలియకుండా డబ్బులు తీసుకురావటం దొంగ తనం కాదుట్రా!”

“దొంగతనమేగానీ, కోమటి అక్కమ్మ అప్పుడే లడ్లు కట్టుంటే నోరూరిందే సుబ్బలూ - స్నిగ్ధాడా తెచ్చిపెట్టాను గామ్మా పాపం?” అన్నాడు రాములు లడ్లు చప్పరిస్తూ.

“అవునా రాములూ, బలే రుచిగా వుంది లడ్లు! యీసారి నేనూ అణాతెస్తే నీకూ లడ్లు పెడ్తాగా! ఒరేయ్ చూడా, నా లడ్లు యింకా వేడిగా వుంది” అంది సుబ్బలు రసం చీకుతూ.

“ఎహోహో, నా వొంటికంతా రాస్తున్నావు-దొంగంతా” అన్నాడు రాములు.

“చొంగ కాదురా, పానకంరా!” అంటున్నది, సుబ్బలు నవ్వుతూ.

“ఏం పానకమో మోచేతిదాకా కార్తున్నది-” అంటున్నాడు రాములు.

వడదెబ్బ తిన్నవోడికి నీలగాలి తగిల్చుట్టు కడుపుకాక మీన ముసుగేసుకున్నాడు పాపడి ముక్కుకు అదేమయిన బెల్లప్పాకం వాసనా, సెవులకు సప్పరింతలూ గాటుగా తగిలే తలికి దప్పికకు తట్టుకోలేక, పగ్గాం తెంచుకపడ్డ గిత్తకిమల్లే గబిక్కిన లెగిసొచ్చి, రాములూ, సుబ్బలుకు ముంగల నిల బడ్డాడు రొప్పుతా నోటెంట నీలుగారుస్తా.

“కాత్తై ముక్కపెడై తప్పెట్టా?” అన్నాడు పాపడు కళ్ళు మెరుస్తా.

“వూఁ-” అన్నాడు రాములు.

“అమ్మా-” అంది సుబ్బలు.

తెలవకుండానే కొట్టుమ్మాన్నుంచి దూకినదూకటం సందుమలుపున బడి అరుస్తా, లగెత్తారు రాములూ సుబ్బలూ ఎనక్కి తిరక్కుండా.

“ఏందిరది పాపడూ?” అన్నాడు బజార్నపోయే రాగవయ్య.

“పిల్ల తెంటపడ్డాడూ” అన్నాడు బజార్నపోతుండ బసవయ్య.

“పసిపిల్లలు భయపడి పరుగెత్తుతుంటేనే!” అన్నాడు బజార్నపోతుండ కనకయ్య.

“ఎహే, దొంగ మొగాన్ని లంబాజికొట్టో పడేదాకా ఓ పోలు పొడవండని చూస్తారు?” అన్నాడు ముల్లుగర్రతో పొలుబోతుండ రాంకిట్టమ్మ.

*

*

*

అన్నాడు పాపశివాళ్ళు కాకతగిల్చుకుంది. లంబాడి కొట్టు మీన గోడకు అడుముకుని కండవా కప్పుకుని కాత్తెకాత్తె వొనుకుతా ముడుసుక్కుకుండాడు. బయట ఓ పక్క నెల వంక పొడిసి ఎన్నెల అగుసిస్తుంటే యింకోపక్కనించి మేగాలు కమ్మి గాలి యిసుగ్లో వానతుప్పర పస్తుండది.

తన బతుకు ముదనప్టకంగా వుందనుకుండాడు పాపడు. ఈ పెసంచకంలో రెక్కలిద్దుకుని కట్టపడే నోడి బతుకే అంతంతమాత్రం; యిగ కంటిపచ్చి తన బతు కింకెట్టుండాలి? అమ్మ బతికుంటే ఇప్పుడు తనకి ఎట్టుండేదో? అమ్మ బతికుండ వ్వుడు తనకాలు యికా పడిపోలా. మార్కెటులో కూల్పాలి సేసుకుని బీడిముక్క గీడిముక్కకు కాణీ, అర్హణాపోయినా దినాకి అర్ధరూపాయో పదణాలో అమ్మ సేతిలో పెట్టేనోడు తను. అమ్మ దొంగలాకు పుల్చుకూర ఎంతకమ్మగా సేసేది! కారం మెతుకులు పెట్టినా కడుపునిండేది! హుం- సచ్చి యాడు దో! నా పెళ్లికని-మరి ఎట్ట కూడబెట్టిందో ఏమో యిరవై రూపాయిబిల్లులు దారంసంచీలో గెట్టిగాకట్టి యానో సూగ్లో పెట్టిందంట! ఆత్మీ కాత్తా ఎలికలు యీడ్సుకు బోయినయ్ అని ఓనాడు లబలబమంది. సేసింది తెలివి తక్కువపనయితే ఏడవటం దేనికని నేనంటే యినకనే

పోయిందిగా? యిది అటనే రాలిపోయింది, నా పెళ్లి, కాలే దనుకుంటా. పోటమే ముచిదయిందిలే - ఒకటికి రెండు పానాలు అడుక్కుదింటా మాట్టం దేనికి? అయినా అమ్మ వమూర్తాన పోయిందో ఆనాటన్నంచే తను దిక్కులేని పచ్చయి పోయినాడు. తన కాలు పడిపోయింది. కాలు పడిపోకుండా ఎసువంటి వైద్దికం నేత్రే నయమవుద్దో వైద్దికుడికి తెలవాల్సిందే గాని, తనకెట్ట తెల్పుద్దీ? యింతకీ తన మొగమ్మీర ఏదో రాసుండని. అట్టరాసుండక నేబోతే పెతోరూ తన మొగంకల్లి అట్టెందుకు సూత్తారూ? అనుకుంటా కాకరిచ్చి వుమ్మాసి, కండవా యింకాస్తే బిగలాక్కుని, వొనుకుతా కూకుండాడు పాపడు.

ఈదుకుగాలి కాత్తె తగ్గి వానజల్లు సాగింది. నెలవంక మబ్బుల్లోకి దూరి అటిలు లగెత్తుండని. ఎవురో కర్ర మోపు మీన వొంగిపోయి, వొనుకులు పక్కడొంక మలుపుతిరిగి సల్లగా రాటం సొప్టంగా సూశాడు పాపడు.

నుండు నాయకుల కుక్క బొయ్మమంది, ఆ మడిసిని సూసి. ఆ మడిసి మాట్టాడకుండా వొచ్చి లంబాడికొట్టకాడ అగింది.

“ఈ కొట్టుమీన కూకుంటే ఎవురేం అనరుగా?” అం దా మడిసి కొట్టుఅరుగు ఎక్కుతా.

“కూసుని సూత్రే అదే తెల్పుద్దీ” అన్నాడు పాపడు ఆ మడిసిని యిడవకుండా అటనే సూస్తా. గొబ్బిరిపీసుపాయలు దీసినట్టు ఆ మడిసి జుట్టు అట్టుండ దేమనుకుండాడు పాపడు.

సన్నగా తీగెకిమల్లే వొంగిపోయిన ఆ మడిసి సల్లగా ఆ కొట్టుమూలకి సేరి గలగలమంటూ ఏందో సంచీకిమల్లే దింపుకుని ఆడే నక్కి కూకుండది.

“ఏవూరేం?” అన్నాడు పాపడు కొట్టుమూలకి సూస్తా.

“ఏవూరయితేయేంబాబూ, యింత అడుక్కుది: టాస్ కీ?” అంది ఆ మడిసి.

“చరేలే ! అయితే అడుక్కుది: టానికన్నమాట నువు యీడకి సేరింది - అయితే చరేలే!” అన్నాడు పాపడు.

“ఏం బాబూ అట్టంటావూ? నాబోటోరికి యాన్టో కాడ అడుక్కుదినకబోతే ఎట్ట గడుసుద్ది బాబూ?” అంది ఆ మడిసి.

“బాబేంది బాబూ? యీడ యీ బంబాడి కొట్టుమీన బాబు లెవురయినా యిట్ట వోనుకుతా కూకుంటారెట్టా? ఇప్పుడంటే అన్నావుగానీ, తెల్లారి లెగిసినాక నన్ను బాబు గీబన మాక. నీ పేరేందేం?” అన్నాడు పాపడు.

“జుత్తుపోలి” అంది జుత్తుపోలి.

“యిహోహో - మాబాగుందిలే” అంటూ నవుకుండాడు పాపడు.

మరసనాడు తెల్లారంగానే జుత్తుపోలి జోలి తగిలించుకుని, ఓసేళ్లో తాడుగట్టిన చీనారేకు డబ్బా, యింకో సేళ్లో కర్రా పట్టుకుని ఒంటెకి మల్లే మెడ జాపుకుంటూ వూళ్లొకి నడి సెల్లింది.

“తసదియ్య ఆడగుతురంటే అట్టుండాల!” అనుకుంటాడు పాపడు.

మ ర దేందో జత్తుపోలిని ఆటే సూత్తుండోద్దీ పాపడికి కడుపులో ఏళ్ళు బెట్టి కెలుకుతుండట్టయితుండది. అట్ట ఒంటెకి మల్లే పెరిదినం ఎల్లి అడిడ ఏం గీరుకొచ్చుద్దో ఏమో ఆ మూలకి సేరి మాట్టాడకుండా, సప్పిడికాకుండా కూకుని ఏం దేందో సప్పరిస్తున్నట్టుంటుంది. అడుక్కు దినేదానికి అంత సాటు దేనికి? మీదబడి పీక్క దిట్టారెట్టా? అడుక్కుని యింత దొరికితే తినేదీ, లేకబోతే పస్తుపండుకునేదీ, అంతేగాని అడుక్కు దినేనోరికాడ ఎవరన్నా గీరుకుడిట్టారెట్టా? మరి యిగనేంది యీ జత్తుపోలి? అడుక్కుదింటానే తనని సీదరిచ్చుకుంటుండది. ఏవూరన్నా ఎల్లి అడుక్కుదింటే బాగుండు జత్తుపోలి. వూడట్టుండి పాపడికి అనుమానం ఏసింది. జత్తుపోలి తన మొగన్ని పూళ్లోవోరికిమల్లేనే సూత్తుండదని- కడుపులో కెలికినట్టయింది పాపడికి.

ఆ రేత్తిరి యీదురుగాల్తో వానజల్లు పడుతుండది వొనుకు పుట్టిస్తూ. ఆ రోజంతా పొండుకున్న పాపడు లెగవలేదు. నీకటి పడ్డాక వొకటి రెండుసార్లు కళ్ళుదెరిసి కొట్టమూల సూత్తే జత్తుపోలి అగుసించలా. ఆపైన మళ్ళులో వొల్లు తెలవలేదు పాపడికి.

ఎంత రేత్తిరయిందో ఏమో - ఏందో సల్లగా తగిల్లు ట్టయింది పాపడికి. కళ్ళుదెరిసి సూశాడు పాపడు. ఒక యిగ్రహం తన పక్కన కూకుని సల్లగా తాకుతుండది. ఒక్క పాలి పాపడి నోరు తడారిపోయింది.

“ఎవరూ-?” అన్నాడు పాపడు యినపడకుండా.

“నేనేలే జత్తుపోలిని. యియ్యాల ఏం తిన్నేదా నవ్వా?”
అంది జత్తుపోలి.

నోట మాట రాటంలేదు పాపడికి. తన వొంటిమీన
జత్తుపోలి సెయి సల్లగా జివుజివున లాగుతుండది!

“లెగు- నాకాడ పుల్చుముద్ద వుండది తిందువుగాని రా.”
పాపడి రెక్కపట్టుకుండది జత్తుపోలి.

తన ఒల్లు ఎందుకో వొంగుతుండదనుకుండాడు పాపడు.
తనని జత్తుపోలి ఎలేసిందనుకుండ పాపడు సీక్వో జత్తుపోలి
మొగంకల్లి సూశాడు.

సల్లగా సెయిపట్టుకుని కొట్టుమూలకి నడిపిచ్చుకెళ్లింది
పాపణ్ణి, జత్తుపోలి.

రత్తి కోక కట్టింది

కిట్టకాలవకు నీ రొచ్చిందంటే గూడెంలోవుండే కూల్జనం ఆ వాసన పీలుతూ లెగిసి కూకుంటారు. ఆ వాసన పీలుస్తేనే ఆళ్ళ మొగాలకి రంగొచ్చుంది. రంగురాటమంటే, కోత్లొ రొట్టెకుండ తిండిగింజలు ఎండదెబ్బలకిముంగల్తే నలసుకు పోతాన, నడతీతసాగేతలికి నెర్రెబగిల్చి రేగడిగడ్డన పీక్క బొయిన డొక్కల్తో పొల్లాడుండ జీవాలు, కిట్టకాలవతడి సల్లగా తగిలేతలికి, వాసనినుకు తగిల్చి కప్పలకిమల్లై బెకబెకమంటా తిండి గింజలకి నోళ్ళు దెరసుకు లెగసి కూకుంటారన్నమాట.

ఇక సాగుతయి నాట్లు. నాట్లు సాగటమంటే కూల్జనం పుట్టిబద్దలయిన వసుళ్ళకిమల్లై రేగడి బురదలో బూమి యావత్తూ యాడజూసినా తిరుగాడ్తా, పాటలుపాడ్తా, యారంగా లేసు కుంటా, బురదనీలు సల్లకుంటా, కోకలెగ్గట్టి, పంచలు బిగ్గట్టి, పిట్టలొచ్చి గింజను పట పట పట పొడుత్తూ పోయినట్టు చిట పట చిట పట మిసిసీకిమల్లై నారునాడ్తా పోతారన్నమాట.

నాట్లు రాటమంటే, రంగుకోకలు కట్టుకుండ కూల్జనం ముటాదాట్లు నాలుగు పక్కలా కోవేసి నడిపిత్తావుంటే కొప్పుల్లో పూలుదోపుకుంటా, నోట్లో పువాకుముక్క వసుకుంటే వసు కుంటా, చీతాం అనుకుంటే చుబ్బాం అనుకుంటా, సేతిగాజులు సరిజూసుకుంటా, కాల కడాలు కొట్టుకుంటా, నాటుకు సోల్పున

పోతావుంటే పక్కపక్క అరుగులమీన, రాత్తాపక్క పెట్టి మొగళ్ళకాడ, కాత్తె సుమారైన వూరిజనం నడుంకట్టేసుకూకుని, పువాకు యీనెల దీసుకుంటా నోళ్ళు దెరసుకు నీలు గారుత్తా సూత్తావుంటారన్నమాట.

ఈ యవదానంలో—కోడి పెట్టినగుడ్డు పిల్లయి కూకుండ్ట్టు—నిన్న మొన్నదాకా ఎలికతోకల జడలేసుకుని ఏ అరుగుల మొత్తల్నబట్టే ఆ యరుగు మొత్తలకాడ తచ్చాడ్తావుండే పిల్లమండలు యిట్ట తెలవకుండానే వూడ్తుండి, రంగు కోక లెగ్గట్టి నునుపెక్కన కట్టుస్తోతో ఆ వజాన కూల్జనంలో పడి పోతావుంటే, కూకుని పరీచ్చగా సూత్తావుండ అసువంటి సుమారయిన వూరిజనానికి నరాలపొట్టుదప్పి నీలుగార్తయ్యన్నమాట.

అయితే యీమద్దెనే కాత్తె పెద్దమడ్సయిన రత్తికి ఎలిక జడబొయి బత్తికిమట్లే కొప్పొచ్చి, పోయిన మార్నాలపండక్కి జేజీ కొనిబెట్టిన ఎర్రకోక ఎగ్గట్టి, తెల్లగన్నేరువూలు కొప్పుతో తోపుకుంటా, అందల్లోబడి నాట్లకి ఎల్తావుంటే సూత్తాకూకుండ్ నలుగుర్జనానికి తను ఎట్టగుపిత్తావుండది ఎట్ట తెలుచిది?

శివమ్మగారి శివయ్య, బసమ్మగారి సుబ్బయ్య రాత్తా పక్క సింస్ట్రుకింద పువాకు యీనెల దీసుకుంటా ఎల్తావుండే కూలి జనాన్ని - వూరకనే సూత్తా కూకుండారు.

‘సుబ్బయ్యా?’

‘ఏందిర శివయ్యా?’

‘ఆ పొయ్యే మడ్చి మన రంగయ్య కూతురు రత్తెల్లా?’
అన్నాడు శివయ్య మీసకట్టు తుడుసుకుంటా.

‘అదే సూస్తున్నా!’ అన్నాడు సుబ్బయ్య రత్తిపోకడ కనిబెడ్డా.

‘ఎదిగిందే!’ అన్నాడు శివయ్య.

‘పొండుకుమల్లే పండింది!’ అన్నాడు సుబ్బయ్య.

‘తల్కుండమొయ, బల్గురిగా వొదిలావే మాట!’ అన్నాడు శివయ్య సుబ్బయ్యను అట్టొక సూపు జూసి.

‘ఉండ విషయం అది సెప్పొద్దూ!’ అన్నాడు సుబ్బయ్య సిన్నగా నవ్వుతా.

‘సినిమాకిమల్లే వుండదే!’ అన్నాడు శివయ్య.

‘సైమా ఏందిరోవ్ శివయ్యా?’ అడిగాడు సుబ్బయ్య.

‘ఎహె మొన్నంటే మొన్నడ్డాకా ఎలికతోకకుమల్లే ఇంత జడేసుకుని తిరుగుతుండేదంటే!’ అన్నాడు శివయ్య.

‘ఎవరు రత్తేనా? యీ మద్దెనే పెద్దమడ్స యిందంటలే’ సెప్పాడు సుబ్బయ్య.

‘యిగనేం, యిచారిస్తా వుండావన్న మాటా? మరి మనిషే కొత్తదన్నట్టు మాట్లాడ్డావేరా సుబ్బయ్యా?’ అన్నాడు శివయ్య.

‘ఓరిపోరా ఎంత సెడ్డా నీకుండంత రంది నాకేడుంది!’ అన్నాడు సుబ్బయ్య.

‘మరి జాడా తియ్యంది నీకెట్టతెచ్చురా అది పెద్దమడ్స యిందనీ?’ అడిగాడు శివయ్య.

‘అంతేనా! మస్సినిజూత్తే ఆ మాత్రం తెలవదెట్టా? అయినా? నీకు నాకుమల్లే నలుగురు అనుకుంటావుంటే

యియన్నీ యినిపిచ్చుకోకబోయినా తెలుస్తావుంటయ్యే?
యిడదీసి నట్టు సెప్పాడు సుబ్బయ్య.

‘అంతేననుకో’ వొప్పుకున్నాడు శివయ్య.

‘ఆళ్ళ జేజి చెలుసా?’ అన్నాడు సుబ్బయ్య.

‘ఎవరి జేజి?’ అన్నాడు శివయ్య.

‘రత్తి జేజంటే?’

‘ఎవరు కోసెమ్మేనా? అదిగేం రత్తి పక్కనేఎత్తా’.

‘పక్కనే ఎత్తుండదంటామా. కరుసుకుని ఎత్తుంటే?’

అన్నాడు సుబ్బయ్య.

‘కాపలా ఎట్టా?’

‘మరేంది! అబ్బో యీ ముసలోళ్ళ సంగతి యింకా
నీకు బాగా తెలవదుగావాల్ను - చరేలే! అస లీ కోసెమ్మ
మాటకి ముంగలే కోక తెత్తుందంట!’ అన్నాడు సుబ్బయ్య.

‘ఏంటి, రత్తిమీద ఎవరన్నా కన్నేస్తారనేనా?’

‘అదే దానాట.’

‘ఆఁ, ముసల్దీ! ఓరిపోరా యీ గూడెంజనం మనకి
కొత్తంటా! అస లెండుకు ఫద్దినాలు నువు వోపికపట్టి సూడు,
యవారం ఎట్టదిరుగుద్దో సెక్రం దిరిగినట్టు!’ అన్నాడు శివయ్య.

‘ముసలాళ్ళకి కక్కుర్తి బొహు జాస్తంటలే’ యింత
సిన్న ఎండిబిల్లి సేతిలో బడ్డేసరి’ అన్నాడు సుబ్బయ్య.

‘మరిగనేం!’ అన్నాడు శివయ్య.

‘అన్నట్టు ఎంకట్రామయ్య నాల్దినాల్నుంచి యీ
కోసెమ్మోళ్ళ గుడిసెలకాడేతిరుగుతావుండాడంట దేనికనబ్బా?’
అన్నాడు సుబ్బయ్య.

‘ఎవరు అంకమ్మగారి ఎంకట్రామయ్యా?’

‘మరింకెవరు ఆడుగాకుంటే?’

‘ఆరి - ఆణ్ణోపాలి నలగబాడవాల్చిందే!’ అన్నాడు శివయ్య.

‘పెళ్ళోడికన్నూ రత్తిమీనే! అందుట్టో ఈడు జేరాడా-’ అన్నాడు సుబ్బయ్య.

‘నువుమటుకు పూరకనే వుండేనోడివికాదే!’ అన్నాడు శివయ్య.

‘చా, నీతోడు! అసలు గూడెంసాయలకి ఎల్లే వారం పద్దినాలయితే! యింకా నువేమన్నా బోగట్టా జేశావేమోనని అడుగుదామనుకుంటుంటే?’ అన్నాడు సుబ్బయ్య.

‘ఏంది-? తల్కుండమొయ నువురా మనగాడివంటే సుబ్బయ్యా! అసలందుగ్గాదూ నీకు కళవారుమణేలాఅని పేరొచ్చిందీ! పేడతక్కడని కతో టుండదిలే; అట్టుండది నీ యవారం జూస్తే.

‘అబ్బే గూడెంకల్లేమన్నా ఎల్తుండావేమోనని అడిగా లే’ అన్నాడు సుబ్బయ్య.

‘ఎహే, యిదియ్యాల కోకగట్టుకు అగుపిస్తే చూడా లొచ్చిందిగాని యింతకిముంగల దీనిమొగ్గం ఎవరుజూశారూ?’ అన్నాడు శివయ్య.

‘అన్నట్టు రోసెమ్మోళ్ళు ఎంకట్రామయ్య సేనుకే నాట్టుకుపోయింది, తెల్పా?’

‘ఆఁ ! తస్సదియ్య, ఆడా వొంటిసేతిమీద యవారం నడుపుతాడూ ! అప్పుడే జాడాదీశావే - నువు వూరుకుంటా !’ అన్నాడు శివయ్య.

‘ఆఁ, యిందాక ఎంకయ్యంటుంటే తెల్చిందిగాని లేకబోతే నా కిదేనెట్టా పనీ - యింకా నయం !’ అన్నాడు సుబ్బయ్య.

‘మరి నువు యింకా మొదలు పెట్టించలేదేం నాట్లూ ?’ అన్నాడు శివయ్య.

‘యింకా నీరెక్కందే ! మీరో ?’ అన్నాడు సుబ్బయ్య.

‘మాదీ మీయోపాతే అవుతుందిలే. అన్నట్టు మంగి ఏమంటున్నదీ ?’ అన్నాడు శివయ్య.

‘అదా—! అబ్బే దాని మొగంజూసే నాలుగయిదు నెల్లయితే, ఆ రోజులన్నీ పోయినయితే శివయ్యా, యిప్పుడేందో మనదార్న మనంపోతే బాగుండు ననిపిస్తున్నది’ అన్నాడు సుబ్బయ్య.

‘అబ్బాన్ ! యీ సుబ్బయ్య పెద్దమడిపైతుండట్టుందే ! ఓరి పోరా నాకాడంట నీపార్నూ ? కిందట నూర్చిళ్ళప్పుడు కదంబ్రా మంగిని ఆ డొంకలకాడ దారి దప్పించి మీ సాయిడి లోకి తీసికెల్లిందీ !’ అన్నాడు శివయ్య.

‘సరేలే ! యింతే నన్నమాట నీకు తెల్చింది ! దానంతట అదేగా ఎంటపడిందీ !’ అన్నాడు సుబ్బయ్య.

‘ఓరి పోరా నీ మాటలకేం వొచ్చిందీ ! మంగి సంగతి నాకు తెలియదూ, లబోయ్ దిబాయ్మంటూ అదావజాన ఏడ్చిబోతే ?’ అన్నాడు శివయ్య.

‘నీ కాడికొచ్చి ఏడుకుండదేం? ఓరి పోరా నువుమటుకు దాన్ని పూరకనే పోనిచ్చావంటా?’ అన్నాడు సుబ్బయ్య.

‘నేనా-! తెలవక ఏదోఒక్కపాలి బుద్ధి గెడ్డి తిన్నదనుకో. ఎట్టయితే యేం అదేం ఆశబెట్టావో ఏమో సివరకి అది ఎటూ గాకుండా ఎల్లి, ఆ ముసలోణ్ణి పెల్లిజేసుకుండే!’ అన్నాడు శివయ్య. ‘సరే, దానికి ఆ ముసలాడే దేముడికిమల్లే వుండే! పోనిద్దూ యిప్పుడెందుకొచ్చింది ఆ పాతపురానమంతా,’ అన్నాడు సుబ్బయ్య.

‘నిజమంతే ననుకో,’ అన్నాడు శివయ్య.

‘రత్తి బహుగెట్టిది - అది నడకెట్ట నడుసుద్దో సూశా వుగా?’ అన్నాడు సుబ్బయ్య.

‘సూసేతలికే కరెంటుకొట్టినట్టు తల్లిరుగుతే?’ అన్నాడు శివయ్య.

‘అయినా వుత్త పిల్లముండలే?’ అన్నాడు సుబ్బయ్య.

‘యియ్యాలేగా అది కోకగట్టిందీ?’ అన్నాడు శివయ్య.

‘అంతేననుకో నీకాడ చేబోలు పువాకుండట్టుందే-?’

‘కావలెట్టా?’

‘కావాలా-? తేతేతే-’

*

*

*

తెల్లారి సింగారిచ్చుకు నాటు కెల్లిన రంగుకోకల కూల్జనం మాపిచేలకి పంటకాలవలకాడ, సెరువు సెప్టాలకాడ, వొంటి మీన ఆడీడ కొట్టుకుండ బురద - కాళ్ళ కడాలూ, నేతి గాజులు సుబ్బరంగా కడుక్కుని, గీగానుంటా కూలిగింజలు కొలి పిచ్చుకునేవోరూ, యింటికాడ పిల్లల్లోవేడుతూ వుంటారని అటు

లగెత్తేనోళ్ళూ, బువలోకి మిరపగాయ బొరపగాయనీ, ఎర్ర
గెడ్డ తెల్ల గెడ్డలనీ, మరసనాటికి గొబ్బరిసవులు ఎట్టననుకుంటా
చీసాకాయలకి లగెత్తేనోళ్ళూ, మొగోళ్ళకి పువాకనుకుంటా,
బుడ్డోడికి కాత్తేమన్నా పెట్టమంటా ఊళ్ళో ఆమూల,
యీమూల, కోవటికొట్లకాడ కాళ్ళకడాల మోత బుట్టిచ్చి,
సివరకి తోసేసినట్టు ఎటుజనం అటు సల్లసల్లగా గూడెం సేరు
కుందారు.

కొత్తగా కోకగట్టి జనం మద్దెకొచ్చిపడ్డ రత్తికి ఆయాల
మనసంతా - బిర్జీమీన రవిలుబండి లగెత్తినట్టు - కొట్టుకుంది.
అదేదో రాత్తామీన నడుస్తున్నంతలెక్కా పక్కపక్క అరు
గులమీన, సెట్లకింద కూకుండ మొగజనం రెండేసి రెండేసి
బారల ముల్లుకర్రలు దీసుకుని తన ఎర్రకోకమీన పొడుత్తా
వుండట్టే అనిపించింది రత్తికి. యీ మడుసులు తను యిన్నాల
మించీ ఎరిగిన మడుసులు కారు. యీళ్ళ కళ్లు కోటయకొండ
తిరనాల్లో వెల్రటీ దీపాలకిమల్లే దగదగ మెరుస్తుండయి.

‘నాటేస్తున్నంత లెక్కా ఆ ఎంకట్రామయ్య పొద్దు
తిరుగుడు పువ్వుమల్లె తనెటు తిరుగుతుంటే అటు తిరుగుతానే
వుండాడు. అయినా ఎర్రకోక బొహు బాగుంది. చీతాయ్,
ఎంకాయ్, యీరావులు ఎర్రకోక ఎట్టుండా వుండదన్నారు.
అందుకేగావాలు రాత్తాపక్క జనం అట్టాజూశారు? అయినా
యిదేది పాడూ, కొత్తకోక కట్టుకుంటే పొడిసినట్టు ఆవజాన
సూడాలెట్టా? చీ పాడూ, చిగ్గేసుద్దీ! అదేందిమరీ ఆ ఎంక
ట్రామయ్య యాడో జబ్బునపడి లెగిసినోడికిమల్లె అట్ట

జూతాడూ? నిజంగా అదేదో జబ్బే యీశ్చకి - యామో పాడు -' అని ఎట్టెట్టినో అనుకుండది రత్తి.

అయ్య బువదిని బయట మంచాం ఏసుకుని సెంచుకర పూదుకుంటూ కూకుండాడు. జేజి అమ్మకీ, పిన్నావుకూ, రత్తికి కంచాలు పెడ్తావుంది బువ దింటానికి.

ఆయూల్దాకా కుండలో గాబుల్లో పిన్నావుతో బాయి కాణ్ణించి నీలుదెచ్చి పోతావుండ రత్తికి తెల్లారి నాట్లకు తన కొత్తకోకమీన బురదమచ్చ లుంటయ్యనిపించింది.

'అమ్మోవ్, సెరువుకాడ కోక జాడిచ్చుకొత్తానే!' అమ్మ నడిగింది రత్తి.

'యూవర్దాకా ఏంజేశావే - తెల్లారి జాడిచ్చుకుందు వులే' అంది అమ్మ.

'నాటు కెళ్ళేయాలకు ఎట్టారుద్దమ్మా? దొబ్బు నెల్లొత్తా నమ్మా' అంది రత్తి.

'ఓ యబ్బో! కొత్తకోక గట్టిందిగాని నాటెయిదు గావాల యీపిల్ల! ఏం అడిరిపస్తుండదమ్మోవ్ నీ కూతురూ? యిగ సాల్లే సంబడం, పెట్టెలో దాసుకో పండక్కి బొండ క్కంటూ కట్టుకుందువుగాని. యియ్యాల కట్టుకుండది సాల్లే - నిచ్చేపమంటి కొత్తకోకనిగాత్తా బురదనీలల్లో పొల్లిచ్చుద్దంట నూడమ్మోవ్ నీ కూతురు!' అంది జేజి.

'ఆఁ, యీవిడే మాగాంగా కొనిబెట్టింది; మా అయ్య నడిగి నే నంకోటి కొనిబెట్టిచ్చుకోననుకుండావా?' అంది రత్తి.

'అయ్యో వగలూ! మీ అయ్యోకటి కొనిబెట్టే నీ మొగుడెన్ని కొనిబెట్టాడే పిల్లా?' అంది జేజి ముచ్చటగా.

‘తెల్లారి లెగుతే యియిడ కెప్పుడూ మొగుళ్ళే -
సూడమ్మా!’ అంది రత్తి.

‘అమ్మ బుల్లో! యిప్పట్నుంచి ఏం ఎగిరిపస్తుండ
దమ్మాన్, నీ కూతురూ! సూత్తుడావుగా, యిప్పుడెల్లీ ఆ
చెరువుకాడ కోక జాడిచ్చుస్తంట నీకూతురు!’ అంది జేజి.

‘అయితే నువు కూడు దినవంటే రత్తి, మేం కూకుం
టుండాం, యామోనమ్మ యిప్పిల్లతో సావుకుండది,’ అది
అమ్మ.

‘దానికి కోకతోనే కడుపు నిండుతుండే,’ అంది పిన్నాం,
కంచాంకల్లి సూత్తా.

‘రేపుటికి పరికినీ కట్టుకోరాదంటే! యిప్పట్నుంచి కోక
లేందమ్మా యి పిల్లకూ?’ అంది అమ్మ.

‘యిగ సాల్లే వూరుకో! యింకా పరికినా లేపిచ్చుస్తంట
యివేదో! పిన్నాం కోకేవన్నా కట్టుకుందువులే యిప్పు డేడకి
బోతావు సీకట్టో,’ అంది జేజి.

‘ఆడ నాకుమటుకేం వుండయ్యవమ్మాన్ కోకలూ,’
అంటన్నది పిన్నాం.

‘వుప్పుడు నీ బంగార మేం పీక్క దిన్నేమలే నువు వూరు
కోమ్మా. గాబుకాడ దొబ్బున జాడిచ్చుకురారాదంటే యాడికో
వుప్పుడు పడిబోకబోతే!’ అంది అమ్మ.

‘సచ్చేట్టు దెచ్చిన నీలన్నీ వుప్పుడిమె కోకలు జాడిత్రా
కూకుంటదిగావాలు?’ అంటన్నది పిన్నాం.

‘నువ్వమ్మా తెచ్చిందీ! సూడమ్మా-!’ అంటన్నది రత్తి.

‘యిగ యియ్యాల యిశ్యో కూడుదిన్నట్టే ! గబగబ బావికాడ కెల్లి రెండుబుంగలు నీలు వెచ్చుకుని యీడే గుంజకో రాదంటే కోకా - ఎల్లవేందే రత్తాం ?’ అంది అమ్మ, పేసీ ‘లెందుకంటా.

‘ఆవ్ !’ అంది రత్తి బుంగ సేతబడ్డా.

‘పిల్లముండను ఒక్క-త్తెనే నీకట్టోపంపుద్ది ?’ అంది జేజి.

• ‘వూ, నంగనాసి- నే లెగవలేనమ్మా పుప్పుడు-అసలే వొల్లంతా యిరగ్గొట్టెనట్టుంది,’ అంది పిన్నాం.

‘నిన్నెపురేం రామన్నా పాపం-’ అంటన్నది రత్తి.

‘యిదిగో రత్తాం’ అంటా యిసుగుతో అమ్మ లెగవక తలికే బయట సెంచుకర మైకంలోపడ్డ అయ్యని దాటి రాత్తా మీనకొచ్చి వాలింది రత్తి బుంగా, సేవతో.

పెయ్యదూడను పాల కొదిల్చుట్టు - మద్దె మద్దె ఆరీరు సూడకుండా - ఎగిరెగుర్తా గబగబ బాయిదెగ్గిరకి పేర్తావుండ రత్తికి, ఎంకట్రామయ్య గొడ్డసావిడికాడి కొచ్చేతలికి తత్తర టుట్టింది.

‘ఎవరా ఎత్లేది ?’ అన్నదా యిగ్రహం దారిమయాని కొచ్చి నిలబడ్డా. అది ఎంకట్రామయ్య కంటం. మట్టిబుంగ తాప్పన బూమ్మినపడి ఎయ్యసెక్కలుగా పగలాల్చిందిగాని- తెప్పకొయ్యని కరుసుకుండట్టు కర్సుకుంది బుంగకు రత్తి.

‘ర-ర-ర-ర-త్తిని-’ మాట కొట్టుకుంది రత్తికి.

ఎంకట్రామయ్య ‘ఎందుకో సప్పరిత్తుండా డనుకుంది రత్తి.

‘యాడికో ఎగురుకుంటా పోతావుండావే - ఎనక మీ జేజి లేదెట్టా ?’ అన్నాడు ఎంకట్రామయ్య సేతులు పిసుక్కుంటా.

‘కోకజాడిచ్చుకోను - దొబ్బన - ఎల్లమంటేనీ-’ రత్తి నాలిక మడ్తబడింది.

‘యిగనేం - యిదిగో-’ నీకట్టో అటిటు సూశాడు ఎంక ట్రామయ్య.

‘ఆఁ-!’ అంది రత్తి.

‘కాత్తె నీతో పనుండదే-’

‘ఓమ్మా-!’

‘ఎహె ఊరకనేలే అరవమాకా - యిప్పుడే ఎల్లువు గాని, సాయిట్టోకి వొత్తావెట్టా-!’ ఎచ్చగా ఎంక ట్రామయ్య సావిడి గోడసాటుకు లాగాడు రత్తిని ఏంలేదంటా.

‘ఏంనీ - యాడిగో అట్టగుంజుతాడేం - యిదేందమ్మా- వామ్మా-’ ఎంక ట్రామయ్య కళ్లు వెలట్రీదీపాలకిమల్లే అట్టెలిగి నయ్యో లేనో, యిదిలించి దూసుకుండ దూసుకోటం- ఎల్లి బాయికాడ ఆవురావురుమంటా పద్దోసెళ్ళు నీలుతాగిన రత్తికి వొల్లంతా సెవటబుబ్బి గుడ్డల్లిడిసి నై.

‘ఎచ్చరు - ఏంది రత్తోవ్ అదేమొయిన నీలు దాగు తుండావ్?’ అన్నది నీలకొచ్చి నిలబడ్డ చీతాం,

‘ఎవరు - చీతాం - యదవ - సెడ్డదప్పికయిందే చీతాం - చీతాం -?’ అంది రత్తి దడదడమంటా.

‘ఏందే రత్తీ?’ అంది చీతాం.

‘నువేనా, యింకా ఎవురో అనుకుండాలే - దొబ్బన నీలు లాగమ్మా యిద్దురం కాత్తెలెక్క కల్చేల్లాం-’

చీతాన్ని సాటుజేసుకుని ఎంక ట్రామయ్య సావిడిదాట్ను రత్తి యింకాత్తెలెక్క బాయినాక యిగ పరవా లేదనుకుంటా

చీతాంతో నీలి గబగబ యింటికి మల్లింది ఆడిడ ఎల్లురు సూసుకుంటా.

గబగబ యీది మలుపుకుండా వొచ్చి - పొలుగు దిగేసి నట్టు అటనే నిలబడిపోయి - అట్ట మొగంమీనకి తొంగిసూసిం దా యిగ్రహం.

‘ఎవురూ - ?’ అంది రత్తి, చినిమా జూసి నట్టయి.

‘నే సుబ్బయ్యనే - మా శివయ్యేమో ననుకుండా లే - నువు రత్తివెట్టా?’ అన్నాడు సుబ్బయ్య జరుగుతా.

‘వుండు ఎల్లాల -’

‘ఎల్లువులే -’

‘యిగ సాల్లే లెగు -’

‘ఎవురూ లేర్లే’ - అంటన్న సుబ్బయ్యకు పటపటపట నరాలు తెగినట్టయి సేతులు లెగుత్తుండయ్యో లేదో -

‘టాప్’ మని యీపుమీద పెట్లదిమ్మ మోగేతలికి - బత్తా ఎత్తేసినట్టు - బూమ్మీనకి పట్టికొట్టి పొండుకుండాడు సుబ్బయ్య.

‘యదవా!’ అన్న దాయిగ్రహం సుబ్బయ్యను వొంగిసూత్తా.

‘ఓరి శివయ్యోవ్ - సత్తినా -’ అని మూలీగాడు సుబ్బయ్య యీపుమీద సేతుల్తో అటనే లెగిసి కూకుంటా.

‘ఎవురు సుబ్బయ్య - సచ్చానా నాయినా -’ గబగబ సుబ్బయ్యను వాటేసుకుని లెగవదీశాడు శివయ్య.

‘యిదేందిర శివయ్యోవ్ -’

‘అరెరెరె - ఎంకట్రామయ్య ఏటుకు సచ్చాడనుకంటిని
గండ్రా సుబ్బయ్య -’

‘పాళూడ్డన్నండా - కావై పాటేసుకోరా నాయనా -’

*

*

*

ఆ రేత్తిరి ఎర్రకోకసుట్టూతా వెలప్రీదీపాలు గిర్గిరా
తిరుగుతూ టాప్ టాప్ మంటా పగుల్తుండట్టు కలగంటన్న రత్తి
సుట్టూసల్లగా లెగిసిన జేజి యింత వుప్పుగల్లుదిగదుడ్సిబా రేసింది.

పాతెంలో బొమ్మలాట

ఎంకటసుబ్బయ్యగోరి బుడ్డజీతగాడు సూరాయి నెత్తిన కండవా ఏసుకుని ముక్కు- ఎగదోసుకుంటూ లోన ఏందేందో గొనుక్కుంటూ సత్రంకాడ రావిసెట్టుదెగ్గిర కొచ్చేతలికి ఆడ తోలుబొమ్మలాట పందిరి అప్పుడే తెగిసి కూకుండది. పందిరి అట్ట సూసీసూడకతలికే నీలకుండ పగిలి నీలుకార్పట్టు సూరాయి పానం అటనే దిగిజారిపోయింది.

అసలు సూరాయి యిసువంటి బొమ్మలాటలు సూసే పద్దతే వేకు. బొమ్మలాట ఆడేనాటికి పద్దినాల ముంగల బలానిదినం బలాని సోట, బలాని ముటావోరు, బలాని తోల్బొమ్మలాట ఆడ్తారని వూరికి ముంగల సూరాయి పెతోరికి సెప్పాల. ఆ మయిన ముటావోరు వూళ్ళో కొచ్చి దిగినాక ఆ రందర్తో పరాసికాలాడ్తా, దెగ్గిరదెగ్గిర తిరిగి పందిరి ఏసేయాలా, బొమ్మలాట మొదలు బెట్టేముంగలాకుర్ర సంచును పందిరి సాయలకు రానీకుండా ఓ కోపు కాత్తా, మద్దె మద్దె ముటా వోర్కి వుసారెక్కిత్తా వుండాల. అసువంటి పద్దతి యిప్పుడు పెడదిరిగింది.

ఎప్పుడో పద్దినాలకి ముంగలే తెల్చింది సూరాయికి నాంచారిముటా వొచ్చి పాతెంలో సత్రంకాడ రావిసెట్టుకింద బొమ్మలాట ఆడబోతుండారని. ఈ సమాశారం అట్ట

తెల్చిందో లేదో ఎంటనే సూరాయి గెహించాడు. అయ్య తనిని ఎంకటసుబ్బయ్యగో రింటో జీతానికి కుదురుస్తా ఆరి గొడ్డ సాయిట్లో గొడ్డతో బాటు కట్టేసి పోయాడని;

కన్నీకటి పడేయాలకి పుగాకుపాయలు నీల్సుకుంటా ఎంకటసుబ్బయ్యగోరు పాలెంలో బొమ్మలాట యవారాలేందో యిశారెద్దామని బయలెల్లి అట్ట మలుపు తిరిగాడో లేదో సూరాయి గొడ్డసాయిట్లోంచి సల్లగా జారి సత్రంకాడి కొచ్చి నిలబడ్డాడు.

తెల్లారి నాంచారి ముటా సెరువుగట్టుమీనకుండా పాలెంలోకి రాటం గొడ్డసాయిడి గోడెక్కి ఎప్పుడో సూశాడు సూరాయి. ఇం కూసేపటికి నాంచారి ముటా బాపనయ్య బబాన్లోకొచ్చి వొత్తావుంటే ఎనికెత్తే కొండాయ్, కోటాయ్, కాంతాయ్, రంగాయ్, రత్తాయ్లో బాటు జడగెక్కుంటా సీతాయి రావటం సూసిన సూరాయి సాయిడిసూరుకు అటనే కరుసుకు బొమ్మలాడు.

నాంచారి ముటా పాలెంలోకి జేన్నట్టు తెలిసి మోత లెగిసి పోతావుంటే, యీడ గొడ్డ సాయిట్లో సందేలదాకా నెవరేత్తా కూకుండ సూరాయి ఎంకటసుబ్బయ్యగోరు అట్టెల్లి సందు తిరగనే తిరిగేతలికి కూతకూసి ఎలకాడకొచ్చిపడ్డట్టు సత్రంకాడి కొచ్చిపడ్డాడు.

అయితే ఏం-పందిరి అప్పుడే లెగిసి కూకుండది. తన సెయి తగలందే ఆ పందిరి లెగిసి కూకుండది ! మందనించి దారి దప్పిన దూడకిమల్లే పందిరి సుట్టూతా సూత్తుండ సూరాయికి పందిరికి కాత్తె పెడగా కోపుగాసిన పోలీసులకిమల్లే కొండాయ్,

కోటాయ్, కాంతాయ్, రంగాయ్, రత్తాయిలు సోల్పున నిలబడుంటం పయినంగా అగుపించింది. ఒక్కపాలి యీపుమీన బురదమట్ట పాకినట్టయింది సూరాయికి.

అయ్య తనని ఎంకటసుబ్బయ్యగోరి గొడ్డసాయిట్టో కట్టెయ్యకనేబోతే తనకన్న ముంగలగా కొండాయి ముటా ఆవజాన ఆడ నిలబడుండేదేనా?

“ఆర్నీ సూరాయ్!” అని అరిశాడు కొండాయి.

“ఆర్నీ సూరాయ్!” అనరిశారు కోటాయి, కాంతాయ్, రంగాయ్, రత్తాయిలు.

“ఆళ్ళదే యీడ పెత్తనం. తనని పదామడ ఎనిక్కి నెట్టారాళ్ళు” అనుకుండాడు సూరాయి.

“ఓరి రాత్రార సూరాయోవ్!” అనరిశారు కొండాయి ముటా.

“ఆళ్ళయ్యోళ్ళు ఆళ్ళని యాడికిబోతానంటే ఆడకి పోనిత్తారు. ఆళ్ళయ్యోళ్ళు మంచోళ్ళు” అనుకుండాడు సూరాయి.

“ఇంటి కెల్లి యిప్పుడే వొత్తాలేరా!” అంటా సూరాయి అట్ట ముంగలికి ఒక్క అడుగు వశాడో లేదో లంబాడి కొట్టుపక్కనించి కడ్డికిమల్లే వొత్తుండ ఎంకటసుబ్బయ్య గోరు అట్ట అగుపించేతలికి, యిగ అట్టనే ఎనిక్కితిరిగి లగెత్తిన లగెత్తడంర త్తమ్మసందుమలుపుకాడికొచ్చిపడ్డాడు సూరాయ్.

“ఒరేయ్?” అంది మలుపు మొత్తనుండ ఆ యిగ్రహం.

“అమ్మ సత్తినో రయ్యో”- అంటా అటనే ఆ యిగ్రహం
మ్మినకు వొరిగాడు సూరాయ్ సీకట్లో ఏది ఏదయిందీ తెలవక.

“అమ్మ సంపావురా సూరాయో” అం దా యిగ్రహం
సూరాయని గెట్టిగా వాటేసుకుంటూ.

“ఎవరూ?” అన్నాడు సూరాయ యిగ్రహం జడ సేతికి
తగి లేతలికి కాత్తె తెప్పరిల్లుకుంటా.

“సీతాయినా నేనూ, సంపితివిగదంట్రా సూరాయ్.”

“సీతాయ్? నువ్వేనంటే?”

“నేనేరా సూరాయ్.”

“ఆసి నువ్వేనంటే నిజంగా? అడలుకు సత్తినిగదంటే
దెయ్యం పీకనేపీకిందనీ-”

“ఛీ సచ్చినోడా అరవమాక.”

“అవరన్లేయే సీతాయ్, ఇదిగో, ఏందే నువ్వీడ సేతుం
డదీ?”

“నువు అట్నంచీ లగెత్తుకురాటం సూసి యీడ యిట్టి
నిలబడ్డానూ, ఆమైన నువొచ్చి మాట యినిపిచ్చుకోకుండానే
మీదబడ్డివి!”

“సంపావుగదంటే!”

“సాన్లే వూర్కో-ఇంకా మీనబడి, సూడయ్య పాపం!”

“తెలవలేదులేయే సీతాం - దెబ్బతగిలిందంటే! పానీలే,
మరి యెందుకే మూలనుంచుండావూ?”

“సీకోసమే రా”

“నా కోసమంటే?”

“అవునా”

“ఎందుకే నా కోసం?”

“ఒరే సూరాయోవ్, నే బొమ్మలాట కెత్తుండాగా?”
అంది సీతాయ్.

“యేండ్?” అన్నాడు సూరాయ్.

“నే నాంచారయ్య బొమ్మలాట కెత్తుండాగా! మా జేజీ
నన్ను తీసికెత్తానంది?” అంది సీతాయ్.

“నిజంగానంటే?”

“నిజంగానేరా, కావాలంటే మా జేజీ నెల్లొడుగు.
తెచ్చుద్ది.”

“మీ అయ్య ఎల్లమన్నాడంటే?”

“అయ్యా, మా అమ్మా అంతా ఎల్లమన్నాడు నన్ను.”

“పానీలేవే సీతాం, నీకేం, నువు ఎట్టనన్నా ఎల్తావు.”

“అదేందిరా సూరాయ్? మరి నువ్వుగూడా రాటం
లేదంట్రా?”

“మా అయ్య నన్ను పోనీయడు.”

“ఎందుకని పోనియ్యడా మీ అయ్య నిన్నా?”

“ఎంకట సుబ్బయ్యగోరి గొడ్డసాయిడి యిడిసి రావద్దం
టాడు.”

“అదేందిరా? బొమ్మలాటన్నా సూడనీయడంట్రా మీ
అయ్య?”

“నీకు తెలవదు లేయే మా అయ్యసంగతీ.”

“మొనులు నీ వడిగావంట్రా మీ అయ్యనూ?”

“నే నడక్కేం! ఎందుకనమ్మా, నాలుగు తన్నించు
కోనా?”

“వుత్తినే తంతాడంట్రా మీ అయ్యా?”

“వుత్తినే ఏం తంతాడో తెలువదుగాని - ఎట్టానబ్బ?”

“ఎట్టనేందిరా ఎల్లి అడక్కా, మొమలు అడక్కండానే ఎట్టానంటాడేం? ఒరేయ్ అంతమంది బొమ్మలాట సూత్తాకు, నువు సూత్తే మీ అయ్య తప్ప-టాడంట్రా?”

“అనడనుకో, మరి యీ ఎంకటసబ్బయ్యగోరి గొడ్డ సాయిడి సంగతేమంటా?”

“ఆళ్ళుమటుకు రారంట్రా బొమ్మలాటసూడనూ?”

“ఎందుకు రారూ! ఆళ్లొచ్చే నన్ను గొడ్డసాయిట్టో పండుకోమంటారు.”

“ఏదిరా అనేనీ, ఆరి గొడ్డసంగతి ఆరికన్న నీ కెక్కు వెట్టా?”

“బలేదానివే యింకా నయం! అయితే నాకు డబ్బిచ్చి జీతానికి పెట్టుకుండది పని ఎస్టామనెట్టా?”

“ఎవు రన్నారూ, రేత్తిరి గొడ్డ నిదరబోతుంటే నువ్వాడ దేనికంటారుగానీ? ఒరేయ్ బొమ్మలాటన్నా సూడక బోతే యింగ ను పేం మప్పివిరా?”

“అదే సూత్తు డా. పేనీ వొత్తే ఎట్ట నబ్బ-?”

“ఎహ ఏం పేనీ రాదులే. ఒక్కపూట - అందొట్టో యిట్టాటి సమయంలో-ఎల్లి అడగరా మీ అయ్యనీ! మీ అయ్య మంచోళ్ళేరా నాకు తెల్సా.”

“ఏం మంచో నాకు తెలవటంలా-”

“సక్కగా మాజేజి వొళ్లొపొండుకుని, తెల్లగా బొమ్మలాట సూత్తా” అంటున్నది సీతాయి.

“ఆఁ, సూశావులే” అన్నాడు సూరాయి.

“రావణాయుద్ధం సెబతాడంట నాంచారయ్య! అబ్బ! నువ్వు లైగాల్సిందేనంట! నాంచారయ్య అల్లుడు కేతిగాణ్ణి పక్షే కడుపుబ్బిపోవాల్సిందేనంట! నాంచారయ్య పెల్లాం బంగారక్క పాటలు బహు యిసురుగా పాడుద్దంట! సెన్నా పట్టందాకా మోత బుట్టిందంట నాంచారయ్య బొమ్మలాటంటే-” అనుకుంటున్నది సీతాయ్.

“ఇదిగో సీతాయోవ్-” అన్నాడు సూరాయ్ కాకబుట్టి. “ఓరి పోరా; నీకన్న ఆకొండా యోళ్ళే నయం” అంది సీతాయి.

“యిదిగో! ఇయాల అరఅర బెమ్మదేవులు అడ్డాం ఒచ్చి నిలబడ్డాచ రే, యీ నక్క సూరాయి బలాని సత్రం కాడ, రావిసెట్టు ఇవకాడ, ఏపసెట్టు వాలుకొమ్మమీన కూకుని, నాంచారయ్య బొమ్మలాటగనక సూడకనేబోతే - హా రాధణా! - ” అంటా గిరుక్కున సెక్రం దిరిగినట్టు తిరిగి బయ్మంటా యింటేపు లగెత్తుకెల్లాడు సూరాయి; సీతాయి అటనే నోరు దెరుసుకు సూత్తుంటే.

ఆమయిన యియాల బొమ్మలాట యవారం ఏసాపైసా తేలవాల్సిందేననుకుంటా వుసిమీన ఇంటికాడిదాకా వచ్చిన సూరాయి యింటిముంగల అరుక్కాడ అటనే జారిపోయాడు, అంతరిచ్చిన దారంతెగిన గాలిపటానికిమల్లే.

ఇంటో అయ్య వుండాడు. అమ్మా, అయ్యా ఏందో జోరుమీన మాట్లాడుందారు. ఇగ అటనే అరుగుమొత్తకాడ నీకట్టో నక్కాడు సూరాయి.

“ఏందయ్యోన్ పెట్టిలోంచి ఎర్రకండవా తీర్తుండావ్ ?”

అంటుండది అమ్మ.

“తీత్తే తీశాగ్లేం నువాడ కూకో. పెళిదీ నీకు కావా ల్సిందే నెట్టా?” అంటుండడయ్య.

“పెళిదీ ఎవరిగ్గావాలా? రేత్తిరిపూట పెట్టిలోవుండ ఎర్రకండవాతో ఏం పనొచ్చిందా అ నడిగా, తప్పెట్టా?” అంది అమ్మ.

“ఎవు డన్నాడు తప్పనీ. దురగమ్మకుమల్లే ఆ డేదో మూల కూకుండా వనుకుంటే అప్పుడే తగుల్కొంటివి. పూరకనే పెట్టిలో వుంటే ఏసుకుంటుండా. కొనుక్క తెచ్చుకుండది ఏసు కుంటానికి కాదెట్టా?” అన్నాడు అయ్య.

“ఏసుకుంటే ఎవరి కేం బట్టిందీ. ఇన్నాలనించి పెట్టిలో పూరకనే వుండదిగా. ఈ రేత్తి రేం పనొచ్చిందీ?” అంది అమ్మ.

“బువ దిన్నాక ఎంకయ్య ఓపాలి రామంటే ఎల్తుండాలే- సానా పనుండది - నువ్వురికే బురదమట్ట ఎగిరిన ట్టెగరమాక” అన్నాడు అయ్య.

“బురదమట్ట గిరదమట్ట అనమాక. అయితే ఎంకయ్య ఎర్రకండవా ఏసుకునిగాని రావద్దన్నా డెట్టా?” అంది అమ్మ.

“ఎహె రమ్మనేదులే, రేక్కంప తగుల్కుండట్టు తగు ల్కుండా పూ. పెట్టిలో సెదపురు గేమన్నా సేరిందేమోనని నూసి, పానీగందా అని పూరకనే కండవా ఏసుకుంటే రాగం మొదులు బెట్టావే యిడవకుండా?” అన్నాడు అయ్య.

“ఆహా, అట్టనా! అయితే కూసేపుండు. నా ఆకుపచ్చ కోకగూడ సెదలేమన్నా పట్టినయ్యేమో నూడనీ-”

“సెదలేం పట్టలేదుగానీ ఇప్పుడు నీకోకలు గీకలేం తియ్య మాక-అహ-అదేందీ పచ్చకోక కట్టుకుంటుండవ్?” అంటు న్నాడు అయ్య.

“పూరకనే కట్టుకుంటుండాలే. కోకలు కొనుక్కుండది కట్టుకుంటానిక్కా-దెట్టా? వుండట్టా-” అంటున్నది అమ్మ.

“ఇదిగో - అదేందీ తలగూడ దువ్వుద్దే - ఇదిగో ఏందమ్మాన్ నీయవారం!” అంటున్నాడు అయ్య.

“యవారమా? సెబతాలే పద-”

“ఇదేంది-యాడకి అటుబోతావు తలుపుకాడికే?” అంటుండాడు అయ్య.

“ఎంకయ్యకాడ నాకూ పనుంది. ఎల్లాంపదా” అంది అమ్మ.

“ఎంకయ్యా! ఎంకయ్య ఎవరూ? అయితే ఎంకయ్యని అట్టుంచు. ఇదిగో సమ్మాన్ నువు బొమ్మలాట గిమ్మలాటకని పచ్చకోకగట్టి బయలెల్తుండావుగావాల మరదేందో-” అన్నాడు అయ్య.

“ఎంకయ్య ఎవు రంటంకాడికొచ్చిందీ? అయితే ఎర్ర కండవా ఏసింది బొమ్మలాటకాడికా అయ్యా? హూ అంత దొంగసాబుగా ఎల్లాల్సొచ్చిందా అయ్యా! నాకు తెలవదను కుండా నీ ఏసిగాలూ-వుండు తెల్లారెగుస్తే మావూరు మాఅమ్మ అయ్యకాడి కెల్లకబోతే సూడు. ఎల్లకబోతే నాపేరు దురగమ్మ కాదనాల్సిందే. ఎంతన్నాచుం! ఎంతమాయా! అన్నీ దొంగ మాటలే, అంతా బూటకమే! మామ్మా, మా అయ్యేగనక వుంటే ఈ మడిసి ఇట్టా జేత్తాడూ - హూహూ - అమ్మా!”

“దురగమ్మ తల్లీ యాడవమాకే నీకు దణ్ణంపెడతా, బుద్ది గెడ్డితిందిలేవే -”

“వుండూ - నన్నంటుకోమాకా - అమ్మా - ”

“పెద్దగా అరవమాకే తల్లా - యీ సూరాయన్నా వొత్తే బాగుండు. యదవ రాడేం ఏ యాలకూ - బొమ్మలాట కెల్లాం యిగనూకుకోవే -”

“ఏం అక్కర్లా. నువే ఎల్లు ఎర్రకండవాతో, సూరాయి, నేనూ ఎటుబోతే నీకేం.”

“అహ, అదుగందుకే - ఎదవ పనేజేశా - యాతో గెజ్జల సప్పు డవుతుందే - యీ సూరాయివొత్తే బాగుండు. దబ్బున బొమ్మలాట కెల్లాంచ్చు - పాటలు యినొస్తుండయి మొదలుబెట్టలేదుగంచా - ఎపురాడా - సూరాయ్ ? ఏందిరా తలకాయి లోనికిబెట్టి అట్ట సూత్తుండావూ - చా యదవా - దబ్బున రామంటుంటే - ఎంకట్టుబ్బయ్యగోరితో సెప్పొచ్చా వంట్రా ?”

“మరే - ఆరు అటెత్తేనీ -” అన్నాడు సూరాయి లోన కొచ్చి అటనే గోడకానుకుని యీపు రుద్దుకుంటా.

“చా యదవా -” అంటున్నాడు అయ్య.

“ఆడిమీదికి లెగవమాక వుత్తపున్నానికి - యా డుండదిరా నీ గళ్ళసొక్కాయా - ఎల్లి ఏసుకోవేందిరా?” అంది అమ్మ కళ్ళు ఆడిస్తా.

“ఆ పెట్టిలోవుంది ఏసుకోవేరా దొబ్బునా?” అన్నాడు అయ్య.

ఆమయిన బయద్దేర్దంబయద్దేర్దం దాన్లో అమ్మా
అయ్యల్ని సందుసూసుకుని సల్లగాదా పేసి, బొమ్మలాట పందిరికి
అసంట ఆల్ల జేసికాడ కూకుని అటిటు నిక్కినిక్కి జూత్తుండ
నీతాయి జడతోక ఎనకామాలే ఎల్లి గబిక్కిన ఓగుంజుగుంజి,
సెక్కలు, చీనా రేకుడబ్బాలు దద్దనామంటా కేలిగాడు, బంగా
రక్క తెరమీనకు వొచ్చేయాలకి; యాపసెట్టుమీన కూకుండ
కొండాయి ముటాను ఎడాపెడా తోసుకుంటూ ఎల్లి సెట్టు
మయాన వాలుకొమ్మమీన కూకుండాడు సూరాయి.

తా సు పా ము

ఈగులపాడు వూ రెలుపల గెడకర్రలకిముల్లే కిక్కిరిసి

నిలబడుండ తాడిశోపుమయాన నాగుమల్లె సువ్వకిముల్లే
పాంపుట్టలకాడ పాగుతుండ బసవాయిని గొడ్డమందకాడ పేడ
కొచ్చిన ఎంకాయి దూరాన్నుంచి సూసుద్ది.

ఆ బసవాయి గిరజాలు అప్పుడే తెలుస్తాయి. ఆడి
మెళ్ళో ఎండికంటె పదామడ దూరాన్నుండా తెలుస్తానే
వుంటది. గెట్టిగా పంచబిగ్గట్టి నడుంకు ఆవశాన కట్టు బిగించేది
వాడే వాడి మొల్తాడుకు అయిదుగెజ్జలు, రెండునల్లకుచ్చులు
వళ్ళాడేదికూడా ఎంకాయికి బాగాతెచ్చు.

అయితే యీడకూకుండ ఎంకాయికి ఆడ పాంపుట్టల
కాడ తచ్చాడుండ బసవాయి అస లేం చేత్తుండదీ తెలవటం
బహుకష్టం. అయినా ఎప్పుడు సూసినా ఏ ఎండకాయ
బొక్కలకావో గెడ్డలుతీసుకుని నిలబడ్డావుండేనోడు,
యియ్యాల వుండట్టుండి సాటుసాట్న ఆ పాంపుట్టలకాడ
తిరగాల్సొచ్చిన పనేంది? ఆడ జనం ఎవరూ లేకుగందా?
ఎంకాయి మదన్నోపడ్డది.

గొడ్డమంద గెనువులెంట, నీలగుంటలకాడ ఆటిదార్ని
అవి తలలొంచుకుని తిరుగాడ్తుంటే మంద పిల్ల కాయలు బిల్లం
గోడు ఆడుకుంటావుండాగు. అటిటు సూసి తోపులోకి నల్లంగా
జొరబడ్డది పేడపల్లికతో ఎంకాయి.

అంత పట్టపగలయినా తాడితోపులోకి ఎత్తేతలికి గలగల మంటా దెగ్గిరదెగ్గిరగా వాటేసుకుండ ఆ తాడిసెట్ల సీడలు బూమ్మినపడి కరవొచ్చే జడల దెయ్యాలకిమల్లె వుంటం అటుంచి ఏ బొక్కల్లోంచి ఎసువంటి జీవాలు తొంగిసూత్రా వుంటయ్యో ఎసువంటి మడిసికయినా తెలవటం బహుకష్టం.

అడుగులు జారకుండా, చుట్టుపక్కల భద్రంగా సూసు కుంటావొచ్చి బసవాయికి కాత్త వెనకన నిలబడ్డది ఎంకాయి. ఆడ బసవాయి వాలకం, అసలు ఆడంచేత్తుండదీ ముంగలయితే ఎంకాయికి అంతుబట్టలా. ఓ సేతిలో చెంచోళ్ళ పాంక్ర్రా, రెండోసేతిలో గొబ్బిరిసిప్పా పట్టుకుని కోటయకొండపెబకు మల్లేవుండ ఆ పుట్టపక్కన మోకాళ్ళమీస వొంగి నిక్కి- సూత్తుండ బసవాయిని చూసి కూసేపు అటనే నోరుదెరిసింది ఎంకాయి.

మొదలు ఎవురన్నా మాటలమయాన పాము లంటుం తేనే వొళ్ళుగరిపొడుసుద్ది! అసువంటిది అసలవి నిజంగానే పొండుకునే అంతలావు పుట్టా, అన్ని బొక్కలకాడ - ఎచ్చగా లోనుంచి ఆవిరికొ డ్దుంటే - ఏ మడిసయినా ఆవజాన ఆడ వొంగి తొంగి సూత్తుంటం ఏ ఆడగూతురుకయినా ఎట్టుంటదీ?

“ఓరేయ్!-” అని గుటకమింగింది ఎంకాయి.

నిశిరేణి, నిదర్లో ఎవురయినా ఏడు సముండ్రాలు దాటి, మూడడవుల్ని ఏటుకునరికి, కుప్పేసి, నాలుగోఅడివి మయా నుండ మర్రిసెట్టు తొర్రకాడ నిలబడి అరవకుండా తొంగి సూత్తుండే యవదానంలో - గబిక్కిన యీపుమీస పెటీమని సరిచి ఓటారుగా కూకోబెట్టి నిదల్లేపుతే ఎట్టుంటదో అట్టయి

పోయి - గబిక్కి-న ఎసిక్కి ఒక్క గెంతేసి నిలబడి ఎంకాయని సూశాడు బసవాయి.

“ఆయ్-?” అన్నాడు బసవాయి నోరుదెరిసి.

పళ్ళిక నెత్తినబెట్టుకుని, కోక పైకెగ్గట్టి, ఆవజాన నోరు దెరుసుకు సూత్తుండ ఆమడిసి గంగానమ్మతల్లనుకుండ బస వాయికి యింకూస్సేపటికిగాని ఎంకాయి ఎంకాయికిమల్లే అగుపించలా.

మొన్నీమద్దె బెచ్చాలాట్లో తేలుకొండ జడతో ఎగ్గి ఎంకాయి, వుండట్టుండి కోకెగ్గట్టి ఆవజాన ఆడ నిలబడేతలికి శాసబిగిసి గుటకమింగాడు బసవాయి.

“ఒరేయ్?” మళ్ళీ అంది ఎంకాయి.

“ఆ?” అన్నాడు మైకంతిరగని బసవాయి.

“ఏందిరా నువుసేస్తుండదీ?” అడిగింది ఎంకాయి.

“ఎవురూ - నేనా? - అయితే ఏంటే - ” అంటున్నాడు బసవాయి.

“అయితే ఏంటే అ.టాడే! - ” అంది ఎంకాయి.

“కాత్తె పనిమీనుండాలే - ” అన్నాడు బసవాయి.

“అబ్బో కాత్తె సెప్పగూడెట్టా ఆ పనేందో?” అంది ఎంకాయి.

“ఆ, అదే అనుకుంటుండా - ” అన్నాడు బసవాయి.

“అబ్బో మాటలు నేర్చావే నాయనా! యాడకి పోయినాయ్యా యిన్నాలమించీ?” అంది ఎంకాయి.

“ఎటో పోయినాలే - ”

“చరే, యిగనేం-” పళ్ళికకిందపడేసి కూకుండదిఎంకాయి.

“నీకో నా కెందుకొచ్చింది, యివకాడ సానాపనం డది నాకు,” అన్నాడు బసవాయి, ఏం పట్టించుకోనట్టు పుట్ట కాడ తిరుగుతూ.

“ఎవరొద్దన్నారూ, పూటే చేసుకోరాదూ?” అంది ఎంకాయి.

“అసలు నువు యిటు ఏం పనిమీద వచ్చినట్టూ?” అన్నాడు బసవాయి పొంబొక్కలోకి తొంగిసూత్తూ.

“ఒరేయ్, ఒరేయ్ ఏందిరా నువ్వాడ తొంగిసూసేదీ,” అంది ఎంకాయి వుండబట్టలేక.

“పాముల్లే—” అన్నాడు బసవాయి అటనే తొంగిసూత్తూ.

“పామునీ! ఎందుకురా పామును తొంగిసూట్టం? అవి మంచివి కాదంటరా!” అంది ఎంకాయి.

“పనివుందిలే,” అన్నాడు బసవాయి.

“ఏం పనిరా, కాత్తెసెప్పవంట్రా!” అంది ఎంకాయి.

“పామును పట్టుకుంటున్నారే” అన్నాడు బసవాయి.

“ఆ, నిజంగానట్రా! పోరా నీ బడాయిలు నాకా డంట్రా! నీలాంటోళ్లు యింగా పదిజనమలెత్తాల పామును పట్టుకుంటానికి” అంది ఎంకాయి.

“బడాయిలా! చూస్తావా, మరీ పడ్డానో లేదో? హూ! యీ బసవాయంటే అంతే ననుకుండావుగావాల్ను.”

“యిగ చాల్లే యివకాడికి రారా, పెద్ద పామును బట్టే మొగోడివి నేటిగ్గాంగాబయల్దేరావుగ నీ. సానాసూశాం యిట్టా టోళ్ళని. ఒరేయ్ ఎండ్రకాయలు పట్టుకోక ఎందుకొచ్చిందిరా నీ కాపనీ?” అంది ఎంకాయి.

“నువు సూశావా నే నెండ్రకాయలు పట్టటం ?”

“సూశానా యింగా సూశానా ? హుఁ ! నాకు తెల
వకపోద్దగా నీ సంగతీ ?” అంది ఎంకాయి.

“ఏందమ్మా నీకుదెల్పిందీ ? శాపలుగదూ నేను పట్టు
కునేదీ ? కావాలంటే ఎల్లి అడుగు ఎవుర్నయినా.”

“ఒరేయ్, సిన్నప్పడు నువు ఎండ్రకాయల్ని పద్దాకా
గెడ్డలుదీసుకుని కొట్టేవోడివిగావంట్రా ?” అంది ఎంకాయి.

“సిన్నప్పడు నీకు తేలుకొండెకిమల్లే జడ వుండేనంటనే
యిప్పడది యాడకి పోయిందమ్మా ?”

“ఓ బసవాయోవ్, నా చంగతెరగవు తెల్పిందా ?”

“మరి యింకేం! అసినే అనుకోరాదూ నేనుకూడా.
హుఁ! అంతలావు ఎగతాళిగా వుడదిగా!”

“అబ్బో మాటలు సానా నేర్చావే!”

“హుఁ! ఆడ నీకే మాటలొచ్చింది. నీ కన్న యీడ
ఎవురేం తక్కువతిన్నా— నాతో నీ కె దుకొచ్చిందిగానీ యివ
కాడ సానాపనుండది నన్ను పలకరిచ్చమాక” అని మళ్ళీ పాం
బొక్కలోకి తొంగిసూత్తుండాడు బసవాయి.

“ఒరేయ్, ఒరేయ్ బసవాయ్?”

“ఏం?”

“ఎందుకురా నీకు పాములజోలీ? అవి ఎసువంటివో
నీకు తెల్సా?” అంది ఎంకాయి.

“హుఁ! యీ బసవాయికి అన్నీ తెల్సు, యియ్యాల
వైదికంలోకి గరగళం తెచ్చితే బద్దరూపాయి డబ్బులిత్తా
నన్నాడు రాంబెమ్మయ్య” అన్నాడు బసవాయి.

“గరగళం! గరగళం ఏందిరా?”

“తాచుపాం గరగళం” అన్నాడు బసవాయి.

“తాసుపాం యిసమంట్రా! ఓమ్మో, అందుకంట్రా యీడ నువు తిరుగుతుండదీ?”

“ఒలేతాసుపాములుడయిలే ఈడ!” అన్నాడు బసవాయి.

“గెట్టిగా అరవమాకరా! నీకు నిజంగా శాతపునంట్రా ఆట్టి పట్టటం?”

“హూ! అదొక లెక్కాజమా! మా అయ్యోళ్ళు ఆట్టి మిడతల్ని పట్టుకున్నట్టు పట్టుకుని, నడిబజార్లో ఆట్టి మొల్తాళ్ళు కట్టుకుని తిరిగేవాళ్ళు!” అన్నాడు బసవాయి.

“ఆళ్ళు పెద్దోళ్ళురా! ఆళ్ళు ఏం చేసినా చెల్లుది! ఆళ్ళ కాడ మంత్రకల్లుండేవంట!”

“అంతావుత్తది. వుత్తదెర్నంమీద పట్టాల్సిందే ఎవును పట్టినా” అన్నాడు బసవాయి.

“నీకు దెర్నం వుండదంట్రా?”

“ఎవరికి—నాకా? వుందో లేదో యిప్పుడు తెలుసుద్దిగా” అన్నాడు బసవాయి.

“అద్దరూపాయి డబ్బులంట్రా రాంబెమ్మయ్య యిచ్చేదీ?” అంది ఎంకాయి.

“ఆడు అంతకన్నా యిచ్చిసావడు. సచ్చినోడి పెళ్ళికి వొచ్చిందేసాలు.”

“పానంకన్నా తీపంట్రా అద్దరూపాయీ! అసలు తాసు పాం ఎంత సెండాలపుదో నీకు తెల్పా? రాంబెమ్మయ్య నిన్ను మాయ సేతుండ్రాడ” అంది ఎంకాయి.

“ఇదిగో ఎంకాయోవ్, అద్దరూపాయిలో నీకుపావలా బిల్లియితా” అన్నాడు బసవాయి.

“నీ పాదూ - నాకేం అక్కర్లే ఎదవ డబ్బు-”

“నువు సిన్నప్పడు ఓనాడు మనం కోతికోజ్జల్లాట ఆడు కుని యింటికి తిరిగి తావుంటే సింతలకోపుకాడ నన్ను పాలుగా పిలిసి ఓ పావలాబిల్లి సంపాదించుకురామంటివే?” అన్నాడు బసవాయి.

“అప్పుడంట్రా! పోరా నీ దంతా! అపుడు సెంచయ్య కొట్టోకి సబ్బిల్లలొత్తేనీ - ఆశపుట్టిందిరా - నీ పాదూ! అదే ప్పవో సిన్నప్పలేరా. ఇప్పుడు సబ్బిల్లు మద్దుకుంటే మాజేజి సంపుద్ది” అంది ఎంకాయి.

“అప్పున్నంచీ ఎప్పుడిద్దామనుకుండా ఓపావలా బిల్లిన్నా సిక్కకుండావుండే ఎంకాయ్” అన్నాడు బస వాయి.

“పోనీలేరా ఎదవ పావలాబిల్లా-”

“ఆ, అంతేనా! డబ్బుంటే అంతసులకనగా తోసెయ్య మాకేవ్. యియ్యాల. బెమ్మదేవుడు దిగొచ్చినాచరే ఆ రాంబెమ్మయ్య దెగ్గిన్నుంచి అద్దరూపాయిబిల్లి రావాల్సిందే, నువు మాట్టాడమాక-అ. టా పాంకర్రా, కొబ్బరిసిప్ప గెట్టిగా పట్టుకుని పాంపుట్టకాడ కూకుండాడు బసవాయి.

“బసవాయ్!” పిలిసింది ఎంకాయి.

పాంకర్ర వూత్తా నాగస్వరంపాట మైకంబోపడ్డాడు బసవాయి.

యాడా సలీ సప్పుకు లేదు. దూరాన గొడ్డపిల్ల

కాయలు బిల్లుంగోడు కొట్టుకుంటూనే వుండారు. నాగస్వరానికి నిలబడి ఆస్తుండ తానుపాములకిమల్లే నిటారుగా నిలబడుండ తాడిసెట్లు గాలికిసల్లుగా అటెటు కదులాస్తుండయి.

బసవాయి మాట యినిపించుకున్నట్టులేదు. యీడికి యిమ్మాల యిట్టా బుట్టిందే? యీడు సిన్నప్పుడే నయం. కోతి కోజ్జిట్లాట బలే ఆడేవోడు. ఎదవసచ్చినోడు ఒక్కపాలన్నా నన్నుదొంగను సేసేవోడుకాదు. మాలావు నాకేనెట్టా ఆ మాత్రం ఆట శాతకాందీ? ఆ పిచ్చాయోళ్లు బసవాయి నన్ను దొంగని సెయమని ఒకటేమయిన ఏడ్చేవోళ్లు! నీ పాడూ! ఆళ్ల దెప్పుమా యెదవ బుద్దేగందా! యిగ యిప్పుడేం వుండదీ? బసవాయి ఆట్లూ కలవటమే మానేశాడు. ఎప్పుడు సూసినా ఏ దొంగ మలుపుల్లోనో తిరుగుతావుంటాడు. యీ మద్దె యీడికి మడుసులంటేనే పట్టంలా. మడుసు లేం కరు త్తారా దెగ్గిరకొత్తే? పావలాబిల్లు యింకా గాపకం పెట్టు కుండాడే! ఎవరికేం అక్కర్లా - ఆ డిత్తానన్నా అక్కర్లా. నీ - డబ్బు లడగడమేంది పాడూ! అప్పుడెప్పుడో అడుగుతే యింకా గాపకంపెట్టుకుండాడే! నామీద ఆడికి నిజంగా గురి వుండదా? ఏంపాడో...యీడికేవన్నా గాలి పట్టలేదుగందా? రాంబెమ్మయ్య అద్దరూపాయి డబ్బులకి తానుపాని పట్టుకుని యిసం పిండుతాడంట! యీడి అయ్యోళ్ళుకూడా యింతే నంట. యింకేం యీడూ తయారయ్యాడూ! అద్దరూపాయ్! ఆడన్నట్టు అద్దరూపాయంటే మాటలా! ఆ అద్దరూపాయంటే ఏంకొన్నా కొనచ్చు - అయితేమ్మకూ! పాముల్నా పడ్తా నంటం? పెమాదంగాదూ? ఒక్కోపాలి- నీ అనగూడదుగానీ -

పానాలుగూడా పోతాయి... అసలవి మనుషులుండేసోటికి అంత సులబంగా రావంటనే? యీడెంత పాంకర్ర వూచుకున్నా అవి రాకుంటేసరి. అసలా పుట్టలో పాముండదో లేదో. ఉంటే యింతసేపు రాకుండా వుంటదా? ఒకవేళ అది బయటికివొస్తే యీడికి దాన్ని పట్టడం సరీగా శాతకాకపోతే? ఎంకా ఏమన్నా వుండదీ - “ఒరేయ్ బసవాయ్ యిక సాల్లే రారా?” అంది ఎంకాయి.

బసవాయి ఎప్పుడో నాగలోకానికిపోయాడు. ఎంకాయి యీడ కూకుండదని ఆడికి అసలు తెలవదు. పాంకర్ర వూత్తా అటనే వూగుతుంటాడు బసవాయి.

ఎంకాయి కళ్ళు మెరిసినై - ఒక్కపాలి ఎనిక్కి యిరు సుకపడ్డది ఎంకాయి. పుట్టలోంచి తలతలతల మెరుస్తూ జలజల జారి దోసెమ పడగిప్పుకుని బసవాయిముంగల తోకమీన నిలబడి వూగుతూ ఆత్తుండదా తాసుపాం! అటనే నేలకు నీలుక్కపోయింది ఎంకాయి.

నిశీరేత్రి మెరుమ్మెరిసి డామ్మని పిడుగుపడ్డట్టు - తాసుపాం తనముంగల నిలబట్టం సూశాడు బసవాయి. పాంకర్రవూత్తానే - ఒక్కపాలి కిళ్ళు మూసుకుండాడు బసవాయి. బసవాయి గుడ్డల్లో ముళ్ళు పొడిసినట్టు సూసింది తాసుపాం. ఒల్లు తడిసింది బసవాయికి. మెడతిప్పి ఎనిక్కితిరిగి సూశాడు - యిగ్ర హానికిమల్లే నీలుక్కబోయి గుడ్డిప్పుకుని సూత్తుండది ఎంకాయి. మెడ బిగిసింది బసవాయికి.

సల్లగా సెయి బనుకుతా - పాంకర్ర తాసుపాం పడిగ మీనకి బోనిత్తుండ బసవాయికి మద్దెలో నరాలు పటపట

బిగలాగటాన పట్టుదప్పి ఎనిక్కి తూలిన తూట్టం ఎగ్గిరెగిసి
గెంతేసి వుసిమీన ఎల్లి ఎంకాయి సెయి పట్టుకుని తాడితోపు
లోంచి బెయిటికి అదేమయిన లగెత్తాడు.

“యదవ సచ్చిసోడా - పానం తీశావుగదంట్లా -
యిడూ సెయి-” అంది ఎంకాయి రొప్పుతూ.

“అరవమాకే-” అన్నాడు బసవాయి తాడితోపు కల్లి
బిత్తరి సూపులు సూత్తా.

“సెపితే యిన్నావంట్లా. ఒరేయ్ ఎండకాయలు పట్టు
కోక ఎందుకొచ్చిందిరా నీ కీపనీ -” అంది ఎంకాయి టపీమని
కళాపి గొట్టిపట్టు.

*

*

*

ఆయాల్టినుంచి బసవాయి ఎంటపడింది తాచుపాం.
పులిస్తరాకు లెగుస్తే తాసుపాం లెగుస్తున్నట్టుంటున్నది బస
వాయికి. ఎవురన్నా గబగబ మాట్లాడుకుంటుంటే బసవాయి
ఎంటికలు నిక్కబొడుసుకుంటుండై. సూర్లో తాడు, రోడ్డు
మయాన, రోడ్డుపక్క తాళ్ళనుసూసి : ఎనిక్కి ఎగ్గిరి గెంతేసి
యీపు సరుసుకుంటుండాడు బసవాయి. కలలుకన్నాడు బస
వాయి. గోడ మొత్తలకాడ, గుడిసె సూదుసందుల్లో,
శాంతాడుసుట్ట మయాన తననుసూసి తాసుపాం ‘బస్సు’
మంటా పడిగ ఎనక్కితీసుకోటం ఎన్నోసార్లు కల్లోసూశాడు
బసవాయి. తమాసా! ఓ నిశిరేత్రి ఎంకాయి తాసుపాముకు
మల్లే ‘బుస్సు’ మంటం సూశాడు బసవాయి.

కొన్నాలకి ఓనాడు సందేల గొడ్డమందతో యింటికి
తిరిగొత్తా తాడితోపుతో ఆ పుట్టకాడ గెడకర్రకిమల్లే తాడి

సెల్లలో కలిసిపోతా ఎవరో నిలబడుంటం మసగ్గా సూసింది ఎంకాయి. ఒక్కపాలిగా నిలిసిపోయింది ఎంకాయి. ముందుకుపోను ఎంకాయికి కాలాడలా. సల్లగా మందనించి ఎని క్కెనిక్కి తగ్గి తాడితోపుకాడి కొచ్చి సూసింది ఎంకాయి. నిజంగా ఆ పుట్టకాడ ఓ మడిసి నిలబడుండాడు. బసవాయి కాదు గందా! యిదేది యీడికేవన్నా గాలిబట్టిందా? యీ యాలప్పుడు ఒంటరిగా ఆడ నిలబట్టానికి ఎంతదైర్ఘ్యం ఉండాల?

మసగలో తడువుకుంటా పుట్టకాడికొచ్చి - ఒక్క పాలి కేక బెట్టి అటనే నోరుదెరిసి కొయ్యకిమల్లే నిలబడిపోయింది ఎంకాయి.

ఆ తానుపాం బసవాయి మెడ, సెయీ బిగదీస్తుంటే, దాని మెడకాడ పట్టుకుని గొబ్బరి సిప్పలోకి దాని యిసం పిండు తుండాడు బసవాయి !

దైర్ఘ్యంగల మొగోడు గుండెబిగువుమీన డెబ్బయి గెజాల ఎత్తయిన దొజ త్తంబుమీనకు ఒక్కక్కజరుగే జరుక్కుంటా ఎత్తుండే యవదానంలో ఒకాడగూతురు గుండెబెడిసి ఒక్క పాలికేక పెట్టేతలికి అంత దైర్ఘ్యంగల మొగోడిగుండె బిగువూ కుండ పగిల్చుట్టు పగిలి, నరాల పట్టుతప్పి సెవటలు గక్కుతా గిరగిర తిరుగుతా దెబ్బకు బూమ్మీన పడాల్సినదన్న మాట !

గబిక్కిన ఎనక్కితిరిగి సూశాడు బసవాయి వూపిరి బిగబట్టి.

“ఎళ్ళు - ” అన్నాడు బసవాయి దవడిలు కరుసుకుంటా.

“ఓమ్మో - ” మూగిలింది ఎంకాయి.

పోట్టలిచ్చిన పత్తికాయలకిమల్లే ఎంకాయకళ్ళు బస వాయి గుండెలమీన దిగినై.

“ఎల్లిపో - మళ్ళీ ఎందుకొచ్చా యీడకీ? నాసెయి జాత్తుండది - ఎల్లిపో అరవకుండా - ”

“అరవస్తేరా - ఒరేయ్ - ఒరేయ్ - నిన్ను సంపుద్దిరా - దాన్ని సంపరా - ” మూలిగింది ఎంకాయి.

తాసుపాంకల్లి సూశాడు బసవాయి. తాసుపాం రఖతం గక్కతా పటపట గొబ్బరిసిప్పను కొరుకుతా వానుకు తుండ సెయి సుట్టూ మెల్లిరుగుతుంటే - ఒక్కపాలి గెట్టిగా నరాలు బిగబట్టి, ఎంకాయకల్లి కొరకొరసూతూ సువ్వకిమల్లే మెల్లిరిగి వుసిమీన తాడిసెట్ల నీకట్టోకి గబగబా లగెత్తు కెల్లాడు బసవాయి.

మరుస నాట్నుంచి జరంబో మతుండక మంచంబో పడుండాడు బసవాయి. “వాడికేం రాయిలాంటి మనిషి.” బసవాయికేం ఫరవాలేదన్నాడు ఎంకాయతో వైద్దికుడు రాంబెమ్మయ్య.

కొన్నేళ్లు గడిసినాక ముగ్గురు బిడ్డలతో పుట్టింటికి తిరి గొచ్చిన ఎంకాయిని తాడితోపుసాయల్న “ఏం ఎంకాయ మోమ్మో?” అని బసవాయి పలకరించేదాకా బసవాయిని ఎంకాయి పోల్చుకో లేకపోతోంది.

“సంపావు గదంటయ్యా బసవయ్యా! పోల్చుకోనే లేక బోతినే నా తెలివి పాడుగానూ! బాగుండావంటయ్యా! బాత్తిగా గురుతు పట్టకపోతినే!” అంటూ బసవాయిని యిశారించింది ఎంకాయి.

“చరే, పెద్దోణ్ణయిపోటంలా! నీకు ముగ్గురు బిడ్డలంటగా, బాగుండారా?” అన్నాడు బసవాయి.

“ఆఁ, బాగుండారయ్యా బసవయ్యా. పెద్దోడిపేరు ఆళ్ల తాతపేరు పెట్టుకుందారూ, రెండోవాడిపేరు ఎంకటేశ్వర్లు, మూడోదానిపేరు చీతాం.” అంది ఎంకాయి.

“నువ్వు కాత్త పెద్దదానివయినా మషిసివి అంతగా మాన్లేదులే” అన్నాడు బసవాయి పక్కకి తిరిగి వుమ్మూస్తూ.

“ఏబ్బే, అదేందయ్యా యింగా పెద్దదాన్ని కాలేదంటావు ముగ్గురు బిడ్డలయితేని! యింగానయ! నువ్వు పెద్దోడి వయ్యావు. సానా సన్నబడ్డావు” అంది ఎంకాయి.

“కాత్త మద్దెమద్దె పొల్లు సెప్తావొచ్చిందిలే - సానా వీళ్లుకాలా మరీ - ” అన్నాడు బసవాయి.

“సానా ఏళ్లయింది” అంది ఎంకాయి.

“అంతా నిన్న మొన్న జరిగినట్టుది,” అన్నాడు బసవాయి.

దూరాన గొడ్డు ఆడీడ గెరువులెంట తిరుగుతుంటే గొడ్డపిల్ల కాయలు బిల్లింగోడు ఆడుకుంటుండారు.

“బలే బయంబుట్టింది” అంది ఎంకాయి.

“నువ్వు కోక పైకెగ్గట్టుకుని ఎనిగీడ్తేవొచ్చి ఆడ నిలబట్టం యింగా కల్లగో మెదుల్తుండది,” అన్నాడు బసవాయి.

“ఎట్టాపట్టుకుండా ఆ తాసుపామునీ - సివరకి ఏం జేశాదాన్నీ? నువామయిన లగెత్తుకు పొయినాక అడలుబుట్టి సచ్చా. యాడజూసినా అగుపించలానువ్వు.”

“ఆమూలకేపోయి, దాని యిసంపిండి తల నేలకేసి రుద్దిరుద్ది సంపేశా,” అన్నాడు బసవాయి.

“ఓమ్మో!” అనరిసింది ఎంకాయి.

“అదిగో - ఎంకాయోష్ -”

“బలేబయం పుట్టిందిరా బసవాయ్-”

“సంపేత్తివి గదంటే ఎంకాయ్-”

“అదేంది బసవయ్యా ఎనకటికిమల్లే ఒరే, ఒరే అంటుం డానూ - చీ, సచ్చిందాన్నీ - యిదేంమడిసిసీ - యిహి, యిహి -” అంటా ఎంకాయి నవ్వుతే బసవాయీ నవ్వాడు “అంటే అన్నావులే” అంటూ.

“సివరికీ రాంబెమ్మయ్య ఆల్చెం అయిపోయిందని గరగళానికి అద్దరూపాయి బిల్లయాయనే యాయలేదుగా,” అన్నాడు బసవాయి.

“ఆరి యిడిజిమ్మడా! నిజంగా యాయనే యాయలా?” అంది ఎంకాయి.

“అబ్బే నీకోడు యాయనే యాయలేదుగా! యిత్తే నీకు పావలాబిల్ల ఎప్పుడో యాయక బొయ్యేవాణ్ణా!” అన్నాడు బసవాయి.

“అదేంది బసవయ్యా యింగా పావలా బిల్లంటుం డావూ-?”

“అంటే ఏంటే. మాటన్నాక యాయకనే బోతినిగా.”

“పోనీలే బసవయ్యా - అందరూ బాగుంటే అంతే సాల్,”

“అంతేలే ఎప్పటికయినా—” అన్నాడు పక్కకు తిరిగి
వుమ్మస్తా.

“మా పిల్లల్ని సూశావంటయ్యా బసవయ్యా?”

“ఏదీ నువు సూపియ్యకనే బోతివిగా.”

“బలేవోడివిలే! ఆనక మాయంటికొస్తే తప్పెట్టా?”
అంది ఎంకాయ సవ్యతా.

“ఓ బసవయ్యాన్, ఓ ఎంకాయమ్మోవ్ కాత్త ఓ
పాలియటొచ్చి పొండయ్యా మీ మడుసులు బంగారంగానూ!”
అని ఒక్క పాలిశారు పిల్లగోడుకాడ తగువొచ్చిన గొడ్డ
పిల్లకాయలు.

వెంకటస్వామి పాలెం

ఎవరో యీపుమీన పెటీమని సరిచినట్టు పులిక్కిబడి గబిక్కినలెగిసి కూకుండాడు వెంకటస్వామి.

ఇంకా సెన్నపట్టంనుండి కలకత్తాకిబోయే తుర్కేలుబండి రాకతలకే - అంటే మామూలుగా తెల్లారుజామున జనమంతా లెగిసి పనిపాటలు సేసుకొనేయాల యింకా సానాసేపు వుందనం గానే స్తీడకు అనుమతయ్యగారి ఆఫీసుగది దర్వాజాకు పక్కన మూలగా సాషమీదముడుసుకు పండుకునుండ అనుమతయ్యగారింటి పసిపిల్లకాయ ఎంకటస్వామి మామూలుమూలకు ఎలిరేకంగా తెల్లారి మూడుగెంటల యాలప్పుడు ఉండట్టుండి ఆవజాన ఎగ్గిరిపడి లెగిసి కూకుండాడుంటే పైనుంచి ఏదయినా బల్లిపిల్ల గిల్లిపిల్ల మీనకు దూకయినావుండాల, కాదుగూడ్డంటే ఎలికెపిల్ల బొలికెపిల్లయినా గబిక్కిన గీకి ఎటుగానో లగెత్తుకు పోయన్నా పోయండాల! అయితే ఆవజాన ఎగ్గిరిపడి లెగిసి బిత్తరసూపులు సూత్తుండ ఎంకటస్వామి ఎసువంటి బల్లిపిల్ల ఎలికెపిల్ల జోలికిబోక లెగిసినోడు లెగిసినట్టే గోడకు ఆవజానే కరుసుకుని నిటారుగా కూకుండిపోయాడు.

ఎంకటస్వామి కలగన్నాడు. నిదర్లో కలగన్నోళ్ళు నిదర్లెగిసినాక ఆ కల ఏలా యిశేషాన్నిబట్టి ఎటువంటి సూపులు

సూత్రాకూకున్నా కూకుండొచ్చు. ఎంకటస్వామి యింకా బిత్తరసూపులుసూత్రా గోడకు నిటారుగా కూకునుండాడు.

ఆవజాన లెగిసీ లెగవంగానే ముంగల తను కలగన్నా సనుకోలా ఎంకటస్వామి. కాని అనుమంతయ్యగారి యింటి జనం యాడపండుకున్నోరు ఆడే సలీసప్పుడు కాకుండా పండుకు నుండేతలికి యిగ తను కలగన్నది కాయమనుకున్నాడు ఎంకట స్వామి.

ఇట్టా కోర్టుకెల్లిన అనుమంతయ్యగారు గబగబ బూడూ సులు, టకటకటక కొట్టుకుంటూ వొచ్చి ఆఫీసు దర్వాజా తలుపు గబాల్ను దెరిసి మూలపండుకునుండ తన తలకాడ నిలబడి వొంగి తనకల్లి గురిగా సూస్తుండట్టు ఎంత గెట్టిగా నయినా కలగన్నాడు ఎంకటస్వామి.

అనుమంతయ్యగారేందో, తనకల్లి అట్ట సూట్టమేందో, తనావజాన ఎగ్గిరిబడి ఎందుకు లెగిశాడో అరదంకాక కాత్తై తికమకబడ్డాడు ఎంకటస్వామి.

ఇంకా యింట్లోయాడా ఎవురూ లెగవలేదు. యింటిపని సేసుకునేయాల యింకా సానావుంది. అయినా యిగ నిదరబట్ట లేదు ఎంకటస్వామికి. అటనే గోడకు ఆనుక్కుకుని ఆలోసె నలో పడ్డాడు ఎంకటస్వామి.

ఇంతకుముంగల తను ఎన్నో కలలు గన్నాడు ఎంకట స్వామి. తను పాఠెంలో అయ్య అమ్మోళ్ళను వొదిలేసి అను మంతయ్యగారితో బస్తీకి మొట్టమొదటసారిగా రావటం, బస్తీలో వెల్రతీదీపాలు, రంగురంగుల అద్దాల దుకాణాలు, గోడలమీద సినిమా పేపర్లు, వందలకొద్ది మడుసుల్లాగే రిక్నా

బప్పు, ఎన్నెన్నో గుర్రబళ్ళను తను కలగన్నాడు. ఆమీన తన కెందుకో బస్తీమీన కలలు రావడం తగ్గినై. యీడకి వచ్చిన కొన్నాళ్ళకే తనకి బస్తీమీన మోజు తగ్గుతావొచ్చింది. యింకోనాడు అయ్యా అమ్మో తనూ రంగన్నా, రామన్నా, సీతక్కా, బూసాం, సుబ్బాం కలిసి వరికోతలికిబోయి ఆడ బూసాం, సుబ్బాం, గెనుములవెంట పిల్లిమిసరకాయలు కోసుకు తింటుండట్టు కలగన్నాడు తను. యింకోపాలి పాలెంలో శివుడి గుడి ముగల ఎన్నెట్లో తను కోటాయి ముటాకో గలిసి బలి గుడు ఆస్తుంటే మాలచ్చి సప్పల్లు సమస్తా ఎగుర్తుండట్టు కల గన్నాడు.

అయితే యియాళ తనుగన్న కలకీ, ఎనకటి కలలకీ ఎటుగా సూసినా సంబంధం లేదు. కలలో అనుమంతయ్యగారు ముక్కా, ముక్క-ద్దాలాడిస్తా ఆవజాన సూత్తావుండటం ఒకిదంగా ఎంకట స్వామికి కడుపులో తొలిసినట్టయింది.

ఇయాల కలలో పరీచ్ఛగా సూసినంతగా అనుమంతయ్య గార్ని యింతకిముంగల సూడలా ఎంకటస్వామి. ఎందుకో అనుమంతయ్యగారు తనవేపు అట్టా సూత్తుంటాడు? యీమద్దె అనుమంతయ్యగారు తనవేపు యీవజాన రెండుమూడుసార్లు సూసినట్టు ఎంకటస్వామికి మసగమసగ్గా అగుపించింది.

ఓపాలి తను అనుమంతయ్యగారి బూడూసులు అంతకు ముంగలే పాలీసుచేసి దరనాజాపక్కనబెట్టి, దొడ్లోకెళ్ళి నీల బాయిలేదుకు నిప్పు తగిలించి, సిమింటి తొట్లోకి బాయిలోంచి ముప్పయి కడవల నీలులాగి, నీలతూములుకాడ గబ్బుకొద్దుంటే పినాయిలుబోసి కడిగి, సెట్లపాదులకాడ సెత్త సెదారం ఎత్తేసి,

మచ్చుమీన కట్టేదింపి పేళ్ళొలిసి, నీలగదిలో జిడ్డుగావుంటే
గొబ్బరిపీసుతోదుద్ది, మెట్లగెదికాడ పినాయిలు డబ్బా పెట్టడా
నికి దర్వాజామలుపు యిట్టదిగుగుతా గబిక్కిన పాళీసుచేసిన
బూడూసులమీన నూడక తడికాలువసి తొక్కాడు తను.
నల్లగా నిగ్గగమంటుండ బూడూసులమీన తడికాలు పడేశలికి
ఆ బూడూసులు ఎట్టయిపోయి-దీసూసి బిత్తరబోయితను
యిట్లా పక్కకి తిరిగిసూత్రే - దర్వాజాపక్కనే నిలబడి తనవేపు,
ముక్కూ, ముక్కుద్దాలాడిస్తాయంతగా సూస్తుండాడు అనుమం
తయ్యగారు.

ఇంకోపాలి తను పడగ్గదులు, భోజనాలగది, ముట్టుగది,
మెట్లగది కడుగుతా, గుడ్డతో నీలుపిండి పారబోస్తా ఆఫీసు
గదిలోకొచ్చి కురిజీలు వరండాలోపెద్దా మేజాకాడి కొచ్చే
తలికి, అనుమంతయ్యగారి రెండో అబ్బాయి సుందరం బొమ్మల
పుత్తకం ఆడ తెరిసిఉంది. అనుమంతయ్యగా రబ్బాయిలు
కనకం, సుందరం మేజాముంగల కురిజీల్లో కూకొని రోజూ
అదేమయిన పుత్తకాలు సదువుకుంటా, ఆ బొమ్మలు ఈబొమ్మ
లని నవ్వుకుంటా గిచ్చుకుంటావుంటే తనూ కాత్తెసూద్దామని
అయ్యేందో సెప్పమని కనకం, సుందరాల్ని అడిగితే ముంగల
కనకం ఎక్కిరిత్రే ఆనక సుందరం ఎక్కిరిచ్చాడు తనని. అటెలు
సూసి తను నల్లగా ఆ బొమ్మలపుత్తకాన్ని తీసుకొని కాయ
తాలు తిప్పుతా రంగురంగుల రవిలుబండి, కోళ్ళు, కొండలు
సూత్తా అటనే కురిజీలో కూచుని పొయ్యేతలికి, ఎవరో తన
పక్కనొచ్చి నిలబడి నట్టనిపించి, యిట్ట తలెత్తిసూత్రే, అను

మంతయ్యగారు తనవేపు యియాలకలలోకిమల్లే ఆ ముక్కద్దాలో ఆవజాన ఎటకారంగా చూస్తుండాడు.

నిదర్లో ఆవజాన కలగని లెగిసి కూకుండ ఎంకటస్వామికి యియన్నీ గెపితికొచ్చేదలికి ఎనకాల యీపుమీన ఏందో వాన పాముకుమల్లే సల్లగా ఎగబాకినట్టయింది.

ఆనాడు అనుమంతయ్యగారు తన పొలాల పనిమీన పాలెంరాటం గెపితికొచ్చింది ఎంకటస్వామికి. అప్పుడు తను అయ్యసక్కనే వుండాడు. అయ్య అనుమంతయ్యగారికి దణ్ణాలు పెట్టాడు.

“ఏం వెంకయ్యా బాగున్నావా?” అని అయ్యని పంక రిచ్చాడు అనుమంతయ్యగారు ముక్కద్దాలు సద్దుకుంటా.

“అదేబాగులే దొరా - అట్టట్టండాం. మాకు పాపతి లేక పోయిందిగాని తమపొలమే చేసుకుంటా కనిబెట్టుకునుంటే మారోషాలు యింత ముదసప్టకంగా వుండేవికాదేమోనని లోన పీకుతాఉంటది.”

“సరే అయిపోయిందానికి యిప్పుడెందుకు వెంకయ్యా, పంట ఆయేడు కాయేడుకు ఎక్కవవుతోంటే యింకొకబస్తా కవులు ఎక్కవ యివ్వమంటే మరినువు యివ్వకబోతివి. సరే అయిపోయిందిగా,” అన్నాడు అనుమంతయ్యగారు.

“పానీలేదొరా! అదేదో శెనిపట్టింది గనకనే మేంసేసిన కష్టం యింకోరికి కవులు దక్కిందనుకుంటా. ఏనాడో మీ కడుపున పుడ్తా. ఇదిగోదొరా! యీ బుడ్డోణ్ణి కాస్తా మీ పంచన పడుండనిస్తా యింత గంజో పాలో పోశారంటే పుట్టి

నన్నాళ్లా మీకు రుణపడుటా. కరువుదినాలు - పూట గడవకుండా వుండిదొరా -" అన్నాడు అయ్య.

“అట్లాగే వెంకయ్యా! ఏదో ఆ పని యీ పని చేసి పెద్దా మాతోపాటే మీ వాడూ వుంటాడు” అన్నాడు అనుమంతయ్యగారు.

మరసనాడు రవిలుటేసనికి తను, అనుమంతయ్యగారు గుర్రబండిమీస ఎల్తావుంటే బండికి ఎసకమాలే అయ్య పోలి మేర్ల దాకా లగెత్తుకుంటావొచ్చి “యిగ వుంటాదొరా” అంటా తనకల్లి సెయివూపుతా ఆడే నిలబడి పోయాడు.

“పాల్ పాల్” అంటా బజారు వాకిలికాడ గవిసిబ్రె పాలమసిసి కేకజెట్టాడు.

“వెంకటస్వామి!” అనరిశాడు గదిలోంచి అనుమంతయ్యగారు. ఎగ్గి-లెగుస్తూ కలల మైకంలోపడ్డ వెంకటస్వామి తేల్లారొచ్చిం దనుకుండాడు.

ఆ రోజున కనకం, సుందరం బజార్నుంచి ఎగురుకుంటూ వొచ్చి వరండాలోవుండ రెండు నవారు మంచాల్ని గబగబ మోసుకెళ్ళి ఎండలో పడేసి, దబదబ ఏందో యింతలావు పొట్లం యిప్పుతుంటే, యీ యవారమంతా ఓకంట సూత్తుండ ఎంకటస్వామి “అదేం ఏ అబ్బాయిగోరూ!” అనడిగాడు కనకం, సుందరాల దగ్గరికెళ్ళి నిలబడ్డా.

“మా నాన్న మాకు సీంటపాకాయలు, చిచ్చుబుళ్లు, ముత్యాల పువ్వుత్తులు, కాకర పువ్వుత్తులు మరే-ఎర్ర మతా

బులు, పచ్చ మతాబులు, నక్షత్రం తీగెలు, విష్ణుచక్రాలు, విమానాలు-మరే-ఎర్రసెట్టెలు, పచ్చని పెట్టెలు, తాటాకు టపాకాయలు, యింకా పామ్మందుకూడా కొనిపెట్టాడు! వీటన్నిటినీ మేం ఎండబెట్టకుని రాత్రికి కాల్చుకుంటాం" అంటూ ఎగళాన దిగళానల్తో పటపటమనిపిస్తూ సెప్పేశాడు సుందరం.

“కాస్త దూరానుండొచ్చు-తమరికి యిక్కడేం తీసుకు రాలా” అన్నాడు పెద్దబాబాయి కనకం.

“నిన్నెవరేం అడగలేదయ్యావ్ ముంగలగానే తొంటి సెయి బయటికి పెట్టుండావుగాని” అన్నాడు ఎంకటస్వామి జావగారిపోతా.

బ్రదంగా పొట్లాం యిప్పదీసి ఆటన్నిటినీ మంచాలమీన పరుత్తుంటే ఆటి రంగులన్నీ మెరుస్తుండ ఎంకటస్వామి కళ్ళల్లో గిరగిర దిరిగివై.

సందేలలోపల మద్దెమద్దె ఎనిమిస్సార్లు ఎంకటస్వామి ఆ మంచాలకు అంతేదూరంగా నిలబడినూశాడు గాని ఆ ఎనిమి స్సార్లలో నాలుగుసార్లు కనకం, యింకోనాలుగుసార్లు సుందరం ఆ మంచాల సుట్టూతా తిరుగుతానే వుండారు.

ఆవజాన కనకం, సుందరం అయినీ తెచ్చి ఎండలో ఆరబోసేదాకా దీపాలమాస దగ్గిరకొచ్చిందని తనకు తెలవదు గందా! అనుకుండాడు ఎంకటస్వామి బాయిలో సేదవనినోడు అటనే నిలబడిపోతా.

సిచ్చుబుడ్లు మాలావుగుండాయి గాని, “తమరికి యిక్కడేం తీసుకురాలా” అన్నాడే కనకం - ఎటనబ్బా? అనుకుండాడు ఎంకటస్వామి బాయిలేళ్లో నిప్పేస్తా.

పాలెంలోనే గనక తను యిప్పుడుంటే ఏంజేస్తా వుండే వోడు? పోయిన దీపాలమాశకు యింకా దీపాలమాశ పది రోజులుం దనంగానే మాగురాకి తను ఓపూలగుమ్మటం గట్టి, పూరిమద్దై బజార్లో ఆ సివర్నించీ యీసివరికి రయ్ రయ్ న దిప్పుతా లగైత్తటం గెపితికొచ్చేతలికి ఒక్కపాలి వొల్లు జలద రించి నట్టయింది ఎంకటస్వామికి.

కిందటేడు పది తాడిసెట్లెక్కి, అది గులకసళ్ళన్నీ దులిపి, కోటాయిని బలివిలాడి పున్నమ్మకొట్టో గండకం సూరెకారం తెచ్చి ఎన్ని పువ్వుత్తులు కట్టాడు? యీడ అను మంతయ్యగారి మేడగదులన్నీ గాలించినా ఒక్క తాడిసెట్ట యినా అగుపియదు.

గదులన్నీ పూడ్చి, యిల్లంతా దిరిగి మేడమెట్లు పది సార్లు ఎక్కి దిగొచ్చాడు ఎంకటస్వామి ఎందుకయిందీ తెలవ కుండా.

సీకటయినాక కనకం, సుందరం పువ్వుత్తులు కాలుస్తుంటే తంబంచాటున నిలబడుండ ఎంకటస్వామి మకుసు లావజాన పువ్వుత్తులు కాలుస్తుంటే పాలెంలో తను తంబాలచాటున పూరకనే సేతులు ఎనిక్కి బెట్టుకుని నిలడుండేవోడు కాదను కున్నాడు.

“నా మొహంలాగనే పున్నయి యీ పువ్వుత్తులు. మరీ ఆ ఏటికాఏటికి యిట్టై పుటిక్కని ఆరిపోతూ దిగనాసి పోతున్నయ్యేం ఖర్మా? వెంకటస్వామి ఏడా - వాడికి రెండేమన్నా యివండ్రా కాలుస్తాడూ?” అంది అనుమంతయ్య.

గారి పెళ్లాం లచ్చిన్నరసమ్మగారు, సిన్నపిల్లని సంకలో ఏసు కుని నచ్చిత్రాల తీగెలుకాల్పిస్తా.

“ఆ, మాకో అమ్మా—” అంటున్నాడు కనకం.

“ఆ! ఎవరు కాలుస్తే ఏం యీ భాగ్యానికి చేతులు కాల్చుకోకుండావుంటే అదే పండగ” అన్నాడు అనుమం తయ్యగారు తాటాకు టపాకాయల గుత్తి బయటికిదీస్తా.

“చిచ్చుబుడ్డి ముట్టిస్తున్నావుట్రా సుందరం? వుండు వుండు-నీకు పుణ్యం వుంటుంది! అది మొహాన చిమ్మితే కళ్లు కాస్తా పోతాయి. వెంకటస్వామి ముట్టిస్తాడు వుండు - వెంకట స్వామి!” అని కేకవేసింది లచ్చిన్నరసమ్మగారు.

ఆ నిశిరేత్తిరి ఆఫీసుగది దరవాజా పక్కన సావమీన జవకాణా కప్పుకుని గోడకి నటారుగా కూకనుండ ఎంకటస్వామికి వుండట్టుండి అనుమంతయ్యగారి మేడగోడలమద్దైన తనకి వూపిరిసలపటం లేదనిపిచ్చింది.

పాలెం ఒక్కసారి ఎంకటస్వామి కళ్ళల్లో మెదిలింది. పాలెం మడుసులే ఏరు! రెండెడ్లబండిమీన పాటలుపాడతా పొలంబావ్యే బరవయ్యలాంటి మడుసులు యీడ అనుమం తయ్యగారి యింటిసాయల ఎంకటస్వామికి యింతమటుకు యీడా అగుపించలా. పాలెంలో సెనువులుండయి ఎప్పుడు యీతల్లిద్దా మన్నా. ఆడ ఎన్నెలరేత్తిళ్ళలో శివుడిగుడిముంగల బలిగుడు ఆణ్ణట్ల ఒక పెపంచంలో యీడా ఆడరనాల్సిందే. రతం తిర నాలమటుకు రతం తిరనాల ఎట్టుంటది? పాలెంలో అయ్యోకో బాటు పొలం పోవచ్చు. పొలంపని చేసుకువొస్తా గెనువులెంట పిల్లిమిసరకాయలు ఎన్నయినా కోసుకుతింటా యింటికిరావచ్చు.

కోటయ ముటా ఏంజేతుండారో? ఆళ్ళు తనని మరిసి పోయారా? ఎన్ని పువ్వులు గట్టారో యీ ఏడు! ఆళ్ళతో శివుడిగుడిముంగల దీపాలఎత్తులో ఎట్టపుండమంటే అట్టుంటది. అబ్బ!

“పాలెం ఎల్లానండీ” అన్నాడు ఎంకటస్వామి సేతులు నలుపుకుంటూ అనుమంతయ్యగారితో మరసనాడే.

“ఆ?” అన్నాడు అనుమంతయ్యగారు ఎంకటస్వామిని యింతగా చూస్తూ.

“వాడికి టపాకాయలు యివ్వలేదని కోపంనాన్నా,” అన్నాడు ఎంకటస్వామికి ఎనకమాలేవొచ్చి నిలబడ్డ కనకం, సుందరం.

“ఏడ్చాను వాడిమొహం. అయినా అదేమిటా వెంకట స్వామీ? నిక్షేపంగా యిక్కడ జరుగుతుంటే ఎక్కడో ఆ పాలేనికి పోతానంటా వేమిటా చాదస్తం కాకపోతే! చాలాచల్ల- ఈసారి వాడికి రెండేమన్నా యివ్వండిరా కాలుస్తాడూ— ఏమిటో చేతులు కాల్చుకుంటానికి” అన్నాడు అనుమంతయ్య గారు.

“మరి మాకో నాన్నా?—” అంటున్నాడు కనకం.

“చాప్లేనోయ్! ఒకటో రెండో వాడికియిస్తే యింతలో తరిగిందేం లేదులే. ఎక్కడికిరా వెళ్ళేది నె కటస్వామీ— చాలాచల్లే ఎవరన్నా నవ్వుతారు-వూఁ. లక్షణంగా వెళ్ళి పని చూసుకో— పండగరోజుల్లో యీ పస్లన్నీ ఏంగాను - వూఁ పోండి పోండి—” అంటూ పేపరు మొగానేసుకుంటాడు అనుమం- తయ్యగారు.

ఆనాడు సందేల వరండాలో నవారుమంచాల సందున తలొంచుకు కూకుని మణికట్టుతో ముక్కు తుడుసుకుంటుండ ఎంకటస్వామి ఏందో బూడూసుల సప్పుడుకుమ్మలే వ్రండదని యిట్ట తలెత్తినూత్తే మంచమ్మినకి వొంగి ముక్కద్దాల్తో తన కళ్లే ఎటకారంగా సూస్తుడాడు క్లబ్బుకుపోయే అనుమంతయ్య గారు.

అనుమంతయ్యగారు ఆనజాన 'క్లబ్బుకుపోయే పోక తాలికే ఎనికీడ్డే మంచాల మయాన్నించి తోసి అటిటు సూడ నన్నా సూడకుండా బజారువాకిలి బయటబడి, యిదిలిచ్చుకు లగెత్తిన లగెత్తటం, పాలెంలో శివుడిగుడి ముంగల మంటపం మయాన కోటయముటా పూలగుమ్మటాలు తిప్పుతా కేక లేత్తావుంటే యినిపిచ్చుకోకుండా గబగబ తంబంమీదనించి మంటపం శికరానికి ఎగబాకి, పాలెమంతా సిచ్చుబుడ్లు, అవాయసువాయిలు, శీంటపాకులు, తాటాకు టపాకులు, ముత్తాలప్రవొత్తులు, కాకరపువ్వొత్తులు, పెట్టడిమ్మెలు పగిలి పాలెమంతా ఎలిగిపోతావుంటం సూశాడు ఎంకటస్వామి.

ని స్ప హా యు లు

ఇంకా తెల్లగా తెల్లవారనన్నా లేడు. కుదిపినట్టు లేపి కూర్చోబెట్టింది వెంకట్రామయ్యను భార్య రంగనాయకమ్మ.

సొమ్మసిలి నిద్రసుఖంలో పడిపోయిన ప్రాణిని ఆ విధంగా కప్పు విరిగి మీదపడుతున్నట్టు బలవంతాన లేపి కూర్చోపెట్టి ఒక్కోసమయంలో కొందరు దమ్యాలు భూతాలు మీదబడి పీకినట్టు ఉక్కిరి బిక్కిరై వెత్రిచూపులు చూట్టం మొదలుపెట్టినా పెడతారంటే ఆశ్చర్యపడవలసిన పనిలేదు.

షుమారుగా అంతపనీ తనకు జరిగినట్టుగా భావించినా అమిత సహనంతో తెల్లమొహం పెట్టి రంగనాయకమ్మ వేపు చూశాడు వెంకట్రామయ్య.

“కాస్త భావిలో నీళ్ళు తోడిపెడుదురుగాని లేవండి” అంది రంగనాయకమ్మ.

“నాకేం బోధపట్టలేదు!” అన్నాడు వెంకట్రామయ్య మెల్లగా గుటకమింగుతూ.

“ఏముంది బోధపట్టానికి? ఆ పనిచచ్చింది, పనిమాను కుంది” అంది రంగనాయకమ్మ.

“అంత ప్రమాదం ఏం జరిగింది ఉన్నట్టుండి మానుకుంటానికి?” అన్నాడు వెంకట్రామయ్య.

“సరేలండి. ఇప్పుడాపురాణమంతా నిల్చున్న పాటన వర్ణించి మీ కెక్కడ విప్పి చెప్పను - ఆ భావి నాకు అలవి కాకుండా ఉంది. తొందరగా లేచి కాస్త నాలుక్కడవల నీళ్ళు లాగి పెట్టండి” అంది రంగనాయకమ్మ.

“బాగా నేడంది పద్ధతి! తెల్ల వారుతుందంటే భయం. ఏ ఆటంబాంబుతోనో సిద్ధమవుతావు; అయినా ఇకమీద నువు నన్ను ఈవిధంగా వేళగానివేళ లేపదల్చుకుంటే కొంచెం సౌమ్యంగా లేపుతుండు ఎందుకైనా మంచిది” అన్నాడు వెంకట్రామయ్య.

“సౌమ్యంగా కాకపోతే మీదపడి పీకుతానంటారా, ఏమిటండి మరీనూ? దురుచేసి అయిదారు కడవల నీళ్ళు తోడి పెట్టండి. ఇంకా పనులన్నీ అట్లాగే వున్నాయ్” అంది రంగనాయకమ్మ.

“ఇ తకుముందేగా నాల్గు కడవల నీళ్ళు తోడి పెట్ట మన్నావు?” అన్నాడు వెంకట్రామయ్య.

“కాదుమరీ! ఇంతకూ, కాపరమంతా నాల్గు కడవల నీళ్ళతో చక్కబెడుతున్నా, సరేనా-తొందరగా భావిదగ్గరకు రండి” అంది రంగనాయకమ్మ.

“ఇంతమంది పనిమనుష్యులు మారుతున్నా ఇప్పటికీ వాళ్ళతో మెలిగే పద్ధతి ఓ పద్ధతికి రావడం జరగ లేదన్నమాట” అన్నాడు వెంకట్రామయ్య భావిదగ్గరకువచ్చి నుంచుని.

“ఇదిగో ఈ పనిమనుష్యులతో ఈ యింటిపనులు మీరు ఒకరోజు సాధించండి. మీకే తెలుస్తుంది నా అవస్థ” అంది రంగనాయకమ్మ వంటింటికి వెడుతూ.

“నేనంటం ఇన్నిసార్లు పనిమనుషుల్ని మారుస్తున్నా వీళ్ళను ఉపాయంగా పట్టుకురావటం నీవు గ్రహిస్తావా - అసి” అన్నాడు. వెంకట్రామయ్య భావిలోని నీళ్ళు లాగుతూ.

“మీ పద్ధతి చూస్తే విషయం తెలుసుకోకుండానే యీ పనిమనుషుల్ని నేనే చెండుకుతిని సాగనంపుతున్నట్టు మాట్లాడు తున్నట్టుందే?” అన్నది రంగనాయకమ్మ, అంటుగిన్నెల్ని భావి పక్కకు తెస్తూ.

“కావలసిన అర్థంతీసే నేర్పు నీకుందని తెలుసుకొన్నా - ఇంతకీ సుబ్బాం పని కెందుకు రానన్నదో చెబితే వింటానుగా” అన్నాడు వెంకట్రామయ్య.

“లేకపోతే మీరు వినకుండా దాచిపెడుతున్నానంటారా ఏమిటి? నేను సుబ్బాన్నేమో రాచి రంపానబెట్టి బైటికి నెట్టి నట్లుగా మీ ఉద్దేశం కనబడుతున్నది” అంది రంగనాయకమ్మ తిరిగి వంటింటోకిపోతూ.

“ఇదిగో-నువు దివ్యదృష్టితో మాట్లాడటం మొదలు పెట్టే ఇహ నేననేదేమీ వుండదు, పోనీ-రోజంతా ఆఫీసులో వెట్టిచాకిరి చేసొచ్చి పడుకున్నవాణ్ణి నువ్వావిధంగా లేపి ఈ భావిలో నీళ్ళు తోడించటం నీ కేమయినా సబబుగా తోస్తున్నదా? పనిమనిషి విషయం ఇంకా పదిసార్లు అడుగుతానంటే అడగనూ మరి?” అన్నాడు వెంకట్రామయ్య ఒక క్షణం చెమట తుడ్చుకుంటూ.

“ఇవాళ రెండు కడవలు తోడేసరికే మీ కెక్కడలేని వుద్రేకం వస్తున్నది. మీరు లేనప్పుడు ఎంత అర్భకురాల నయినా నేనెన్నిసార్లు చెంబెడునీళ్ళు చొప్పున తోడుకున్నానో

మీరుచూడ గల్గారా?" అంది రంగనాయకమ్మ వంటింటి కిటికీ దగ్గరనుంచి.

“అసలీభావిలో నీళ్ళు నిన్నూనన్నూ ఎవరు తోడమన్నా రని? ఇందాకట్నీంచి అంటుంటే నువ్వు సమాధానం చెప్పటం లేదు. ఇదిగో మళ్ళీ చెబుతున్నాను, ఇవాళ తోడితే తోడాను. రేపట్నుంచి ఇక ఎప్పటికీ ఈ పాతాళభావిలోంచి ఒక్క చుక్క నీరన్నా తోడను - తోడను - అంతే - ఇంకో పనిమనిషిని ఇవాళే మాట్లాడు” అన్నాడు వెంకట్రామయ్య రొప్పుతూ.

“సరే మాట్లాడక వూరుకుంటారా ఏమిటి? మీ చేత మాటలనిపించుకోవటం నాకు మటుకు మనసా? ఏదో ఏడాదికి ఓనాడు యిబ్బందొస్తే మీ యింటికి మీరు చేసికొంటున్నారు గాని పరాయివాళ్ళకేమీ చేసిపెట్టటంలేదు. బజారుకు వెళ్ళి కాసిని బొగ్గులు, కొంచెం బియ్యప్పిండి మరపట్టించుకురావాలి- ఇంకో రెండు కడవలులాగిపెట్టి మరీ వెళ్ళిరండి” అన్నది రంగ నాయకమ్మ పొయ్యిలోనుంచి అంట్లుకోమే దగ్గరపోస్తూ.

“ఇవ్వాళ్ళికి బొగ్గులులేవా!” అన్నాడు వెంకట్రామయ్య నిస్పృహతో రంగనాయకమ్మ వేపుచూస్తూ.

“ఈపూట కుంటే సరిపోతుందా ఏమిటి? బియ్యప్పిండి డబ్బా మొన్ననే సుభంచేసిపెట్టా, ఆ తరువాత వంటకాలు యిట్టా వున్నయ్యేమని నన్ననవద్దు” అంది రంగనాయకమ్మ కుంపటి రాజేస్తూ.

“నాకోసం డబ్బాలన్నీ కాళీగా సుభంచేసే పెట్టావన్న మాట? ఇవ్వాళ ఆదివారం కదా అనుకున్నా. అన్నట్టు పిండి మర ఇవ్వాళ కట్టేస్తారేమో?” అన్నాడు వెంకట్రామయ్య.

“ఇవ్వాళగాదు ప్రతిసోమవారం కట్టేస్తారు” అంది రంగ నాయకమ్మ.

“రక్షించాన్ ! ఇవ్వాళ నాకీ పిండిమర తలంటి తప్ప దన్నమాట ? అయినా యివన్నీ పసిమనుషుల ద్వారా అయ్యే పనులని నీకు తెలియక పోవటం ఆశ్చర్యంగా వుంది ! అసలు యిలాంటివి నాకు అంటకట్టొద్దని యిప్పటికి లక్షసార్లున్నా నీకు చెప్పివుంటా, అయినా నీ మతం నీదిగానే వుంది.” అన్నాడు వెంకట్రామయ్య.

“ఎందుకూ మాటిమాటికీ అలా రొసరొస లాడ్తారు ? మన అవసరానికి మనం చేసుకుంటానీకీ ? ఇహ ఎవరో ముష్టి వెధవలు చేసిపెడుతూంటేనేం ఏమిటి ఈ జీవితాలు వెళ్ళబా రేదీ ?” అంది రంగనాయకమ్మ కాఫీకి కుంపటిమీద నీళ్ళు పెడుతూ.

“అయితే ఈ భావ్యో నీళ్ళు, నోట్టం నా జీవిత పరీక్షన్న మాట ?” అన్నాడు వెంకట్రామయ్య.

“మన జీతాలనండి” అంది రంగనాయకమ్మ వచ్చి అంట్లు తోముతూ.

“ఏం, ఎగతాళిగావుందా నీకు ? మన అవుసరాలు ఏవికావు ? మన గుడ్డలు మనం నేసి మనం కుట్టుకోవచ్చు ! మాదిగవాడిలాగ మన చెప్పులు మనం కట్టుకుని మనం తొడు కోవచ్చు, యివన్నీ మనం చేసుకోటం లేదేం ?” అన్నాడు వెంకట్రామయ్య రంగనాయకమ్మ దగ్గరికి వెళ్తూ.

“ఎవళ్ళ వృత్తులు వాళ్ళు చేసుకుంటారు, వాళ్ళజోలి మనకెందుకు” అంది రంగనాయకమ్మ వెంకట్రామయ్య వేపు వింతగా చూస్తూ.

“అలాగే పనిమచుషులూను. ఇదిగో నీకు నేను మాటి మాటికీ చెప్పేదల్లా ఇక్కడ ఈ భావిపని, పిండిమరపని, అక్కడ ఆఫీసులో ఆ గవర్నమెంటు డబ్బు లెక్కలు ఒక వ్యక్తివల్ల ఎంతమాత్రం కానిపనని తెలిసికోమంటున్నా ! అందుకే మన కష్టం మనకే దక్కకుండా పోతున్నా, ఐదో ఆరో యీ పని మనుషులకు బలవంతాన యిచ్చుకుంటున్నాం. అప్పుడే యీ రెండు రెక్కగూళ్ళూ ఎలా పట్టుకు పోయినయ్యో చూడు ! పక్కింటివాళ్ళను విచారించి ఈ పూటే యింకో పనిమనిషి విషయం పై సలుచెయ్యి” అన్నాడు వెంకట్రామయ్య.

“నాకుమట్టుకు సరదాటండి పనిమనిషి లేకుండా యీ అంట్లన్నీ తోముకుంటూ కూర్చోను ! యీ నాలుగు గిన్నెలు తోమానో లేదో రెండుచేతులూ కారంరాసినట్టు భగభగ మండుతున్నయ్ చూడండి ! ఇదిగో యివ్వాలే విచారించి యింకో పనిమనిషి విషయం తెలుసుకుంటాలెండి. వీళ్ళకు వాయవరాను, మరీ అంత డబ్బు దాహమైతే ఎట్లా ? ఇవతల నాళ్ళేం కాపరాలు చెయ్యక్కర్లా ?” అంది రంగనాయకమ్మ లేచి కుంపటిమీద నీళ్ళుదింపి కాఫీపొడివేస్తూ.

“ఇచ్చే ఆరురూపాయలు, వారానికోపూట శిండి చాల దంటుందా సుబ్బాం ?” అన్నాడు వెంకట్రామయ్య, రంగనాయకమ్మ వెనకనే వంటింటోకివెళ్ళి.

“అబ్బే దీనివిషయం ఇంకా అంతదాకా రాలేదు లెండి. వెనక వెంకాం చాలదనేగా వెళ్ళింది” అంది రంగ నాయకమ్మ.

“మరి ఎందుకు వెళ్ళిపోయింది సుబ్బాం?” అన్నాడు వెంకట్రామయ్య రంగనాయకమ్మ పక్కగా కూర్చుంటూ.

“ఆ, చపలచిత్తంముండ! అయిదు రూపాయలు అప్పు అడిగింది, లేదు పొమ్మన్నాను. అసలు ఏరోజు వాళ్ళు అణా, అర్ధణా వేధించంది? ఒక్కసారే అయిదు రూపాయలు తెమ్మంటే ఎక్కణ్ణుంచి తెస్తారు? అయినా యీ జాతికి అయిదులు, పదులు అప్పులు పెడితే యీ జన్మలో దక్కినట్టే” అంది రంగనాయకమ్మ.

“సరే మన సంపాదనకు తోడు. ఇవన్నీకూడ ఎక్కడ నెత్తికి తెచ్చుకుంటాం వదుల్తున్నవి చాలక! ఐనా అంత మాత్రానికే పని మానుకుపోయిందా! వచ్చే యీ ఆరు రూపాయలు పోగొట్టుకుని ఇంకోచోటికి పోతే వాళ్ళు ఇంత జీతం యిచ్చి పైన దానికి కావలసిన అప్పులన్నీ యిస్తారా పిచ్చిదిగాకపోతే! అన్నాడు వెంకట్రామయ్య.

“దాని మొగుడికి జబ్బుగావుందట. మందిప్పిస్తానని ఆ అయిదూ యివ్వమంది. దానికి నెల జీతమిచ్చి ఇంకా వార మన్నా కాలేదు; చూస్తూచూస్తూ మళ్ళీ అయిదు రూపాయలు ఎలాగంట ఇవ్వటం? కోపంవచ్చి వెళ్ళిందేమోగాని రెండురోజు లయినాక మళ్ళీ అదే తిరిగి రాకుండా వుంటుందీ!” అంది రంగ నాయకమ్మ కాఫీ డికాషను వడపోస్తూ.

“నువ్వు సందేహాలతో నా ప్రాణంతియ్యక కబురుచేసి అదికాకపోతే మరో పనిమనిషిని మాట్లాడు” అన్నాడు వెంకట్రామయ్య.

“దాని మొగుడుకు టైఫాయిడ్ జ్వరమట. యిప్పుడెలా వుందో ఏమోమరి” అంది రంగనాయకమ్మ కాఫీకలిపి వెంకట్రామయ్య కిస్తూ.

“టైఫాయిడా? దరిద్రులకు తక్కువజబ్బులేమీ రావు! ఎవరి ఖర్చు వారిది. నా పర్సుతే బజారు వెళ్ళినస్తా. యీ బియ్యప్పిండి లేకుండా యివాళ్ళికి ఏదోవిధంగా సరిపుచ్చే ఉపాయం ఉందా అని?” అన్నాడు వెంకట్రామయ్య.

“అదేమిటండీ మళ్ళీ అలాఅంటారు? పోనీ యివ్వాలి పచ్చళ్ళతో సరిపుచ్చుకుంటారా?” అంది రంగనాయకమ్మ.

“సరే నీమాటజరగనీ. ఆ బియ్యం సంచిలో తొందరగా పోసివ్వు-పరవా లేదులే; కొంచెం తగ్గించి పోయ్యి. బరువంతా ఒకనాడే మీదపెట్టుకు” —

ఈ పనిమనిషి బెడదతప్పేట్టు లేదనే నిశ్చయాని కొచ్చాడు వెంకట్రామయ్య. ఈ నిస్సహాయతకు బాధ్యులెవరనేది వెంకట్రామయ్య అలోచనకు అందని విషయంగా వుంది. ఏరోజు పనిమనిషి మానుకుని తను భావిదగ్గర రెక్కలు విరుచుకునే దురవస్థ పడుతుందోననే భయంకర పీడకలలు వెంకట్రామయ్యను అవేశించినయ్. ఇటీవలే రత్తమ్మఅనే కొత్త పనిమనిషిని తన భార్య పనికి పెట్టింది. ఇవ్వాలి ఉదయం ఆ కొత్త

పనిమనిషి రత్తమ్మా, తన భార్యమధ్య జరిగిన ఘర్షణ యింట్లోనేవున్న వెంకట్రామయ్య విన్నాడు. పనిమనిషి రత్తమ్మ తన పిల్లలిద్దరినీ ముసలితల్లిని తనతో తీసుకువచ్చింది.

“వీళ్ళంతా ఎవరే!” అని తనభార్య రత్తమ్మను సామ్యం గానే అడిగింది.

“ఇది నాలమ్మ, ఈళ్ళు నాసంతోళ్ళు” అంది రత్తమ్మ.

“నిన్న ఆ చిన్నపిల్లనుమట్టుకే తెచ్చావే? యింకా వున్నారా నీకు పిల్లలూ?” అంది తనభార్య.

“ఇంకా యిద్దరు అడవిడ్డ లుండారండీ” అంది రత్తమ్మ.

“అడవిడ్డలా?” అంది తన భార్య.

“అవునండీ అమ్మగోరూ. నా పెద్దపిల్లలు. ఆల్లిద్దరికీ పెళ్లిళ్ళయినయి” అంది రత్తమ్మ.

రత్తమ్మ పిల్లగావాల్ను కావ్ కావ్ మని ఏడుస్తుంటే రత్తమ్మ తల్లిగావాల్ను ఖంగు ఖంగుమనిడగ్గుతూ పిల్లకు కూసిని పాలిమ్మంటున్నది రత్తమ్మతో.

“అదేమిటే నీపిల్లట్లా ఏడుస్తుంది?” అనడిగింది తనభార్య.

“అదేమోనండి అమ్మగోరూ తెల్లారు ఆవజాన ఏడుతూ కూకుంటది” అంది రత్తమ్మ.

“పాపం యీగాలిలో దాన్ని అట్టా తిప్పకపోతే యీ ముసలిదాసిద్గ్గర యింట్లోనే అట్టిపెట్టి రాకపోయినావుటే?” అంది తన భార్య.

“ఈ గాలికే మాపిల్లలు సెడిపోతే యిక మేమేం బతు కుతాం అమ్మగోరూ. మా అమ్మకి కాలూసేతులు పడిపో యినయ్యమ్మగోరూ. పొద్దత్తమానం పనిజేసుండ పానంగనక

యింటికాడ ఏమీకోచక నాయెంట వత్తానంటది. నేనంటే మా అమ్మకు బహుపానం. పెద్దదయిందిలెండి. అదేంటోనండి అమ్మగోరూ, దగ్గు బట్టుకుండది మా అమ్మకు. ముసల్దానికి కాస్తే సద్దుబువ్వేమన్నావుంటే పెట్టిండి అమ్మగోరూ. దగ్గుతెర కాస్తే తగ్గుదీ” అంది రత్తమ్మ.

“ఒక్క మెతుకంటే ఒక్క మెతుకు మిగల్లేదు. అసలు మా యింటో చద్దన్నాలు మిగలవు” అంది తన భార్య.

“పోనీలే అమ్మగోరూ కూసిని సల్లసుక్కంటే పోయ్యండి ముసల్దీ పసిదీ తాగుతారు; నిన్న మాపిటాల ఇంతంటే యింత బువ్వ తినటానికి లేకపోయిం దమ్మగోరూ” అంది రత్తమ్మ.

“అదేమిటే రత్తమ్మా మీ పనివాళ్ళు మమ్మల్ని నిలువునా యిట్లా తోడతారు? కొంచెం అన్నం, కొంచెం మజ్జిగ, కాసిని డబ్బులనీ? ఆ కొన్న పాల్వల్లో సహం పొంగి పోయిలోనే మాడినయ్ : ఆ వున్న కొంచెంలో పందేగా లెక్కడచేస్తూ కూచోను? పోనీమీ కిస్తామన్న జీతంలో ఒక్క కానీ తగ్గిస్తే అప్పుడనవచ్చు మమ్మల్ని. మీ సంసారమంతా తెచ్చి మా గొంతుమీద కూచోబెడితే మే మెక్కడ భరించం డొల్లో వాళ్ళందర్నీ? ఆ సుబ్బం, వెంకామూ, యింతే. వున్నన్నాళ్ళూ యీ విధంగా మాప్రాణాలు నిలువునా తోడారు. చీటికి మాటికి మమ్మల్ని వేధించక లెట్టుప్రకారం మీ పని మీరు చేసిపోతే మీకు పదివేల దణ్ణాలు” అంది తనభార్య విదిలించేసినట్టు.

ఇంతలోనే కొత్తపనిమనిషిమీద తనభార్య కోపం తెచ్చుకోటం వెంకట్రామయ్యకు గుండెదడ సాగినట్టయింది.

ఇదిగో యీ అసహనంతోనే తనభార్య మెళుకువ లేకుండా ప్రవర్తించి సమస్యను గొంతమీదకు తెచ్చి, తను హైరాన పడి, నన్ను హైరాన పెడుతుంది. పనివాళ్ళ నా విధంగా దులిపేస్తే వాళ్ళు చేసే పనిమీద వాళ్ళకే విశ్వాసంతేక నాలుగు రోజులు ఎగనాంపెడితే మనపని దుమ్మెత్తిపోసుకోటం, ఆ భావి జీవానబడి ఏడవటమున్ను! అయినా ఆ విధంగా రత్తమ్మ తన కుటుంబాన్నంతా కలుపుకుని తమమీదకు దండెత్తిరావటం తన భార్య తనూ సహించటం కష్టం అనుకున్నాడు నెంకట్రామయ్య.

“మాకు దణ్ణా లేమిటండమ్మగోరు. పాపం నుట్టుకుంటది. బీదోళ్ళం. తమవంటోరి పంచను బతుకుతుంటాం. తమనిగాక యింకెవ్వల్ని అడుక్కుంటాం అమ్మగోరూ? ఇంతుంటే పెడతాకు, లేకపోతే లేదంటారు” అంది రత్తమ్మ.

“రత్తమ్మా అబుచూడూ - చూడూ మీఅమ్మ దగ్గి అక్కడే ఉమ్మేస్తున్నది-భీషాడు క్షయరోగాలు పట్టుకుంటాయ్ అలా ఎక్కడపడితే అక్కడ ఉమ్మేస్తే-అయినా యిదేమిటి పాడూ! మాయిల్లేం నడిబజారనుకుందా పెంటపోగనుకుందా ఆ మనిషి? నీకు పుణ్యముంటుంది మీ అమ్మను యింటికి పంపవే రత్తమ్మా” అంది తనభార్య.

“దగ్గు తెరొచ్చి తెలవకుండా కల్లె పడిపోయింది కోడం సెయ్యకండీ అమ్మగోరూ. ఎంత తెలవకపోయినా యీడ తమింటో ఎట్ట ఉమ్మూత్తానండీ-నీ చచ్చిందాన్ని-” అంది రత్తమ్మ తల్లి.

“బాగానేవుండి సంబడం-నువ్వు పనికాస్త తొందరగా కానిచ్చిపోమ్మా రత్తమ్మ తల్లీ-అదేమిటి-చూడవే రత్తమ్మా నీపిల్ల బయటికి కూచున్నట్టుంది- రామరామ యిదేంపాప ఖర్మం-పాపం బద్దలైంది - పీడా విరిగిపోనూ తియ్యవేమే చూస్తావు-ఖర్మగాల” అంది తన భార్య అంతిమస్థాయినందు. కుంటూ.

“పీడగీడంటున్నారు పసి గుడ్డుదానికేం తెలుసుద్దండీ- సిన్నపిల్లనావజాన అనమోకండీ అమ్మగారూ, సెడ్డ కష్టం గుంటదీ” అంది రత్తమ్మ.

“అడుక్కుతిన్నట్టే ఉంది అభిమానం - ఇదిగో నీకిష్ట ముంటే ఒక్కత్తేఒచ్చి పనిచేసి పోతావాపో లేకపోతే నీదారి నీది. ఈ విధంగా మా మీద దాడిసాగిస్తే మటుకు వూరుకునేది లేదు నీయిష్టం తర్వాత” అని గిరవాటు వేసినట్టన్నది తన భార్య.

ఇహ కూచున్న చోట ఎంతమాత్రం కూచోలేక దొడ్లో జరుగుతున్న సంఘటనలకు అసమ్మతి సూచకంగా పెద్ద శబ్దంతో గభాల్ను తలుపు తెరచి, తపీమనిమూసి యింట్లోంచి ఎటుగానో వెళ్లిపోయాడు వెంకట్రామయ్య.

“ఇవ్వాళకూడ యీ రత్తమ్మ పనికి రానట్టేనా?” అన్నాడు వెంకట్రామయ్య దీనంగా భావి లోతు చూస్తూ.

“బలవంతంగా నెళ్ళమనేంతదాక తెచ్చుకుని మరీ వెళ్ళింది” అంది రంగనాయకమ్మ అంట్లు బయటపడవేస్తూ.

“మొత్తానికి ఏమయితేనేం పర్వవసానం నువ్వంటి దగ్గర, నేను భావిదగ్గర మిగిలాం. అవసరం వున్న పనిమనిషికి మనకూ ఘర్ష ఒక పెద్దగొయ్యి యేర్పాటయి కూర్చుంది” అన్నాడు వెంకట్రామయ్య.

“ఆ గొయ్యి నేనే తవ్వనంటారా ఏమిటి?” అంది రంగనాయకమ్మ.

“సమస్య ఎవ్వరు తవ్వటమ నేదికాదు, గొయ్యి ఏర్పట్టమే కావలసింది. రత్తమ్మకపోతే వెంకమ్మ, ఎవరైనా ఒకటిగానే వుంది మనకు” అన్నాడు వెంకట్రామయ్య.

“మీ సూటీ పోటీ మాటలు అనవసరంగా నామీద ప్రయోగించకండి. ఆ గూడెంలోని గుంపునంతా తెచ్చి శక్తి వుంటే మీరే పోషించండి. అయినా ఒక్క పనిమనిషిని మాట్టాడుకుంటే కుటుంబమంతా వచ్చి యిక్కడే తినిపడు కుట్రానంటారేం - ఛీ యీ సూద్ర సుభన్నాసి మూకకు సిగ్గా? ఎగ్గా? డబ్బాపోయి శని పట్టుకున్నట్టు యిదే పాప ఖర్మం!” అంది రంగనాయకమ్మ.

“సరే రోజూ వుండేదానికి యింతగట్టిగా ఎక్కడ విచారిస్తూ కూచుంటాం యీ రత్తమ్మకన్నా ఆ సుబ్బామే నయమట్లేవుంది. కిక్కురు మనకుండా పనిచేసుకుపోయ్యేది. ఆ అయిదు రూపాయలు యిచ్చినా పై నెలలో బిగబట్టుకునే వాళ్ళం” అన్నాడు వెంకట్రామయ్య.

“ఇంకానయం ! తీరాయిచ్చాగుకాదు ! అంతకుముందు అది ఎన్ని అర్థణాలు, అణాలు దిగమింగిందో మీకేం తెలుస్తుంది. దానికన్న అంతకుముందు వెంకామే కాస్తనయం నాలుగు

రూపాయల జీతాన్ని అయిదురూపాయలు చేయమంది. చివరికి పట్టుదలకంటూ పోయి తర్వాత పనిమనిషికి యింకో రెండు ఎక్కవే యిచ్చుకున్నాం. అన్నట్టు ఈ సుబ్బాం తన మొగుడుకి జబ్బుగా ఉందనే పోయిందిగాని పని మానుకుంటానని గట్టిగా చెప్పినట్టులేదే." అంది రంగనాయకమ్మ.

"అవును దాని మొగుడుకి ఏదో జబ్బుజేసిందికాదూ? ఎట్లా ఉందో పాపం?" అన్నాడు వెంకట్రామయ్య.

"ఔఫాయిదుజ్వరం అనుకున్నారు గాదుటండ్రి ఏమో పాపం; ఏం తెలిసినా మన మారుస్తామా తీరుస్తామా? ఈపాటికింకా తగ్గకుండా వుంటుందా? సుబ్బాం దాని మొగుడు వూరు వెళ్ళిందటలేండి, లేకుంటే యీపాటికి పాపం ఎట్లా వుందో విచారించి తెలుసుకుందుం" అంది రంగనాయకమ్మ.

"పాపం పుణ్యం మనకెందుకు, ఎంత ఖర్చుకావడం లేదు? ఆ అయిదు రూపాయలు యిచ్చివుంటే యెంతోకొంత ఆ గోగష్టికి ఉపకరించేదేమో. ఇట్లాంటివి ప్రాణం పీకుతూనే ఉంటయ్" అన్నాడు వెంకట్రామయ్య.

"చీటికి మాటికి ప్రాణం తోడుతుంటే ప్రాణం విసిగి వీళ్ళకేం యివ్వబుద్ధిపుట్టదుగాని లేకపోతే అంత కర్కోటకంగా మనం మటు కెందుకుంటాం చెప్పండి?" అంది రంగనాయకమ్మ సానుభూతి తెలియజేస్తూ.

"ఇంకా పని మనుషులెవరయినా యీవూళ్లో దొరుకు తారేమో విచారించి చూడు" అన్నాడు వెంకట్రామయ్య.

"సమయంచూసి మీరు బాగా హాస్యంగా మాట్లాడ తారండి? రెండు కడవలనీళ్ళు ఆ భావిలోంచి లాగటానికి

కిందామీద పడ్డారుగాని యీ డొంకతిరుగుడు తెలివితేటలు యెందుకండీ వుపయోగిస్తామా?" అంది రంగనాయకమ్మ అంట్ల వద్ద కూచుంటూ.

"ఏదోపాపం నీ చేతులకు కారాలు, మిరియాలు రాసి నట్లున్నదని-" అని అన్నాడు వెంకట్రామయ్యభావిలో నీళ్ళు లాగుతూ.

"చాల్లే కట్టిపెట్టండి యుద్ధం! ఎవ్వరయినావింటే ఇట్టే నవ్విపోతారు! అయ్యో ప్రయోజకత్వం-ఎవరదీ?"

"నేనే దొరసానమ్మగోరూ-సుబ్బాన్ని" అంది సుబ్బాం, అక్కడికొచ్చి నిలబడుతూ.

రంగనాయకమ్మ అంట్లదగ్గర్నుంచీ, వెంకట్రామయ్య భావిదగ్గర్నుంచీ నిద్దర్లో నడచినట్లు యివతలికొచ్చి సుబ్బాన్ని వింతగా చూస్తూ నుంచున్నారు.

"బాగుండారా దొరసానమ్మగోరూ" అంది సుబ్బాం తలవంచుకుని.

"ఎప్పుడొచ్చేవే సుబ్బాం పూరునుంచి?" అంది రంగనాయకమ్మ.

"నీ మొగుడుకు నయిమయిందంటే? అన్నాడు వెంకట్రామయ్య.

"పాపం! ఎట్లావుందే నీ మొగుడికీ!" అంది రంగనాయకమ్మ.

“ఆయనప్పుడే పోయినాడుగదంటున్నీ - యేందోలెండి
బ్రతికినన్నాళ్ళూ ఏదోకోగాలకో తీసుకుంటూనే ఉన్నాడు-
అంటూ బావగుమంది సుబ్బా.

వెంకట్రామయ్య. రంగనాయకమ్మలు నిర్ఘాంతపోయి
అలాగే నిలబడిపోయారు సుబ్బాంకేసి చూస్తూ.

“అమ్మగోరూ యెవ్వర్నన్నా పనికి కుదుర్చుకుండారా?”
అంది సుబ్బాంకొంచెం సేపయినాక రంగనాయకమ్మ, వెంక
ట్రామయ్యల పయిపు ఆశతో చూస్తూ.

బలకట్టు పాపయ్య

ఏకువజామున తొలికోడి కూసేయాల మెట్టపల్లి,

సొట్టపల్లికి మయాన పార్తుండ కిట్టకాలవ గెట్టుమీన్నుంచి
ఎవురయినా నిలబడి సూత్రాయుంటుంటే, మెట్టపల్లి ఏపుల్నుంచి
సీకట్లో బజనపాటలు యినిపించి, యింకూసేపుటికి డొంకల్లోంచి
సేతికర్ర పొడుసుకుంటా ఓ నల్లయిగ్రహం మిట్టపల్లాలు ఎక్కి
దిగుతా వొచ్చొచ్చి, కిట్టకాలవ గెట్టెక్కి ఆడ గొలుసుతో
కట్టేసుండ బల్లకట్టుకాడికొచ్చి నిలబట్టం తెలుసుద్దన్నమాట.
ఆ యిగ్రహం బల్లకట్టు పాపయ్య.

పాపయ్యపని ఏకువజామున తొలికోడికూసే యాల్పినుంచి
రేల్లిరి జనం తిరుగాట్టం మాటుమణిగేదాకా కిట్టకాలవలో
బల్లకట్టు నడపటం. బల్లకట్టు ఉద్యోగమయినాక పాపయ్య
బల్లకట్టు పాపయ్యయినాడు, ఆ స్వప్నపక్కల వూళ్ళ జనానికి,
వృత్తపాపయ్యంటే పాపయ్య ఎవరికీ తెలవడు.

పెద్దమనిసి, నమ్మకస్తుడు, ఎవురిజోలికీ పోడు, పద్దాకా
బజనపాటలు పాడుకుంటా వుంటాడని వూళ్లో పదిమందీ
అనుకుంటుంటే నెలకు ఆరూపాయలపావలాకాడికి బల్లకట్టు
ఉద్యోగమయింది పాపయ్య.

పెళ్లాం బూసమ్మ కట్టిచ్చిన సద్దిమూట బల్లకట్టు లోన
బెట్టి సెక్కమూతేసి, కాత్తె సలిగావుంటాన దుప్పటి అటనే

కప్పుకుని, బొడ్డోంచి పుగాకు పాయదీసి వాసనసూసుకుంటూ, యిప్పున్నుంచి బల్లకట్టుకు కరుసుకూకాసోటం దేనికనుకుంటూ కాలవగెట్టుమీన కూకుని సుట్టముట్టిచ్చి, జనం ఎవరన్నా వొత్తావుండారేమోనని సుట్టుపక్కల నీకట్లో పూత్రా..... ఆలోశనలోపడ్డాడు బల్లకట్టుపాపయ్య.

ఇంగా జనం ఎవరూ తిరగాట్టలేదే? ఏంజనమో, ఒక్కోపాలి కోడి కుయకతలికే వొచ్చి తపనబడ్డా కూకుంటారు. ఇంకోపాలి రేత్తిరి యిట్టా యిటికెల్లామని బయిలెల్లి సగం లెక్క బోయినాక ఎవరోవొకరు దారిమయాన అడ్డుబడి 'గెడ్డాంపట్టుకుంటూ కాత్తె కాలవ దాటేసెళ్ళు అన్నన్నా' అంటూ పానందీత్తాడు - ఏంమధ్సులో! యియ్యాల పడనలేం రాటంలేదే? రాతారిబోటు వొచ్చేయాలయింది, యీరాతారి బోటుదర్జా రవిలుబండికన్నా వుండను. ఒచ్చి వొకటేమయిన బాకావూత్తా కూకుంటారు జనాన్ని పోగుజేయటానికి, యీళ్ల ఆర్బాటమేగాని యీడ జనం యిట్టాటి లంకణాల బోట్లక్కేం? యీరోజుల్లో యీడజూసినా బస్సుబుట్టి మా జోరుమీన లగెత్తుతుంటే, యీ రాతారిబోటో రేందంటా మద్దెనా? అయినా యిప్పటికీ కొంతమంది వుండాల్లే! అలవాటుమీనో, కరుజు తక్కువనో, మరదేమన్నా బకినో, పయానం పది రోజులపాటయినా బోటెక్కి పోతావుంటారు. బల్లకట్టుంటే దానిదారే వేరు. కాలవకు అడ్డంగా బస్సేడపోద్దీ? ఒంజెన్నా, బిర్జీ లంటే యీడబడ్డే ఆడ ఎట్టుంటు? యిట్టాటి కిట్టకాలవకు బల్లకట్టు లేకనేపోతే జనం అల్లాడిపోవల్సిందే ఎప్పటికయినా! అసలు పొద్దుగూకులూ యిట్ట గుక్కదిప్పుకోటానికి యీలవుద్దా

బల్లకట్టు మస్కికీ? ఓ కూరగాయల మడుసులేందీ, పుగాకు, మిరబగాయ, నెయ్యి, ఎన్న, పాలు, పెరుగు, నాల్లజనం, కోతలజనం, ఆరేంది యీరేంది అన్ని యాపారాలూ యీ బల్లకట్టుమీన నడవాల్సిందేగా? యియాల గొల్లజనం యింగా రాలేదే. దబ్బా? ఆళ్ళొత్తేసరి కాలకడాలు, సేతి మురుగుల్తో బల్లకట్టుమీనంతా యుద్దెంసేసిపోతాకు - అదొకరకం!" అనుకుంటూ పుగాకుమైకంలో ఏందేందో రకరకాల ఆలోసనలు సేసుకుంటుండ బల్లకట్టుపాపయ్యకు "ఓ ఏమియ్యోవ్?" అంటూ సెవిలో టాప్పన బాకావూదినట్టు ఎవరో కాలవ ఆతలి గెట్టునుంచి అరిశారు.

పులిక్కిబడి, పరకాయించి సగాశాడు బల్లకట్టుపాపయ్య. జనం సాగారనుకుంటూ. కిట్టకాలవ ఆతలిగెట్టున ఎవరో గెడ కర్రకుమట్లేవుండ యిగ్రహం తొందరమీనగావాలి కదం దొక్కుతా అరుత్తావుండాడు.

"ఓ బల్లకట్టు పాపయ్యోవ్-ఓ నిన్నేనయ్యోవ్? వుండా వంటయ్యా ఆడా?" అనరిసింది ఆతలి గెట్టుమీన యిగ్రహం.

"ఆ ఆ, వున్నా లే-" అంటూ వొళ్ళు యిడుసుకుంటూ తెగిశాడు బల్లకట్టుపాపయ్య.

"వున్నా వంటయ్యా? నీ యిల్లు బంగారంగాను కాత్తె దొబ్బిన రానీవయ్యా బల్లకట్టునూ, పొద్దెక్కుతుండనీ," అంది యిగ్రహం గబగబ.

"అహా, అంత తొందరై తే ఎట్టా? కాత్తె నిదానించ వయ్యా నువు ఎవరువోగాని - యీడ బల్లకట్టు గొలుసు వూడ దియ్యాలా, గెడ సేతికి తీసుకోవాలా, మరి కాత్తె నిల్వొక్కుకో"

అన్నాడు బల్లకట్టు పాపయ్య, సేతులకు కాతై నోటి ఆవిరిపడ్డా.

“ఆ, అదెంతసేపులే సాగ్వీసయిన మడిసికీ! గెట్టిగా రెండు తోపులు తో శావంతు అయిపాయె! రానీరానీ దొబ్బున” అంది యిగ్రహం.

“మల్లీ అదేమాటా! ఎంతలెక్కనించి వొత్తుండావే?”

“యిప్పటికి రెండుకోసులు నడిత్తినీ యింగా రెండున్నర కోసులు పైసిల్కు పోవాలాయె, రానీ, రానీ,” అంది యిగ్రహం.

“నీ మడిసిదొంగల్దోల! రెండుకోసులు నడ్సినోడివి బల్ల కట్టుకు రెండు నిమిసాలు ఆగలేవంటయ్యా? మందేవూరేం?”

“దనియాలపాడు, ఎవరన్నా తెల్పా ఆడా?”

“బలేవోడివి! దనియాలపాడే తెలవడటా? ఎంకట కిట్టయ్య బాగుండాడా?”

“చరేలే ఎంకటకిట్టయ్య మామేనమామేగా! ఆయనకేం రాయికిమల్లే వుంటే మడిసీ! నాపేరు రాంకిట్టయ్యలే!”

గెట్టుకు బల్లకట్టు సేరీసేరకతలికే రాంకిట్టయ్య దడదడ మంటా ఎక్కి కడ్డిమీన కూకుని, యిగ బల్లకట్టును పోనీ మన్నాడు.

“పోనిత్తాలే, యింగా మడుసులెవరన్నా వత్తుండా రేమో సూద్దాం వుండు” అన్నాడు బల్లకట్టు పాపయ్య అట్టిటు సూత్తా.

“సూసేదేంది! యిగచరేలే! తెల్లారిపోయేదాకా యీగెట్టుకాడే కూకోబెడ్డాకెట్టా? నే నసలే సానాదూరం పోవాలంటుంటే అట్టిటు దిక్కుల్జూస్తా మాటినిపిచ్చుకోడేం;

ఎయ్ ఎయ్ గెజేసి తొయవయ్యా దొబ్బునా నీ పాపయ్య బంగారంగానూ! పుగాక్కాడ కావలెట్టా? యింద కాల్చుకో, మడుసు లెవురన్నా వొత్తావుంటే మల్లీ తిరిగొద్దువులేగానీ నడుపు నడుపు!” అంటూ రాంకిట్టయ్య కడ్డిపట్టుకుని సింసు లొడ్డొక్కాడు.

“ఎవురు జూసినా యిదిగిడ్డి వరస, పద్దాక అటిటు బల్ల కట్టు నడవటమంటే మాటలంటయ్యా? కాలవ పారుదలసూడు ఎట్ట తోస్తావుండదో? పుగాక్కాడ కేంగానీ ఓ కానీ బిల్లకూడా వుంటే సూడు ఎందుకయినా పనికొచ్చుంది” అన్నాడు బల్లకట్టు పాపయ్య బల్లకట్టు నడుపుతా.

“సిల్లరేం వుండట్టులేదే - ఎల్లు డి మల్లీ తిరిగొత్తాగా, అప్పడిచ్చిపోతా లే కానీ యాడికిపోద్ది! అయితే బల్లకట్టు పాపయ్యన్నా? మనకి నెలకి జీతం ఎంతొచ్చుందంటా?”

“ఆ, వుంటదిలే దెగ్గిర దెగ్గిర ఆరూపాయాల పావలా - ఏంసాలుద్ది సచ్చీ?”

“పరవాలేదే? ఎప్పటికయినా డబ్బు డబ్బే! పైన ఏమాత్రం?” అన్నాడు రాంకిట్టయ్య.

“పై నేందీ?” అన్నాడు బల్లకట్టు పాపయ్య.

“ఆ, అదేలే, పైన కాత్తెకూత్తె సంపాదనవుంటది కావాల్సినగా? అటిటు వొత్తా పోయే జనం అదిదంటూ ఏవన్నా యియరంటయ్యా?”

“అదిదేందీ? యిప్పుడు నీ సంగతేంది సెప్పరాదూ? ఎల్లుండి సిల్లరమార్చి తెత్తానంటుంటివి! అదిగంతే పైసంటే.”

“ఆర్నీ బల్లకట్టు పాపయ్య దెబ్బతీశాడే ! అయితే మాటంటే నమ్మకం లేదంటావ్ ? సరే నువ్వే సూత్తావుగా ఎల్లుండి, అయితే నీకు పెళ్లాం బిడ్డలుండారా ? వుండక యాడికి పోతారనుకో ! యింటికి మళ్ళీ ఎప్పుడుపోతా ? రేల్వే బాగా పొద్దెక్కుద్దేం ? మరి బల్లకట్టు పనంటే యిగనంతేగా ! తెల్లారి నీకన్నో వొత్తా సద్దిబువ్వు. తెచ్చుకుంటావుగావల్లు. మరి మద్దానం బువ నీ పెళ్లాం తెచ్చుద్దేం ? సెప్పిన మాట యింటదా నీ పెళ్లాం ? యినక ఎట్టుంటదనుకో ! పిల్ల లెంతమందీ ? నీకు నలభై ఏళ్ళుంటయ్యనుకుంటా - అసలు నలబయ్యన్నా లేది బల్లకట్టు పనికి పనికి రారనాల్సిందే - గట్టుకు చేర్చుట్టుందే ? మంచోడివిలే అన్నా - ఎవరో అప్పుడే తట్టలెత్తుకొస్తుండారే కోకలెగ్గట్టి ? ఆర్నీ గొల్లజనం ! బల్ సందడి, గుంటదిలే - ఆవులెల్లుండి యిత్తాలే కానీనిల్లా - ఎల్లుండా బల్లకట్టు పాపయ్యన్నోవ్,” అంటా పటపట మిరపగాయలు ఏపినట్టు మాటలు దులిపి, గెట్టుమీనకి దూకి గొల్లజనాన్ని ఓసూపు సూత్తా, అంగలేసుకుంటా గెట్టు దిగి డొంకల్లోబడి మాయ మయ్యాడు రాంకిట్టయ్య.

“ఓ బల్లకట్టు పాపయ్యన్నోవ్ ? యిటేవుండావంటయ్యా ? నీకు పున్నెంపుంటది కాత్తె ఆదరికి దొబ్బునపోనియి బాబూ, అప్పుడే తెల్లొత్తుండవీ ! నాగరత్తీ రాయేదొబ్బునా ? చుబ్బక్కా, లచ్చమ్మా రాండి రాండి - ఎంకాయి పిన్నాం ఏదీ ? ఓ చీతామోవ్ లగెయ్ లగెయ్ ? ” అంటా గొల్లజనం కడాలు, గొలుసులు కొట్టుకుంటా, మట్టెలు. టక్ టక్ మనిపిస్తూ, పెరు గోసన గబ్బుమనిపిస్తుంటే, రవిలుబండి పెట్టెలకుమల్లే తోసు

కుంటా వొచ్చి బల్లకట్టమీన నుంచుండారు సోల్పున మానికా, తవ్వా, సోల, గిద్దలమల్లే.

“అంతా వొచ్చారా యింగా ఎవరన్నా పొదలసాటున వుండారా?” అన్నాడు బల్లకట్ట పాపయ్య గెడమీన ఓరగా ఆనుకుని సూత్తా.

“పొదలసాట్నందయ్యోవ్ ? సింతసచ్చినా పులుపు సావ లేదంట ! యీ బల్లకట్ట పాపయ్యకు ఏళ్లు మిగులుండా సెతురు తగ్గటంలేదే ? నవుతావు దేవుకే నాగరత్తి ? మరి సూడమ్మ యీ పాపయ్యకు తెల్లారిం దప్పుడే సెతురాడనూ,” అంది ఎంకాయి పిన్నాం.

“అదేంది పిన్నాం అట్టంటదే ? గెడకర్రకమల్లే పాపయ్య అట్టుంటే ఏళ్ళు మిగల్గమేంది పాపం - యిహి హిహి-” అంది నాగరత్తి కొంగుచాట్ను పకపకమంటా.

“అదేంది పిల్లోవ్ అట్టిరగవస్తుండావు ? ఆ పొళ్లు కాత్తా రాలి కాలవలోపడేను !” అంది చుబ్బక్క.

“అదేంది చుబ్బమ్మోవ్ అట్టంటావ్ ? దాని పళ్ళు చూసే పుల్లన్న దాన్ని కట్టుకుంటే !” అన్నాడు బల్లకట్ట పాపయ్య గెడేసి బల్లకట్ట నడుపుతా.

“సూడే ఎంకాయిపిన్నాం యీ పాపయ్య ? నన్నంటే అన్నావుగానీ యింటికాడ మా బూసమ్మొదినకాడ అనే వయ్యోవ్ బ్రదం వొల్లంతా పిడకలు కొట్టుదీ!” అంది నాగరత్తి.

“అయితే పద్దాకా యీ పుత్తకబుల్లనా లేకబోతే యియ్యాలన్నా కాత్తై పెరుగు సద్దిబువలోకి పోతారా ?” అన్నాడు బల్లకట్టపాపయ్య.

“కాత్తే పోయిరాదంటే నాగరత్తి?” అంది లచ్చమ్మ.

“ఆ, నువు పోయరాదూ సాటుగా మూలకూకుండావు గానీ? యియ్యాలసలే నా పెరుగు తగ్గింది ఏం మాటొచ్చుదో, పిన్నాంకాడ ఏమన్నా దొరుకుదేమో?” అంది నాగరత్తి.

“చరే నాసంగతి పాపయ్యన్న కే తెల్పు” అంది ఎంకాయపిన్నాం.

“పులుపు సిచ్చగుండది మరీ యియ్యాల నా పెరుగు! మరీ యిదెట్టి పోయనమ్మా - కాదుటే చుబ్బక్కా?” అంది సీతాం.

“యిదిగో మద్దె మీరెందుగ్గాని కొట్టుకోటం గెట్టొచ్చింది దిగండి దిగండి; మీసంగతి యియ్యాల నాకేమన్నా కొత్తెట్టా? రత్తమ్మ వొత్తావుంటే మిమ్మల్ని అడక్కనేపోదును. పోనీగానీ ఎవురో ఒకరు రేపన్నా కాత్తె పోసిపొండి,” అన్నాడు బల్లకట్టు పాపయ్య.

“ఓ, రేపు తప్పకుండా నలుగురం నాలుగింతలు పోసిపోతే సరిగా - దిగరేమే యింకా కూకుండారూ? రాండి రాండి పొద్దెక్కింది -” అంటూ తోసుకుంటూ గెట్టుదిగి ఎల్లిపోయ్యారు గొల్లజనం.

అటెటు సూసి దగ్గిర్లో జనం ఎవురూ లేకబామ్యేతలికి యాప్పల్ల యిరుసుకుని నోట్లోబెట్టుకుని, గెట్టుమీన కూకుండాడు బల్లకట్టు పాపయ్య.

సంకురేత్తిరి దగ్గిరకొస్తుండది యిగ కోతలజనం సాగుతూ రనుకుండాడు పాపయ్య. యాడ జూసినా వొడ్డగింజ అగుపిస్తావుంటది. దొబ్బిన కోతలొస్తే బాగుండుననుకుంటాడు

పాపయ్య. అయినా యీ కూలిజనానికి తగువాడుకోడంతోనే సరిపోద్దిగాని పక్కవోడిమాట యినిపిచ్చుకోనే యినిపిచ్చుకోరు. అదేమంటే ఆసాములు కూలిగింజలు సరిగా కొలవటం లేదంటారు. ఎంతసెడ్డా ఆళ్ళూ కూలిజనమేగా మరి? మిరబ గాయదర పెరిగిందంట. పద్దాకా బల్లకట్టు తొందరేగాని ఏమన్నా యియమంటే రేపు రేపంటాడే ఎప్పుడు సూసినా యీ రంగయ్య? ఆరోనికి శోస్తే ఏమన్నా యిచ్చిపోతుండా ల్సిందేగాని గెట్టిగా ఎవర్నిమటుకేం నిలవదీస్తా, తప్పుగాదూ? బల్లకట్టు ఎక్కనియ్యకుంటానికి నాయబ్బసామెట్టా బల్లకట్టూ? యింటో సూడబోతే యీ బూసమ్మ నే నేమో మాటలు కట్టుకురాటంలేదనుకుంటది. యిక్కడి యవారం నీకు తెలవదులే అంటే నీకు నోట్టో నాలిక లేదంటది. యింటో వుండే ఆడకూతురుగనక అదామాటన్నది. “యీ బాగ్యానికి చీకట్లో ననంగా లెగిసెల్లి వూరు నిదరబోయినాక తిరిగి రావాలా?” అంటది. నీకట్లో లెగిసొస్తుంటే పంచపట్టుకు గుంజుద్ది తెల్లారినాక పోవచ్చులే అంటా. పద్దాకా మంచంలో కూకుంటానికి ఎనక తింటానికి నీ కేవన్నావుంటే గదా? ఎందో, దానిరంది దాస్తేగాని యివకాడ యవారం కాత్తెన్నా తెల్చుకోక్కర్లా? చుబ్బయన్నా అగుపియటంలేదే కాత్తె అప్పేవన్నా యిత్తా డేమో అనుకుంటుంటే?” అనావజాన ఎటుటుగానో ఆలోసె నల్లో బడిపోతుండాడు బల్లకట్టుపాపయ్య.

“ఓ బల్లకట్టు పాపయ్యనోవ్, రావయ్యా, రావయ్యా ఆ తలేపుకెల్లి అటనే కూకుండావూ?” అంటా అరుస్తూ ఆతలేపు

జనం గట్టెక్కటం నూసేతలికి వులిక్కిపడి లెగిసి తెడ్డుతీసు కుంటాడు బల్లకట్టు పాపయ్య.

“మీ అమ్మ రాలేదేరా కొండయ్యా? అంతలావుపనేం జేత్తుండ దబ్బా యింటికాడా!” అన్నాడు బల్లకట్టు పాపయ్య. కొడుకు కొండా యి మజ్జానం బువ్వ దెచ్చి ఏపసెట్టుకొంద పెట్టేతలికి.

“బట్టలు గుంజుకోవాలంట” అన్నాడు కొండా యి.

“బట్టలు యిప్పుడే గుంజుకోవా లెట్టా? నువ్వు బువదిన్నా వంట్రా?” అన్నాడు పాపయ్య బువకాడకూకుంటా.

“తిన్నానయ్యా, అదేమో నేను బెచ్చా లాడుకుంటుంటే వొచ్చి బువతీసికెల్లాని అమ్మకొట్టిందే!”

“అయితే ఎప్పుడూ బెచ్చాలేనంట్రా నువాడేదీ?”

“బిల్లంగోడుకర్ర నుబ్బాయి తీసికెల్లాడు.”

“చీ యదవా ఎప్పుడూ ఆటలేనంటుంటే!”

“నిన్నా, యియ్యాలేనయ్యా నేఆడుతుండదీ! అయ్యోవ్? బల్లోకి పంపిత్తానంటివే?”

“ఎల్లువులే బడియాడికిపోద్ది యిదిగో యీపాలి గెట్టిగా పంతుల్తోసెప్పి బల్లో నేరిపిత్తే సరిగా! మరి ఎప్పుడు సెప్పినా పై నొచ్చే మంచిరోజున నేరిపిత్తా నంటాడేగాని మరామంచి రోజు ఎప్పుడొచ్చుద్దో యిన్నాలకి తేలకబోయే! సివరికి సేతిలో యావన్నా పెట్టమంటావో ఏందో మరి? యిదిగో యీపాలి అదేదో గెట్టిగా నిలేసి తేల్చుకుంటాగా, ఒరే కొండాయ్?”

“ఏందయ్యా?”

“అయితే మీ అమ్మ యింటికాడ ఏంజేసుద్దంటా?”

“బట్టలు గుంజుకోవాలంట.”

“ఇప్పుడే బట్టలు గుంజాలెట్టా? బువదీసుకుని కూసేపు యింకొచ్చిపోతే కాళ్ళేం అరిగిపోతయ్యా? ఒరే కొండాయ్?”

“ఏందయ్యా?”

“రేపు మజ్జానం మీ అమ్మనే బువపట్టుకురామను.”

“రేత్తిరి అమ్మతో నువ్వే సెప్పరాదంటయ్యా?”

“పరవాలేదులే సెప్పమంటూంటే?”

“నాకేం, అయ్య సెప్పమన్నాడని సెబుతా.”

“చా ఎదవా పోళ్ళురాల్తయి సెప్పావంటే తెల్పిందా? ఎవరో వొచ్చి ఇప్పుడే బల్లగట్టుమీద కూకుండారే! కాత్తె పూడవయ్యా బువదింటుండానూ - అంటా బువదీసుకురాటానికి బూసమ్మ పాలుమాల్తుండదని చిరాకుబడ్డా బువకాణ్ణించి తెగి శాడు పాపయ్య.

ఓరోజు బాగా రేత్తిరయినాక బల్ల కట్టుపాపయ్య యింటి కెల్లామని గెట్టుదిగే సమయానికి అవతలిగెట్టునుంచి పోరుగూరు ఎల్లినస్తావుండ సుబ్బయ్య గొంతు యినిపించింది.

“రా, రా, సుబ్బయ్యన్నా - యింగా నయం యిప్పుడే బల్ల కట్టేసి గెట్టుదిగబోతుండా - ఎన్నాలయిందీ సూసీ! ఏవూ రెల్లావూ ఏందికతా రా, రా-”.

సుబ్బయ్యను యివతలి గట్టుకు సేర్చి మల్లీ బల్లకట్టు గొలుసు బిగిచ్చాడు పాపయ్య.

“కూసేపు కూకు నెల్దాం కూసో పాపయ్యా. అబ్బ నడిసి నడిసి సివరకి మనూరి సాయలకొచ్చేతలికి పోయిన పానం మల్లీ తిరిగొచ్చిందంటే నమ్ము! కాళ్లు గుంజుతుండై కూసేపు కూకుని పోదాంటే వుందూ-ఆ తంగిరాల్లో బాకీవుంటే పోయినాతే - కూకో, కూకో నీ పెళ్ళాంతో నేను సెబుతాతే” అన్నాడు సుబ్బయ్య గట్టుమీన సాగిలపడ్డా.

“ఆ, అదసలే గుబులు వుడిసి” అన్నాడు పాపయ్య పొద్దు సానాపోయిందనుకుంటా.

“కాదుమరీ! ఎంతసెడ్డా పెల్లామాయె. యిదిగో మనగాడి లంకపుగాకుండది ఓ పాయసుట్టిసూడు - కూకో - నాకాడ సెకుముకి వుండదిలే.”

సుబ్బయ్య, బల్లకట్టు పాపయ్యలు సుట్టలు ముట్టిచ్చి కూకుండాకు సీకట్టో కోటయ్య కొండమీద శికరాలకిమల్లే.

ఆ వజాన కూకుని సుబ్బయ్య బల్లకట్టు పాపయ్యలు ఏమ్మాట్లాడకుండా సుబ్బయ్య పాపయ్యతో సెప్పిన అస్సల్సంగ తిది:—

“పుగాకు అమ్మకం బెట్టిన మన రత్తయ్యను ఎరుగు దువుగా!” అన్నాడు సుబ్బయ్య.

“అదేంది సుబ్బయన్నా రత్తయ్యనే ఎరగనంటా?” అన్నాడు పాపయ్య.

“నీకు ఎందుకు తెలవదుగానీ, అయితే యీ సంగతి యిన్నావా?” అన్నాడు సుబ్బయ్య.

“అదేందో నాకేం తెలుసుద్ది సెప్పందీ?” అన్నాడు పాపయ్య.

“రత్తయ్య పెళ్లాం కాంతమ్మ ఆ పొరిగింట ఈరబెమ్మం పిలుస్తే దేశాంతరా తెల్లించంట!” అన్నాడు సుబ్బయ్య.

“చా!” అంటూ నోరు దెరిశాడు బల్లకట్టు పాపయ్య.

“చా ఏంది! రెండు మూడు దినాలు కప్పిపెట్టారు. చివరకి గబ్బులెగిసింది” అన్నాడు సుబ్బయ్య సుట్టపొగ పంటి సందుల్నించి వొడుల్తా.

“అదేంది - కాంతమ్మ - !” అంటున్నాడు పాపయ్య యింకా తెప్పరిల్లక.

“మంచిదేమరి! ఏమయినా యివన్నీ మనమాటల్తో కట్టుబడుండే యవారాలు కాదు సూడూ! యీ రత్తయ్యేమో నాలుగు డబ్బులు సంపాదిచ్చుకొద్దామని రెండు మూడు దినాలపాటు పొరుగుూరు ఎల్తావుంటాడూ, మరి యీమద్దైన ఈరబెమ్మం ఏం పసకుపూశాడో ఏమో - కాంతమ్మకాస్తా మాయమయింది!” అన్నాడు సుబ్బయ్య.

“అంతా మాయగావుంది!” అన్నాడు పాపయ్య.

“ఇదిగో మన్లోమాట - మనూరి రంగయ్యకు నువ్వే మన్నా బాకీ పడ్డావంటయ్యా పాపయ్యా?” అనడిగాడు సుబ్బయ్య.

“ఆఁ వుంటే రూపాయో, రెండో వుంటదిలే” అన్నాడు పాపయ్య.

“అబ్బే ఏంలేదుగానీ, వాడి గుణం మనూల్లో అందరికీ తెల్సిందే గదా? ఆఁ. నువు యింతోలేనప్పుడు ఎల్లి నీపెళ్లాం

బూసమ్మను ఏదించుకుతింటాడంట. అడ్డి ఆడికి పారెయరాదూ పీడా వొడుల్తుందీ - మాట్టాడుకుంటా ఎల్లాం లెగు పొద్దుపోతుండవీ” అంటా పంచ దులుపుకుంటా లెగిశాడు సుబ్బయ్య.

“ఓ బల్లకట్టు పాపయ్యన్నోవ్ ! బాబ్బాబు కాత్తై బల్ల కట్టు యివకాడికి రానియినాయనా సానాపొద్దు పొయ్యో చ్చామూ” అనరిశారు ఎవురో ఆతలి గట్టునుంచి.

అరేత్తిరీ, మరసనాడు ఏకువజామునా బల్లకట్టు పాపయ్య బజనపాటలు ఎవురికీ యిన్రాలా.

మజ్జానం బువదెచ్చిన కొండాయికి బల్లకట్టు వొప్పజెప్పి, మెట్టపల్లికి గబగబెల్లి తనింటోనించి రంగయ్య సుట్టముట్టిం చుకుపోతుంటం సూసిన బల్లకట్టు పాపయ్య ఎల్లి పెళ్ళాం బూసమ్మ వొళ్ళు పచ్చడిజేసి బల్లకట్టుకాడికొచ్చి యిగ ఆడనే గెడకర్ర తీసుకు కూకుండాడు.

ఆ నిశి రేత్తిరి కిట్టకాలవగెట్టుకాడికొచ్చి, పాపయ్య కెదు రూగ్గా నిలబడ్డది పెల్లాం బూసమ్మ కొడుకు కొండాయితో.

“ఇంటికి ఎల్లాం రా” అంది బూసమ్మ ఏడుస్తా.

“దెగ్గిరకొచ్చావంటే సంపుతా - ఎల్లు” అన్నాడు పాపయ్య.

“సంపు, సంపి యీ కిట్టకాలవలో పారెయ్యి నన్ను. నే నేపాపం ఎరగను, నీ కేందో గుబులు తిరిగిందీ” అంది బూసమ్మ.

“ఎవరికి తిరిగిందో యియాల తేలుతా” అన్నాడు పాపయ్య.

“నువు ఏందేల్చినాసరే నేను యీడే పానం వొడుల్తా” అంది బూసమ్మ.

ఆ వజాన ఏంజరిగినా జరగనీ - రేత్తిరి మూడుగంటల యాలకు బల్లకట్ట పాపయ్యను ఎంటబెట్టుకుని కొండాయితో యింటికిసేరింది బూసమ్మ.

అప్పట్నుంచి కొన్నేళ్ళు అయ్యా, అమ్మకు బెడుస్తా రావటం కొండయ్య సూస్తావొచ్చాడు.

“ఒరే కొండయ్యా!” అని ఓనాడు కొడుకును పిలిచాడు మంచంలో కూకుండ బల్లకట్టపాపయ్య.

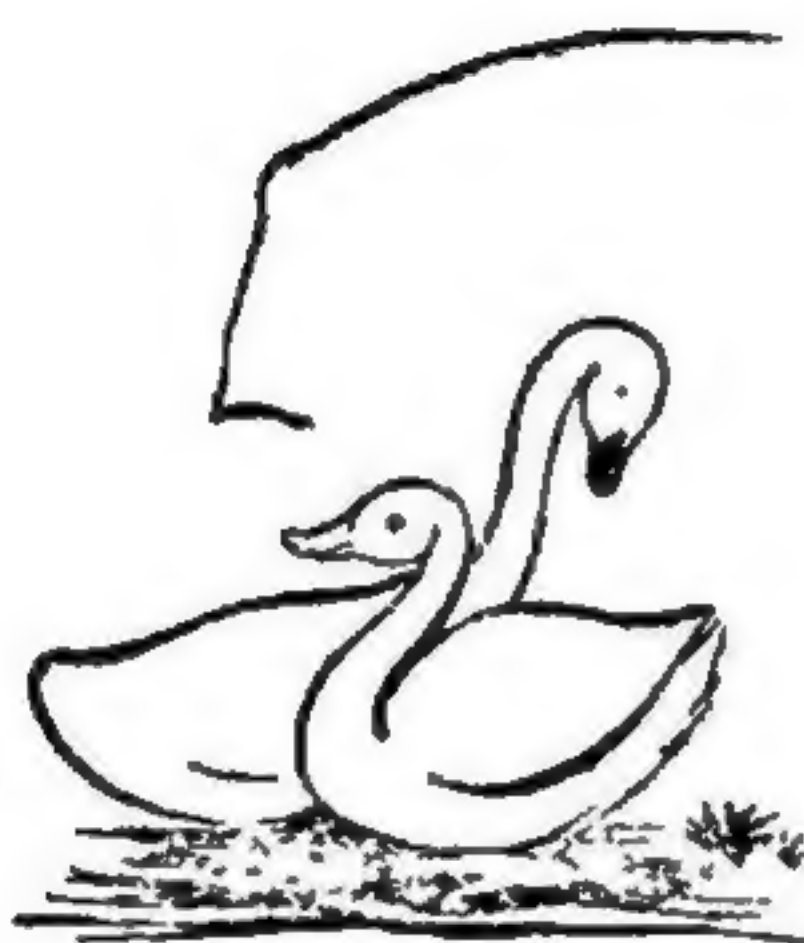
“ఏందయ్యా?” అన్నాడు కొండయ్య.

“రేవట్నుంచి యిగమీవట బల్లకట్టపని నువుసూసుకో. నాపని అయిపోతుండది” అన్నాడు బల్లకట్టపాపయ్య.

“నా పెల్లాం బల్లకట్టపని వొద్దంటున్నది” అనిసెప్పాడు కొండయ్య.

మరసనాడు కోడితోపాటు లెగిసి, పెల్లాం కట్టబెట్టిన సద్ది మూట తీసుకుని కర్రపొడుసుకుంటూ బజనపాటలు పాడుకుంటూ ఎప్పటికిమళ్లే కట్టకాలవ బల్లకట్టవపుగా ఎల్లాడు బల్లకట్ట పాపయ్య.

171

172

.....
స్వతంత్ర ఆర్థ ప్రపంచం.

విజయవాడ - 2.
.....

Check List

Book Number	NIPRO10395		Date	10/04/23
Front Cover	yes		Back Cover	yes
Blank Pages	CI, 171			
Missing Pages	NO			
Prepared By	Chaggy		Cutting By	Chaggy
Scanned By	p. pragnathi		Pages	178
Quality Checking	prathya.			